

T.C.
AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**İLKOKUL FEN BİLİMLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMLARINA 2005 ve
2013) YÖNELİK STRATEJİK PLANLAMA: SWOT ANALİZİ**

Hüseyin KOCA

YÜKSEK LİSANS TEZİ
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALI

KIRŞEHİR
AĞUSTOS 2015

T.C.
AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**İLKOKUL FEN BİLİMLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMLARINA (2005
ve 2013) YÖNELİK STRATEJİK PLANLAMA: SWOT ANALİZİ**

**DEVELOPING STRATEGIC PLANNING ON ELEMENTARY SCIENCE
COURSES CURRICULUMS (2005 and 2013): SWOT ANALYSIS**

Hüseyin KOCA

YÜKSEK LİSANS TEZİ
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALI

DANIŞMAN

Yrd. Doç. Dr. Adem TAŞDEMİR

KIRŞEHİR
AĞUSTOS 2015

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE,

Bu çalışma jürimiz tarafından İlköğretim Anabilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Bayram TAY

Başkan

Yrd. Doç. Dr. Adem TAŞDEMİR (Danışman)

Üye

Yrd. Doç. Dr. Alper Murat ÖZDEMİR

Üye

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../20..

Doç. Dr. Hüseyin ŞİMŞEK

Enstitü Müdürü

ÖZET

Ülkemizde eğitim sisteminin değişmesiyle birlikte yapılandırılan Fen Bilimleri Dersleri Öğretim Programlarının (2005 ve 2013) öğretmen tarafından ne düzeyde bilindiğini ve uygulanabildiğini, programın eksilerini ve artılarını ilkökul 3. ve 4. sınıf, sınıf öğretmenlerinin görüşlerine dayanarak belirlemek çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden birisi olan olgubilim deseni kullanılmıştır. Araştırma verileri, Kırşehir il, ilçe, kasaba ve köylerde görev yapmakta olan sınıf öğretmenleriyle yapılan odak grup görüşmesi yoluyla elde edilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafında geliştirilen “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu (YYGF)” kullanılmıştır. Soruların hazırlanması aşamasında literatür taraması ile birlikte SWOT analizinin her bir boyutuna ilişkin (güçlü, zayıf, fırsatlar ve tehditler) soru türleri oluşturulmuştur. Oluşturulan taslak YYGF uzman görüşüne sunulacak ölçme aracının kapsam ve yapı geçerliliğine bakılmıştır. Veri toplama aracı uzman görüşlerine göre düzenlenerek kapsam ve yapı geçerliliği sağlanmıştır.

Araştırma sonucunda;

2005 Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretim Programlarının; en güçlü olduğu yönünün duyuşsal öğrenmelere hitap ettiği, en zayıf olduğu yönlerinin ise içerik, kitap, materyal ve değerlendirme olduğu görülmekteyken, programı en fazla tehdit eden yönün öğretmenler ve programa en çok fırsat sunan yönlerin de öğretmenler, okul ve veli olduğu görülmüştür.

2013 Fen Bilimleri Dersleri Öğretim Programlarının; en güçlü olduğu yönünün içerik boyutu olduğu, en zayıf olduğu yönlerinin içerik, kitap, yöntem-teknik ve öğrenci boyutları olduğu görülürken, programı en fazla tehdit eden ve programa en fazla fırsat sunan yönün öğretmen olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Stratejik planlama, SWOT analizi, fen bilimleri öğretim programı.

ABSTRACT

Purpose of the study consists of determining at what level Science Courses Curriculum (2005 and 2013), which has been restructured with the change of the education system in Turkey, is known and implemented by the teachers, as well as the pros and cons of the program, according to the views of primary school, 3rd and 4th grade teachers.

Phenomenology design, which is one of the qualitative methods, was used in the study. Research data was collected via focus group interviews that were conducted with class teachers working in the city center, towns and villages of Kirsehir. "Semi Structured Interview Form (SSIF)", developed by the researcher was used as the data collection tool of the research. During the preparation stage, question types were created for each dimension of the SWOT Analysis (strengths, weaknesses, opportunities and threats) along with the literature review. The validity of the scope and structure of the measurement instrument was checked by consulting to the expert opinion for the draft SSIF. The validity of the scope and structure was obtained by rearranging data collection tool according to the suggestions of the expert.

As a result of the research;

Regarding 2005 science and technology curriculum it has been found that: its strongest aspect was addressing affective learning whereas the weakest aspects were identified as content, books, materials, and assessment points. The biggest threat of the program was found to be teachers; on the other hand the opportunities of the program were teachers, schools and parents.

Regarding 2013 science and technology curriculum: its strongest aspect is the content dimension whereas its weakest aspects are content, books, methods, techniques and students dimensions. Teachers constitute the biggest threat of the program, at the same time they also offers the greatest opportunities for the program.

Key Words: Strategic planning, SWOT analysis, elementary science curriculums.

ÖNSÖZ

Bu çalışma, 2013 Fen Bilimleri Dersleri Öğretim Programlarının öğretmenler tarafından ne düzeyde bilindiğini, programın eksilerini, artılarını ve 2005 yılı Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretim Programlarından hangi noktalarda güçlü, hangi noktalarda zayıf olduğunu belirlemeye yönelik olarak yapılmıştır.

Yüksek Lisans Eğitimim süresince bana her konuda yardımcı olan, araştırmam süresince ilgi ve desteğini eksik etmeyen ve benim için büyük emekler veren tez danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Adem TAŞDEMİR' e teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Bana her fırsatta destek olan, çalışma sürecine katılıp emeğini esirgemeyen ve çalışma için moral veren değerli hocalarım Doç. Dr. Rüştü Yeşil' e, Doç. Dr. Bayram Tay'a, Yrd. Doç. Dr. Alper Murat Özdemir'e ve öğretmen arkadaşlarım Vahit Çiriş, Turan Başkonuş ve Deniz Akdal'a teşekkür ederim. Veri toplama sürecinde benim için zaman ayıran ve görüşmeye katılan saygı değer meslektaşlarıma teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Yüksek Lisans eğitimim süresince her zaman yanımda olan ve desteğini esirgemeyen sevgili eşime ve ona ayıramadığım zamanlar için ondan özür dileyerek oğluma, hayatım boyunca emeğini esirgemeyen ve beni bugünlere getiren aileme sonsuz teşekkürler.

Hüseyin KOCA

AĞUSTOS 2015

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ	viii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xvi
EKLER LİSTESİ	xx
KISALTMALAR.....	xx
I. BÖLÜM	
GİRİŞ	1
1. Problem Durumu	1
1.1.Problem Cümlesi.....	3
2. Araştırmanın Amacı	4
3. Araştırmanın Önemi.....	5
4. Araştırmanın Varsayımı	6
5. Araştırmanın Sınırlılıkları	6
6. Tanımlar	7
II. BÖLÜM	
KURAMSAL ÇERÇEVE.....	9
2.1. Öğretim Program Nedir.....	9
2.2. Program Geliştirme ve Süreçleri.....	12
2.3. Program Geliştirme Modelleri	14

2.4. Program Değerlendirme Yöntemleri.....	16
2.4.1. Hedefe Dayalı Program Değerlendirme Modeli	17
2.4.2. Ürüne ve Erişmeye Bakarak Program Değerlendirme Modeli	18
2.4.3. Uygunluk ve Olasılık Modeli.....	18
2.4.4. Hedeften Bağımsız Program Değerlendirme Modeli.....	18
2.4.5. Eğitsel Eleştiri Modeli	19
2.4.6. Farklar Yaklaşım ile Program Değerlendirme Modeli.....	19
2.4.7. Çevre-Girdi-Süreç ve Ürün Modeli	20
2.4.8. Programın Öğelerine Dönük Değerlendirme	21
2.4.9. Yansıtıcı (Reflective) Değerlendirme Modeli.....	22
2.5. Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programının Tarihsel Gelişimi	23
2.5.1. 2000 Fen Bilgisi Dersi Öğretim Programı	28
2.5.2. 2005 Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programı.....	30
2.5.3. 2013 Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı	34
2.5.4. 2005 Fen ve Teknoloji-2013 Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programlarının Karşılaştırması	37
2.6. Literatür	
2.6.1. Hedefe Dayalı Program Değerlendirme Modeli ile İlgili Çalışmalar ..	42
2.6.2 Uygunluk Modeli ile İlgili Çalışmalar	43
2.6.3. Hedeften Bağımsız Program Değerlendirme Modeli ile İlgili Çalışmalar	44
2.6.4. Eğitsel Eleştiri Modeli ile İlgili Çalışmalar	46
2.6.5. Çevre- Girdi- Süreç-Ürün Modeli ile İlgili Çalışmalar.....	48
2.6.6. Programın Öğelerine Dönük Değerlendirme Modeli ile İlgili	

Çalışmalar	49
2.6.7. Yansıtıcı (Reflective) Değerlendirme Modeli ile İlgili Çalışmalar.....	50
III. BÖLÜM	
YÖNTEM.....	51
3.1.Araştırma Modeli	51
3.2.Çalışma Grubu	53
3.3. Veri Toplama Aracı.....	55
3.4. Veri Toplama Süreci	58
3.5.Verilerin Analizi.....	61
IV. BÖLÜM	
BULGULAR VE YORUM.....	63
4.1. Fen Ve Teknoloji Dersi Öğretim Programlarının Güçlü Yanları İle İlgili	
Bulgular.....	63
4.1.1. Güçlü Yanlar Temasının Öğrenci Duyuşsal Kategorisi İle İlgili	
Bulgular	64
4.1.2. Güçlü Yanlar Temasının Materyal Kategorisi İle İlgili Bulgular	65
4.1.3. Güçlü Yanlar Temasının Yöntem Teknik Kategorisi İle İlgili	
Bulgular.....	66
4.1.4. Güçlü Yanlar Temasının İçerik Kategorisi İle İlgili Bulgular	67
4.1.5. Güçlü Yanlar Temasının Öğrenci Bilişsel Kategorisi İle İlgili	
Bulgular.....	67
4.1.6. Güçlü Yanlar Temasının Öğrenci Psikomotor Kategorisi İle İlgili	
Bulgular.....	68
4.1.7. Güçlü Yanlar Temasının Değerlendirme Kategorisi İle İlgili	
Bulgular.....	69

4.1.8. Güçlü Yanlar Temasının Tasarım Kategorisi İle İlgili Bulgular	70
4.1.9. Güçlü Yanlar Temasının Veli Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	70
4.2. Fen Ve Teknoloji Dersi Öğretim Programlarının Zayıf Yanları İle İlgili Bulgular.....	71
4.2.1. Zayıf Yanlar Temasının İçerik Kategorisi İle İlgili Bulgular	72
4.2.2. Zayıf Yanlar Temasının Kitap Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	73
4.2.3. Zayıf Yanlar Temasının Materyal Kategorisi İle İlgili Bulgular	73
4.2.4. Zayıf Yanlar Temasının Değerlendirme Kategorisi İle İlgili Bulgular	74
4.2.5. Zayıf Yanlar Temasının Öğrenci Duyuşsal Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	75
4.2.6. Zayıf Yanlar Temasının Yöntem-Teknik Kategorisi İle İlgili Bulgular	76
4.2.7. Zayıf Yanlar Temasının Öğrenci Bilişsel Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	77
4.3. Fen Ve Teknoloji Dersi Öğretim Programlarını Tehdit Eden Yanlar İle İlgili Bulgular	78
4.3.1 Tehdit Eden Yanlar Temasının Öğretmen Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	79
4.3.2 Tehdit Eden Yanlar Temasının Sınavlar Kategorisi İle İlgili Bulgular	80
4.3.3. Tehdit Eden Yanlar Temasının Okul Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	82
4.3.4. Tehdit Eden Yanlar Temasının Materyal Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	82
4.3.5. Tehdit Eden Yanlar Temasının Veli Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	83

4.3.6. Tehdit Eden Yanlar Temasının Denetmenler Kategorisi İle İlgili	
Bulgular.....	84
4.3.7. Tehdit Eden Yanlar Temasının Yönetmelik Kategorisi İle İlgili	
Bulgular.....	85
4.3.8. Tehdit Eden Yanlar Temasının Öğrenci Kategorisi İle İlgili Bulgular	86
4.4. Fen Ve Teknoloji Dersi Öğretim Programlarının Sunduğu Fırsatlar İle	
İlgili Bulgular	87
4.4.1. Sunulan Fırsatlar Temasının Öğretmen Kategorisi İle İlgili Bulgular.	88
4.4.2. Sunulan Fırsatlar Temasının Okul Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	89
4.4.3. Sunulan Fırsatlar Temasının Veli Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	90
4.4.4. Sunulan Fırsatlar Temasının Bakanlık Kategorisi İle İlgili Bulgular ..	91
4.5. Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programlarının Güçlü Yanları İle İlgili	
Bulgular.....	92
4.5.1. Güçlü Yanlar Temasının İçerik Kategorisi İle İlgili Bulgular	93
4.5.2. Güçlü Yanlar Temasının Öğrenci Duyuşsal Kategorisi İle İlgili	
Bulgular.....	93
4.5.3. Güçlü Yanlar Temasının Yöntem-Teknik Kategorisi İle İlgili	
Bulgular.....	94
4.5.4. Güçlü Yanlar Temasının Değerlendirme Kategorisi İle İlgili	
Bulgular.....	95
4.5.5. Güçlü Yanlar Temasının Öğrenci Psikomotor Kategorisi İle İlgili	
Bulgular.....	95
4.6. Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programlarının Zayıf Yanları İle İlgili	
Bulgular.....	96

4.6.1. Zayıf Yanlar Temasının İçerik Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	97
4.6.2. Zayıf Yanlar Temasının Kitap Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	98
4.6.3. Zayıf Yanlar Temasının Yöntem-Teknik Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	98
4.6.4. Zayıf Yanlar Temasının Öğrenci Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	99
4.7. Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programlarını Tehdit Eden Yanlar İle İlgili Bulgular.....	100
4.7.1. Tehdit Eden Yanlar Temasının Öğretmen Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	101
4.7.2. Tehdit Eden Yanlar Temasının Veli Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	102
4.7.3. Tehdit Eden Yanlar Temasının Toplum Kategorisi İle İlgili Bulgular	103
4.7.4. Tehdit Eden Yanlar Temasının Sınav Kategorisi İle İlgili Bulgular ...	104
4.7.5. Tehdit Eden Yanlar Temasının Yönetmelik Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	105
4.7.6. Tehdit Eden Yanlar Temasının Okul Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	106
4.7.7. Tehdit Eden Yanlar Temasının Öğrenci Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	107
4.7.8. Tehdit Eden Yanlar Temasının Bakanlık Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	108
4.7.9. Tehdit Eden Yanlar Temasının Denetleyiciler Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	108
4.8. Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programlarının Sunduğu Fırsatlar İle İlgili Bulgular.....	109
4.8.1. Sunduğu Fırsatlar Temasının Öğretmen Kategorisi İle İlgili Bulgular	110

4.8.2. Sunduğu Fırsatlar Temasının Okul Kategorisi İle İlgili Bulgular	110
V. BÖLÜM	
SONUÇ VE ÖNERİLER	112
5.1. Tartışma.....	112
5.2. Sonuç.....	114
5.2.1. 2005 Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretim Programları (4.-5. sınıflar) İle İlgili Sonuçlar.....	114
5.2.2. 2013 Fen Bilimleri Dersleri Öğretim Programları İle İlgili Sonuçlar (3. ve 4. sınıflar).....	116
5.2.3. 2005-2013 Öğretim Programlarının Karşılaştırılması İle İlgili Sonuçlar	
5.3. Öneriler	120
5.3.1. Çalışmanın Sonuçları İle İlgili Öneriler.....	120
5.3.2. İleriki Zamanda Yapılacak Çalışmalar İle İlgili Öneriler	121
KAYNAKLAR	122
EKLER.....	130

TABLolar VE GRAFİKLER LİSTESİ

Şekil 2.1 Program Geliştirme Modeli	13
Tablo 2.1. 2005 Fen Ve Teknoloji Dersi Öğretim Programı- 2013 Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı Karşılaştırması.....	41
Şema 3.1. Stratejik Planlama Tablosu	53
Tablo 3.1. Çalışma Grubunda Yer Alan Sınıf Öğretmenlerinin Kişisel Bilgileri...	54
Şema 3.2. Veri Toplama Süreci Akış Şeması	58
Grafik 4.1. Fen Ve Teknoloji Dersi Öğretim Programlarının Güçlü Yanları İle İlgili Bulgular.....	63
Tablo 4.1.1. Güçlü Yanlar Temasının Öğrenci Duyuşsal Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	64
Tablo 4.1.2. Güçlü Yanlar Temasının Materyal Kategorisi İle İlgili Bulgular	65
Tablo 4.1.3. Güçlü Yanlar Temasının Yöntem Teknik Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	66
Tablo 4.1.4. Güçlü Yanlar Temasının İçerik Kategorisi İle İlgili Bulgular	67
Tablo 4.1.5. Güçlü Yanlar Temasının Öğrenci Bilişsel Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	67
Tablo 4.1.6. Güçlü Yanlar Temasının Öğrenci Psikomotor Kategorisi İle İlgili Bulgular	68
Tablo 4.1.7. Güçlü Yanlar Temasının Değerlendirme Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	69
Tablo 4.1.8. Güçlü Yanlar Temasının Tasarım Kategorisi İle İlgili Bulgular .	70
Tablo 4.1.9. Güçlü Yanlar Temasının Veli Kategorisi İle İlgili Bulgular	70
Grafik 4.2. Fen Ve Teknoloji Dersi Öğretim Programlarının Zayıf Yanları İle İlgili Bulgular	71
Tablo 4.2.1. Zayıf Yanlar Temasının İçerik Kategorisi İle İlgili Bulgular	72
Tablo 4.2.2. Zayıf Yanlar Temasının Kitap Kategorisi İle İlgili Bulgular	73
Tablo 4.2.3. Zayıf Yanlar Temasının Materyal Kategorisi İle İlgili Bulgular .	73

Tablo 4.2.4. Zayıf Yanlar Temasının Değerlendirme Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	74
Tablo 4.2.5. Zayıf Yanlar Temasının Öğrenci Duyuşsal Kategorisi İle İlgili Bulgular	75
Tablo 4.2.6. Zayıf Yanlar Temasının Yöntem-Teknik Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	76
Tablo 4.2.7. Zayıf Yanlar Temasının Öğrenci Bilişsel Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	77
Grafik 4.3. Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programlarını Tehdit Eden Yanlar İle İlgili Bulgular	78
Tablo 4.3.1 Tehdit Eden Yanlar Temasının Öğretmen Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	79
Tablo 4.3.2 Tehdit Eden Yanlar Temasının Sınavlar Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	80
Tablo 4.3.3. Tehdit Eden Yanlar Temasının Okul Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	82
Tablo 4.3.4. Tehdit Eden Yanlar Temasının Materyal Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	82
Tablo 4.3.5. Tehdit Eden Yanlar Temasının Veli Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	83
Tablo 4.3.6. Tehdit Eden Yanlar Temasının Denetmenler Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	84
Tablo 4.3.7. Tehdit Eden Yanlar Temasının Yönetmelik Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	85
Tablo 4.3.8. Tehdit Eden Yanlar Temasının Öğrenci Kategorisi İle İlgili Bulgular	86
Grafik 4.4. Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programlarının Sunduğu Fırsatlar İle İlgili Bulgular.....	87
Tablo 4.4.1. Sunulan Fırsatlar Temasının Öğretmen Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	88
Tablo 4.4.2. Sunulan Fırsatlar Temasının Okul Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	89

Tablo 4.4.3. Sunulan Fırsatlar Temasının Veli Kategorisi İle İlgili Bulgular .	90
Tablo 4.4.4. Sunulan Fırsatlar Temasının Bakanlık Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	91
Grafik 4.5. Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programlarının Güçlü Yanları İle İlgili Bulgular	92
Tablo 4.5.1. Güçlü Yanlar Temasının İçerik Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	93
Tablo 4.5.2. Güçlü Yanlar Temasının Öğrenci Duyuşsal Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	93
Tablo 4.5.3. Güçlü Yanlar Temasının Yöntem-Teknik Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	94
Tablo 4.5.4. Güçlü Yanlar Temasının Değerlendirme Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	95
Tablo 4.5.5. Güçlü Yanlar Temasının Öğrenci Psikomotor Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	95
Grafik 4.6. Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programlarının Zayıf Yanları İle İlgili Bulgular	96
Tablo 4.6.1. Zayıf Yanlar Temasının İçerik Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	97
Tablo 4.6.2. Zayıf Yanlar Temasının Kitap Kategorisi İle İlgili Bulgular	98
Tablo 4.6.3. Zayıf Yanlar Temasının Yöntem-Teknik Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	98
Tablo 4.6.4. Zayıf Yanlar Temasının Öğrenci Kategorisi İle İlgili Bulgular ..	99
Grafik 4.7. Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programlarını Tehdit Eden Yanlar İle İlgili Bulgular	100
Tablo 4.7.1. Tehdit Eden Yanlar Temasının Öğretmen Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	101
Tablo 4.7.2. Tehdit Eden Yanlar Temasının Veli Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	102
Tablo 4.7.3. Tehdit Eden Yanlar Temasının Toplum Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	103
Tablo 4.7.4. Tehdit Eden Yanlar Temasının Sınav Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	104

Tablo 4.7.5. Tehdit Eden Yanlar Temasının Yönetmelik Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	105
Tablo 4.7.6. Tehdit Eden Yanlar Temasının Okul Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	106
Tablo 4.7.7. Tehdit Eden Yanlar Temasının Öğrenci Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	107
Tablo 4.7.8. Tehdit Eden Yanlar Temasının Bakanlık Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	108
Tablo 4.7.9. Tehdit Eden Yanlar Temasının Denetleyiciler Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	108
Grafik 4.8. Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programlarının Sunduğu Fırsatlar İle İlgili Bulgular	109
Tablo 4.8.1. Sunduğu Fırsatlar Temasının Öğretmen Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	110
Tablo 4.8.2. Sunduğu Fırsatlar Temasının Okul Kategorisi İle İlgili Bulgular.....	110

EKLER LİSTESİ

Ek-1. Araştırma İçin Gerekli İzinler

Ek-2. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Soruları

Ek-3. Beyin Fırtınası Formu

KISALTMALAR

Tezde kullanılan kısaltmalar aşağıda verilmiştir:

SWOT (GZFT): Güçlü yönler, zayıf yönler, fırsatlar ve tehditler

E: Erkek

K: Kadın

YYGF: Yarı Yapılandırılmış Gözlem Formu

FTTÇ: Fen, Teknoloji, Toplum, Çevre

BSB: Bilimsel Süreç Becerileri

TD: Tutum ve Değerler

BÖLÜM I

GİRİŞ

1. Problem Durumu

Son yıllarda dünyada çok hızlı bir değişimin olduğu, gerçekleştirilen yeniliklerin toplumsal, siyasal ve ekonomik alanda etkisini gösterdiği gözlemlenmektedir. Örneğin bilginin toplanması, işlenmesi, aktarılması, kullanılması ve yeni bilgi üretimine yönelik her alanda bilgi ve iletişim (bilişim) teknolojisinde değişimlerin yaşandığı yeni bir dönemin içerisinde yaşanmaktadır. Bu dönemin özelliği, toplumsal yaşamımızdaki genel değişikliklere bağlı olarak eğitim anlayışında da bazı değişimleri zorunlu kılmasıdır. Çünkü bilgi toplumuna ulaşmadaki bu zorlu süreçte bilgi tabanlı değişim hareketleri insanların eğitimden beklentilerini de farklılaştırarak değiştirmiştir (Arslan ve Eraslan, 2003).

Bilim ve teknolojinin hızla gelişim gösterdiği günümüzde, insanoğlu bu değişime ayak uydurarak, gelişen teknolojiyle yeniliklere açık olmak ve üretmek zorundadır. Bu sebeple bireyler toplumsal kalkınmayı ve duyarlılığı sağlamak; yanı sıra yaşam koşullarını iyileştirmek için bazı sorumluluklar üstlenmelidirler (Alcı ve Toraman, 2013). Soylu (2004) bunun ancak bireylerin üretici, yenilikçi, düşünen, sorgulayan anlayışla becerilerini geliştirmesi yani nitelikli ve etkili eğitim ile mümkün olduğunu belirtmektedir.

Soylu' nun (2004) da belirttiği gibi üretici yenilikçi, düşünen ve sorgulayan bireyler yetiştirmek, toplumun eğitimden beklediği becerilerdir. Bu becerileri kazandırmak için, eğitim ve öğretimin merkezinde yer alan öğrencinin başarı durumunu etkileyen birçok unsur (öğrenci, öğretmen, veli, sınav, program, akran,

yönetici vb.) bulunmaktadır. Bu unsurlar üzerine bugüne kadar birçok çalışma yapılmıştır.

Öğrencinin niteliğini ve niceliğini etkileyen; öğrenci, öğretmen, veli akran ve yöneticiler gibi unsurlar bireysel olarak başarı ya da başarısızlık nedeni olabilecek unsurlardır. Ancak programlar toplumu etkileyebilecek geniş kapsamlı bir unsur olarak önem arz etmektedir. Yani programlar toplumun bir nevi aynası hükmündedir. Kanbolat (2005) eğitim programlarını; bir devletin bireye bakışının ve onun için biçtiği sosyal rolün göstergesi olup, aynı zamanda o toplumun eğitim anlayışını yansıtan belgeler olarak tarif etmiştir. Bu önemi nedeniyle araştırmamızda program unsurunu ele aldık.

Eğitim öğretim programları toplumun iç dinamikleri dışında, bilgi ve teknolojinin gelişmesi, bilişim ve iletişim imkânlarının hızla yaygınlaşması, ülkeler arası siyasi ve ekonomik dengelerin değişmesi, küreselleşme gibi faktörlerden etkilenir (Öğretim Programları Değerlendirme Raporu, 2006). Bu nedenlerden dolayı da geçmişten günümüze programlar sık sık değiştirilmiş ve çağa uygun hale getirilmeye çalışılmıştır.

Eğitimde değişen bazen sadece programlar değil, bazen de eğitim sisteminin kendisi değişip revize edilmiştir. 30 Mart 2012 tarihinde kabul edilen “6287 sayılı İlköğretim ve Eğitim Yasası” ile zorunlu eğitim 12 yıla çıkartılarak, ilköğretim başta olmak üzere eğitim öğretim sisteminde önemli değişiklikler yapılmıştır (Karadeniz, 2012). 8 yıllık kesintisiz eğitim yerine, bireylerin 4 yıl süreli ilkokul, ortaokul ve lise eğitimlerini tamamlayacakları bir yapı getirilmiştir.

Yenilenen bu sistem içerisinde ders programlarında da önemli değişikliklere gidildi. Alanım olması nedeniyle ilkokul kademesindeki değişiklikler dikkat

çekiciydi. Bu değişiklikler ders saatleri, kazanımlar, içerik gibi birçok durumu kapsamıştır. Yine bu değişiklikler içerisinde en çok dikkat çeken Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretim Programları üzerinde yapılan değişiklikler olmuştur.

Eğitim sistemindeki yapılan değişiklik ile 2005 Fen ve Teknoloji “ olan dersin adı “Fen Bilimleri” olarak değiştirilerek düzenlenmiştir. Ders kapsamında vizyon anlayışının değişmediği; ancak Fen Bilimleri Programında yeni düzenlemelerin yapıldığı görülmektedir (Alcı ve Toraman, 2013).

Yapılan değişikliklerle uygulamaya konulan Fen Bilimleri Dersleri Öğretim Programlarının ne düzeyde olduğunu, programın güçlü ve zayıf yönlerini, programı tehdit eden noktaları belirlemek, programın sunduğu fırsatları görmek ve 2005 Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretim Programından farklılığını ortaya koymak adına programların asıl uygulayıcıları olan, dolayısıyla da programları daha iyi değerlendirecekleri düşünüp, sınıf öğretmenlerin görüşlerine dayanarak bu çalışma yürütülmüştür.

1.1. Problem Cümlesi

İlkokul 3. ve 4. sınıf öğretmenlerinin İlkokul Fen Bilimleri Dersleri Öğretim Programlarının güçlü, zayıf, fırsatlar ve tehditler boyutunda algıları nelerdir?

1) İlkokul Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretim Programlarının Canlılar ve Hayat, Madde ve Değişim, Fiziksel Olaylar, Dünya ve Evren, BSB, TD, FTTÇ boyutlarında;

1.1. Güçlü yanları nelerdir?

1.2. Zayıf yanları nelerdir?

1.3. Sunulan fırsatlar nelerdir?

1.4. Tehditler nelerdir?

2) İlkokul Fen Bilimleri Dersleri Öğretim Programlarının Bilgi, Beceri, Duyuş ve FTTÇ boyutlarında;

2.1. Güçlü yanları nelerdir?

2.2. Zayıf yanları nelerdir?

2.3. Sunulan fırsatlar nelerdir?

2.4. Tehditler nelerdir?

3) 2005 Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretim Programları ve 2013 Fen Bilimleri Dersleri Öğretim Programlarının SWOT analizi boyutlarına göre benzerlik ve farklılıkları nelerdir?

1.2. Araştırmanın Amacı

2014-2015 eğitim öğretim yılından itibaren Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretim Programları yerine Fen Bilimleri Dersleri Öğretim Programları uygulanmaya başlamıştır. Bu çalışma, ülkemizde eğitim sisteminin değişmesiyle birlikte yapılandırılan Fen Bilimleri Dersleri Öğretim Programının (2005 ve 2013) öğretmen tarafından ne düzeyde bilindiğini ve uygulanabildiğini, programların eksilerini ve artılarını, bu iki programın benzerlik ve farklılıklarını, ilkokul 3. ve 4. sınıf, sınıf öğretmenlerinin görüşlerine dayanarak belirlemeyi amaçlamıştır. Bu amaçla aşağıda değinilen sorulara araştırma kapsamında yanıt aranmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bugüne kadar eğitim programları üzerine farklı yöntemlerle çok sayıda çalışma yapılmıştır. Özellikle de 20. yüzyılda dikkat çekici bir artış gözlenmektedir. Ancak literatürde SWOT analizi ile yapılmış program değerlendirme çalışmalarına rastlanmamıştır.

SWOT analizi genel itibariyle şirketler, işletmeler, öze kuruluşlar ve sivil toplum örgütleri tarafından kullanılan bir analiz şeklidir. Biricik, Uzpeder, Kurma ve Dalkıran (2005), SWOT analizini, belirli bir zaman aralığında bir sivil toplum örgütünün içinde var olduğu somut durumun tahlilini yapmasına imkân sağlayan bir analiz yöntemi olarak tanımlamıştır.

Tek (1999), SWOT analizi ile bir işletmenin kendisi için önemli sayılabilecek güçlü ve zayıf yanlarını, fırsatları ve tehditleri belirleyerek şirketin kendisini daha iyi değerlendirebileceğini belirtmiştir. Şirketlerin, işletmelerin ve sivil toplum kuruluşlarının genel durumunu ortaya çıkartan bu analiz yöntemini, ele aldığımız programın genel durumunu da ortaya çıkartıp programı daha iyi değerlendirebileceğimizi düşündüğümüz için bu analiz yöntemini kullanmayı tercih ettik. Aktan (1999)'a göre, SWOT analizi yapılmasının iki yararı bulunmaktadır. Birincisi SWOT analizi yapılarak mevcut durum tespiti yapılır. Böylelikle güçlü ve zayıf yönler ile fırsatlar ve tehdit unsurları ortaya konmaya çalışılır. İkincisi araştırılan olgunun gelecekteki durumunun ne olacağını tahmin ve tespit etmeyi sağlar. Bu nedenle programın mevcut ve gelecekteki durumunu daha iyi görmek adına SWOT analizi yöntemi önem arz etmektedir.

Bu çalışmada 2013 – 2014 eğitim- öğretim yılına ait fen eğitimi alanındaki yeniliklerin, eğitimin uygulayıcısı olan öğretmenler tarafından değerlendirilmesi ve yine öğretmenler tarafından ne düzeyde bilindiği, ne düzeyde uygulandığı, örnek kazanımlar ışığında ortaya konulmuştur. Ulaşılan olumlu ve olumsuz yönler ile Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programının eksilerini ve artılarını daha net bir biçimde ortaya çıkarması açısından önem taşımaktadır.

Çalışma, farklı demografik özelliklerde çalışan, farklı cinsiyetlerde ve farklı kıdemdeki öğretmenlerin görüşleri ile şekillenmiştir. Çalışmanın sonuçlarının uygulanan programa avantajlarını ve dezavantajlarını göstererek alana ve sonraki yapılacak programların hazırlanmasına katkı sağlanması beklenmektedir.

1.4. Araştırmanın Varsayımı

Veri toplamak amacıyla görüşlerine başvuru yapılan öğretmenler, görüşme süresinde sorulara içtenlikle cevap vermişlerdir.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma;

- 1) 2013-2014 eğitim öğretim yılı ile,
- 2) Kırşehir il, ilçe, kasaba ve köylerinde görev yapan, farklı cinsiyet ve kıdemde olan sınıf öğretmenleri ile sınırlıdır.
- 3) Ölçme aracından elde edilen veriler ile sınırlıdır.
- 4) Elde edilen veriler sınıf öğretmenleri görüşleri ile sınırlıdır.
- 5) Öğretmeler, 2005 Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretim Programlarını değerlendirirken algıları hem teorik hem de uygulamaya dayalıyken, 2013

Fen Bilimleri Dersleri Öğretim Programını değerlendirirken algıları sadece teorik bilgiye dayalıdır.

1.6.Tanımlar

Eğitim: Eğitim yeni kuşakların gerekli bilgi, beceri, deney ve değerleri elde etmeleri ve kişiliklerini geliştirebilmeleri için sürekli yürütülen etkinlikler bütünüdür (Alp, 2005).

Eğitim Programı: Bir eğitim kurumunun, çocuklar, gençler ve yetişkinler için sağladığı, milli eğitimin ve kurumun amaçlarının gerçekleşmesine dönük tüm faaliyetlerdir (Varış, 1978).

Kazanım: Öğrencilerin eğitim süreci boyunca, her ünite sonunda edinmeleri beklenen bilgi, beceri ve değerlerdir.

Öğretim programı: Eğitim programı içinde yer alan öğrenme-öğretme süreçleri ile ilgili etkinliklerin tamamıdır (Varış, 1971).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Öğretim Programı Nedir?

Öğretim programları eğitim sistemimizde önemli bir yer tutmaktadır. Bir eğitim sisteminin en temel öğelerinin öğretmen, öğrenci ve program olduğu belirtilmektedir (Gözütok, 2003). Öğretim Programı geleceğin toplumunun oluşturulmasında kritik önem taşımaktadır. Öğretim programı ile ilgili birçok tanım yapılmıştır. Bunlardan bazıları şunlardır:

Ornstein (1998) öğretim programını, istenen ve beklenen amaçlara ulaşmada stratejiler içeren bir eylem planı olarak tanımlanmaktadır (Akt: Gökmenoğlu ve Eret, 2011).

Doğan'a (1979) göre; program, öğrencilerde beklenen öğrenmeyi meydana getirebilmek için planlanmış faaliyetlerin toplamıdır.

Demirel'e (1999) göre; öğrenene okulda ve okul dışında planlanmış etkinlikler yoluyla sağlanan öğrenme yaşantıları düzeneğidir.

Varış'a (1988) göre, bir eğitim kurumunun, çocuklar, gençler ve yetişkinler için sağladığı, milli eğitimin ve kurumun amaçlarının gerçekleştirilmesine dönük olan faaliyetlerin tümüdür.

Sönmez'e (1986) göre; kişide gözlenen kararlaştırılan kazanımların, bunları gerçekleştirebilecek düzenli eğitim ve sınav durumlarını içeren dinamik bir bütünlüktür.

Yapılan tanımlardan yola çıkarak öğretim programının tanımını, öğrencide öğrenmeyi gerçekleştirebilmek ve milli amaçlara ulaşabilmek adına yapılan faaliyetleri planlama olarak söyleyebiliriz.

Tanımlarda bahsedilen planlamalar zaman içerisinde değişim göstermektedir. Buna gerekçe olarak birçok sebep belirtilebilir.

Acar (2007)' a göre dünyada gün geçtikçe “bilgi” kavramı, “bilim” anlayışı ve “güçlü toplum” kavramları farklılaşmaktadır. Güçlü toplumun bilgi toplumuyla eş tutulduğu günümüz dünyasında, bilgi toplumunu oluşturacak bireylerden istenilen nitelikler de değişmiştir. Bu bağlamda gelişmekte olan ülkelerin bilgi toplumu olmaya yönelik atacakları en büyük adım, insan kaynaklarına yapacakları yatırımdır. İstenilen niteliklerle donanmış insanların yetiştirilmesinde, eğitim kurumları önemli bir işleve sahiptir. Eğitim kurumları bu işlevlerini, ancak nitelikli eğitim programları yoluyla gerçekleştirebilir

İstenilen niteliklerle donanmış insanları yetiştirmek programda değişiklik yapma gereksinimini ortaya çıkarmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı'na (MEB, 2004) göre program değişikliğinin gereklilikleri şunlardır:

- Değişik bilim alanlarındaki araştırma bulgularının ve eğitim bilimlerinde öğretme-öğrenme anlayışındaki gelişmelerin yöntem ve içerik olarak öğretim programlarına yansıtılması,
- Eğitimde kaliteyi artırmak ve eşitliği sağlamak,
- Ekonomiye ve demokrasiye duyarlı bir eğitim ihtiyacı,
- Bireysel ve ulusal değerlerin küresel değerleri de dikkate alarak geliştirilmesi ihtiyacı,

- Mevcut öğretim programları uygulamaları kapsamında öğrencilerin çoğunluğunda okula, öğrenmeye, okumaya tepki düzeyinde bir isteksizlik olması,
- Mevcut öğretim programlarında konuların çok kapsamlı ve ezbere dayalı bilgi yoğunluklu olması nedeniyle, konuların zamanında bitirilememesi ve çoğu zaman sıkıştırılıp öğrenilmeden bitirilmesinin tercih edilmesi,
- Programda yer alan konuların birçoğunun çocukların yaş ve gelişim düzeylerine uygun olmaktan, onların merak ve ilgilerini karşılamaktan uzak olması,
- Okulda kazandırılmaya çalışılan yaşantı biçimleri ile gerçek dünyanın çoğu kez uyum içinde olmaması,
- Yatay ekseninde, dersler arasında yeterli paralelliğin sağlanmamış olması,
- Ekonomik ve toplumsal gelişmelerin bir sonucu olarak, bireylerin yaratıcılık, eleştirel düşünme, problem çözme, karar verme, işbirliği yeterliklerini kazanmalarının daha bir önem kazanmış olması,
- Kendini ifade edebilen, iletişim kurabilen, girişimcilik ruhuna sahip vatandaşlar yetiştirme gerekliliğinin daha baskın konuma gelmesi,
- Çocuklarımızın, ülke çapında ya da uluslararası değerlendirmelerde beklenen düzeyde başarı gösterememesidir

Yukarıda 2004 yılındaki program değişikliğinin gerekçeleri Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirtilmiştir. Bu maddelerin genel hatlarıyla daha önceki öğretim programlarındaki değişikliklerin gerekçelerini de içerdiğini söyleyebiliriz.

Dünyada gün geçtikçe her alanda değişme ve gelişme kaydedilmektedir. Bu değişim ve gelişmelerin takip edilmesi amacıyla da birçok alanda yeniliklere ihtiyaç

duyulmaktadır. Bu amaç doğrultusunda eğitim ve öğretim alanında da yıllar içinde yenilik çalışmalarına gidilmiştir ve gidilmektedir. Eğitim alanında ki yenilik çalışmalarından en önemli değişikliklerden biri de programlar üzerinde olmuştur. Geçmişten günümüze programlar birçok değişikliğe uğramıştır. Bu noktada programların hazırlanma aşaması da önem arz etmektedir.

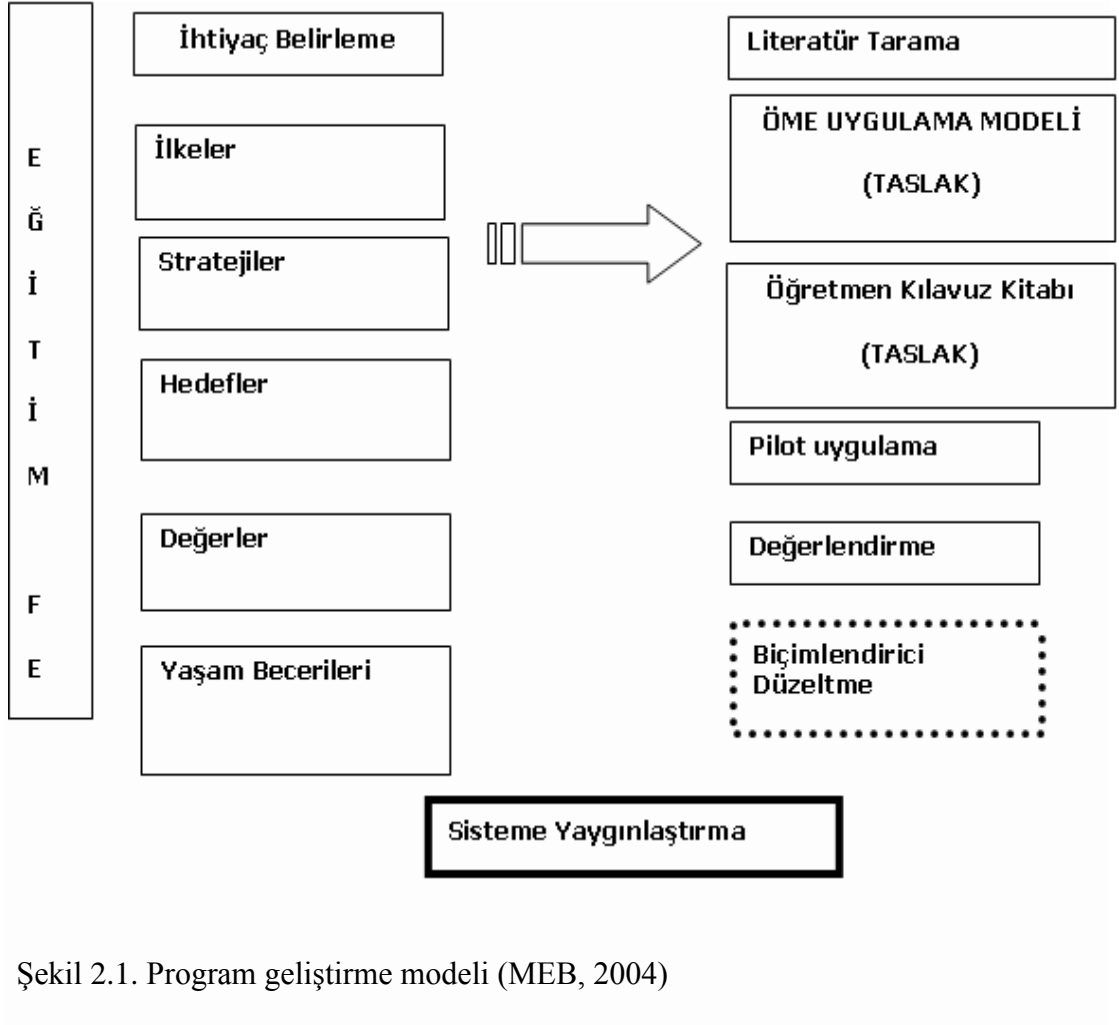
2.2. Program Geliştirme ve Süreçleri

Varış (1996)'a göre program geliştirme, okul içinde ve dışında milli eğitimin okulun amaçlarını gerçekleştirme üzere düzenlenen içerik ve etkinliklerin uygun yöntem ve tekniklerle geliştirilmesine dönük koordineli çalışmaların tümüdür.

Eğitim programlarının geliştirilmesi gelişmiş güzel yapılamaz. Program geliştirmede istenilen sonuçlara ulaşmak için programın amaç, içerik, öğretme-öğrenme süreçleri ve değerlendirme alanlarında analizlerin yapılması gerekmektedir (Uçan, 1989).

Program geliştirme; “Eğitim programlarını tasarlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ve değerlendirme sonucu yeniden düzenlenmesi sürecidir.” Program geliştirme süreci; araştırmaya dayalı, sürekli devam ettirilmesi gereken, işleyen bir süreçtir. Yani program geliştirmeciler, çeşitli program değerlendirme yaklaşımlarından yararlanarak sürekli olarak programı değerlendirir; programın yeterince etkili olmayan ya da amacına hizmet etmeyen yönlerini belirleyerek gerekli düzeltme ve değişiklikleri yaparlar. Böylece program geliştirme süreci sürekli olarak işlemeye devam eder (Erden, 1995).

Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı; Eğitim Öğretim ve Program Dairesi Başkanlığı tarafından yürütülen program geliştirme çalışmalarında aşağıdaki model esas alınmıştır.

Şekil 2.1. Program geliştirme modeli (MEB, 2004)

2.3. Program Geliştirme Modelleri

Model kısaca, "gerçek bir durumun temsil edilmesi" olarak tanımlanabilir. Modeller, objelerin en iyi şekilde temsil edildiği taklitlerdir. Program geliştirme faaliyetleri açısından bakıldığında ise model, "eğitim felsefeleri ve program geliştirme yaklaşımlarından hareketle bir eğitim programı türü önerme" şeklinde ifade edilebilir. Program geliştirmenin planlanması ve yürütülmesinde günümüze kadar çeşitli modeller geliştirilmiştir (Erişen, 1998). Bu modelleri şöyle sıralayabiliriz:

1. Tyler Modeli
2. Taba Modeli

3. Taba-Tyler Modeli
4. Saylor, Alexander & Levvis Modeli
5. Hunkins Modeli
6. Miller ve Seller Modeli
7. VVheeler Modeli
8. Tanner ve Tanner Modeli
9. Kerr Modeli
10. Davies Modeli
11. Yeterliğe Dayalı P.G.M.
12. Mesleki ve Teknik Eğitimde P.G.M.
13. Mesleki ve Teknik Eğitimde P.G.M.

Bu programlar içinde halen günümüzde önemini koruyan ve geçerliliğini koruyanlardan birisi Tyler modelidir. Tyler bu modelde ortaya koyduğu dört probleme cevap arayarak programın öğelerini belirler. Okulun hangi eğitim amaçlarına ulaşması gerektiği, öğrencilere hangi yaşantıların sunulması gerektiği, bu yaşantıların nasıl düzenlenmesi gerektiği ve bu amaçlara ulaşıldığının nasıl anlaşılacağı Tyler modelinin temelini oluşturur. Tyler'ın modelinde program öğeleri; hedefler, içerik, eğitim durumları ve değerlendirmedir (Ornstein ve Hunkins, 1988; Akt: Ünal, 2011).

Saylor, Alexander ve Lewis' e (1981) göre Tyler, program geliştirme sürecinde öğrencinin önemli bir yeri olduğunu ve sürece mümkün oldukça öğrencinin de dahil edilmesi gerekliliğini savunmuştur (Akt: Erişen,1998).

Günümüzde geçerliliğini koruyan bir diğer model Taba modelidir. Taba program geliştirme sürecine ihtiyaç analizini de eklemiştir (Ünal, 2011).

Taba'nın program geliştirme süreci şu şekildedir:

- İhtiyaçların belirlenmesi
- Amaçların belirlenmesi
- İçeriğin seçilmesi
- İçerik düzenleme
- Öğrenme yaşantılarının seçimi
- Öğrenme etkinliklerinin düzenlenmesi
- Değerlendirme (Erişen, 1998).

Taba ve Tyler modellerinin ortak yönlerini ele alarak geliştirilen ve rasyonel planlama olarak da bilinen diğer bir model yaklaşımı da Taba-Tyler modelidir (Demirel, 1992).

Türk Eğitim sisteminde program geliştirme modeli nasıl olmalıdır sorusuna cevap aramak için yapılan bir araştırma sonucunda da yukarıda sözü edilen Taba-Tyler yaklaşımına uygun bir model önerisi ortaya çıkmıştır. Buna göre Türkiye'deki program geliştirme alanındaki uzmanların Taba-Tyler modelinin etkisi altında kaldıkları söylenebilir (Demirel, 1992).

2.4. Program Değerlendirme Yöntemleri

Bir programın, değişime açıklığı ile ilgili çok önemli bir boyutu program değerlendirme modelinin nasıl geliştirildiği ve uygulama ile bütünlük içinde nasıl sürdürüldüğüdür. Program değerlendirme, program geliştirme sürecinin ayrılmaz bir yönüdür ve her programın kendine özgü bir değerlendirme modelinin olması gerekir. Bu modele göre sürekli ihtiyaç belirleme ile desteklenen programın tüm öğeleri ile uygulama süresince nasıl değerlendirileceğinin, değerlendirme araştırmaları ile nasıl destekleneceğinin, verilerin karar vermede nasıl kullanılacağına, gelişimin ve

değişimin nasıl izleneceğinin belli program standartlarına göre belirlenmesi gerekmektedir (Aşkar,2005).

Ülkemizde program değerlendirme çalışmalarının iki düzeyde gerçekleştirildiği söylenebilir. Birincisi, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından İlköğretim ve Ortaöğretim Genel Müdürlükleri ile Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı (EARGED) vasıtasıyla resmi düzeyde yapılan program değerlendirme çalışmalarıdır. İkincisi ise özel olarak yapılan çalışmalardır ki, üniversitelerde görev yapan akademisyenlerin ve araştırmacıların lisansüstü tez, makale ve kongre/sempozyum bildirimleri şeklinde gerçekleştirdikleri program değerlendirme çalışmaları bu türdendir (Özdemir, 2005).

Günümüze kadar eğitimciler tarafından birçok program değerlendirme modeli ortaya konulmuştur. Program değerlendirme modellerinden bazıları şunlardır:

- Hedefe Dayalı Program Değerlendirme Modeli
- Ürüne ve Erişiye Bakarak Program Değerlendirme Modeli
- Uygunluk-Olasılık Modeli
- Hedeften Bağımsız Program Değerlendirme Modeli
- Eğitsel Eleştiri Modeli
- Farklar Yaklaşım ile Program Değerlendirme Modeli
- Çevre-Girdi-Süreç ve Ürün Modeli
- Programın Öğelerine Dönük Değerlendirme
- Yansıtıcı (Reflective) Değerlendirme Modeli

2.4.1. Hedefe Dayalı Program Değerlendirme Modeli:

Tyler (1949)'a göre, değerlendirme süreci, eğitim hedeflerinin uygulanan program ve öğretim yoluyla tam olarak ne düzeyde kazandırıldığını belirlemeye yönelik bir süreçtir (Akt:Özdemir, 2009).

Hedefe dayalı değerlendirme sürecinde;

- Programın hedeflerini belirleme
- Hedefleri kazandırılmak istenen özelliğe göre sınıflama
- Hedefleri davranış cinsinden ifade etme
- Hedefe ulaşıp ulaşılmadığını gösterecek durumu saptama
- Ölçme tekniklerini geliştirme ya da seçme
- Öğrencilerin davranış yeterlilikleri ile ilgili veriyi toplama
- Elde edilen verilerle belirlenen hedefleri karşılaştırma yolları izlenir(Özcan, 2004).

2.4.2. Ürüne ve Erişiye Bakarak Program Değerlendirme Modeli:

Bu değerlendirme modelinde öğretim programı ürüne ve erişiyeye bakarak değerlendirilirken, temel problem, genellikle “Eldeki program hedefleri ne ölçüde gerçekleştirmektedir?” biçiminde ifade edilir. Bu soruya cevap aranırken programın süreç (işlem) boyutu genellikle kara kutu olarak düşünülür ve öğrencilerin giriş davranışları ile çıkış davranışları arasındaki hedefler doğrultusunda meydana gelen farka bakılır. Fark anlamlı ve istenilen nitelik ve nicelikte ise programın etkililiğine karar verilir (Erden,1993).

2.4.3. Uygunluk ve Olasılık Modeli:

Bu model Robert Stake tarafından 1967 yılında geliştirilmiştir. Robert Stake'e (1967) göre, eğitimciler değerlendirme yaparken sezgisel normları ve görelî yargıyı

dışta tutarak düzenli değerlendirmenin temel ilkelerini oluşturmalıdır. Stake'in modelinde hedeflerle çıktılar arasındaki uygunluk derecesine bakılır. Tasarlananla gözlenenin uyumu nasıl? Tasarlanan gerçekleşti mi? gibi sorulara cevap aranır (Akt: Özcan, 2004).

2.4.4. Hedeften Bağımsız Program Değerlendirme Modeli:

Michael Scriven tarafından 1972'de geliştirilen bir modeldir. Tümevarım yoluyla programın çıktılarını inceler ve bunların istenen hedeflere uygun olup olmadığını anlamaya çalışır

(Ergün, <http://www.egitim.aku.edu.tr/programdegerlendirme.ppt#24>).

2.4.5. Eğitsel Eleştiri Modeli:

Bu model Michael Eisner tarafından 1975 yılında geliştirilmiştir. Model niteliksel incelemeye ağırlık vermektedir. Eleştiricilik prensiplerine dayanır (Akt: Erden, 1993).

Eisner'e (1975) göre, eğitsel eleştiri işlemlerini uygulamak için değerlendirmecilerin cevap araması gereken bazı sorular şunlardır:

- Öğretim yılı süresince okulda yeni programın sonucu olarak neler gerçekleşti?
- Önemli olaylar yada durumlar nelerdi? Bu durumlar nelerden kaynaklandı?
- Katılımcılar bu durumlara nasıl tepkiler verdiler?
- Öğrenciler yeni programın uygulanmasından neler öğrendiler?

Eisner'in modeli, birbiriyle ilişkili üç süreci kapsamaktadır. Bunlar:

1. Betimleme
2. Yorumlama

3. Değerlendirmedir (Marsh ve Willis, 2007; Ornstein ve Hunkins, 2004; Akt: Özdemir, 2009).

2.4.6. Farklar Yaklaşım ile Program Değerlendirme Modeli:

Bu model Malcolm Provus tarafından geliştirilmiştir. Model sistem yönetimi kuramına dayalı değerlendirmeyi beş evreye ve dört bileşene ayırır.

Değerlendirmenin bileşenleri;

1. Program standartlarını belirleme
2. Program sonuçlarını belirleme
3. Sonuçlarla standartları karşılaştırma
4. Sonuçlar ile standartlar arasında bir fark olup olmadığını belirlemedir (Özcan, 2004).

Modelin beş safhası şunlardır:

1. Tasarım
2. Kurma
3. Süreçler/İşlemler
4. Ürünler
5. Maliyet (Ornstein ve Hunkins, 2004; Akt: Özdemir, 2009).

2.4.7. Çevre-Girdi-Süreç ve Ürün Modeli:

1985 yılında Stufflebeam bu modeli ileri sürmüştür. Değerlendirmenin amacı program hakkında karar verme yetkisine sahip kişilere bilgi vermektir. Program geliştirme sürecinde yetkililerin programla ilgili şu dört alanda karar vermesi gerekir:

1. Planlama ile ilgili kararlar
2. Yapılandırma ile ilgili kararlar
3. Uygulama ile ilgili kararlar

4. Yeniden düzenleme ile ilgili kararlar.

Bu alanlarla ilgili kararların verilebilmesi için programın dört farklı aşamasının (çevre, girdi, süreç ve ürün) değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu model yabancı kaynaklarda bu dört ögenin baş harflerinin bir araya gelmesiyle oluşan CIPP modeli olarak bilinmektedir (Erden, 1993).

Bu model, değerlendirmenin en önemli amacının kanıtlamak değil, geliştirmek olduğu görüşü üzerine temellendirilmiş ve çeşitli alanlardan eğitimcilerin, uzmanların ve ilgililerin kullanımı için geliştirilmiştir (Stufflebeam, 2000; Akt: Özdemir, 2009).

2.4.8. Programın Öğelerine Dönük Değerlendirme:

Bu modelde program öğelerine ayrılarak değerlendirilir. Erden (1993)' e göre; “bu modelde cevaplandırılması istenilen belli başlı sorular şunlardır:

I. Genel ve Özel Hedeflerin Değerlendirilmesi

- Hedefler toplumun beklenti ve ihtiyaçlarına uygun mu?
- Hedefler öğrenci ihtiyaçlarına uygun mu?
- Hedefler konu alanının özelliklerine uygun mu?
- Hedefler birbiriyle tutarlı mı?
- Hedef ifadeleri yeterince açık mı?
- Hedefler gerçekleştirilecek nitelikte mi?
- Hedefler içerikle bağlantılı olarak ifade edilmiş mi?

II. Kapsamın (içeriğin) Değerlendirilmesi

- İçerik hedeflerle tutarlı mı?
- İçerikte yer alan bilgiler önemli, dayanıklı ve geçerli mi?
- İçerikte yer alan bilgiler öğrenciler için anlamlı mı?

- İçerikte yer alan bilgilerin sunuluş sırası öğrenme ilkelerine uygun mu?

III. Eğitim Durumlarının Değerlendirilmesi

- Hangi davranışların ve içeriğin öğrenilmesinde güçlükler var?
- Kullanılan yöntemler etkili mi?
- Öğretim programı ve ders planları uygulama ile tutarlı mı?
- Öğretmen davranışları öğretim ilkelerine uygun mu?
- Öğrencilerin derse yönelik duyuşsal özellikleri uyumlu mu?
- Öğrenciler kendilerinden beklenen faaliyetleri yerine getiriyor mu?

IV. Sınama Durumlarının Değerlendirilmesi

- Ölçüt uygun mu?
- Ölçme sonuçları geçerli mi?
- Ölçme sonuçları güvenilir mi?

V. Öğeler Arasındaki İlişkilerin Değerlendirilmesi

- Kaynaklar genel hedeflere uygun kullanılıyor mu?
- Örgütün yapısı hedeflere ulaşmada yeterli mi?
- Öğretim programları ve diğer alt programlar okulun amaçlarına ulaşmasına hizmet edici nitelikte mi?

Bu sorularla hem program taslağında hem de program tasarısının uygulanması sırasında meydana gelebilecek olası hataların ortaya çıkarılması mümkündür.”

2.4.9. Yansıtıcı (Reflective) Değerlendirme Modeli:

Taslak program uygulamaya konulmadan önce veya uygulama esnasında hedeflerin tutarlılığı, hedef davranışların hedeflerle ilişkileri, konuların ve öğretme etkinliklerinin hedefleri gerçekleştirme olasılığı, öğretimde kullanılacak araç ve

yöntemlerin öğrenci seviyesine uygunluğu, değerlendirme araçlarının geçerliliği üzerinde uzmanlar ve tecrübeli öğretmenlerin görüşleri toplanarak yapılan değerlendirme biçimidir. Açıklanan değerlendirme modellerinde değerlendirme ölçütleri ile ilişkili karmaşıklık ve belirsizlik sorununun olduğu görülür (Karakaya, 2004).

Kısaca açıklanan program değerlendirme modellerinin haricinde Wolf tarafından geliştirilen “Aksiyon Araştırması” modeli, Parlett ve Hamilton tarafından geliştirilen “Aydınlatıcı (Illuminative)” model, Sara L. Lightfoot’un tarafından geliştirilen “Betimleme (Portraiture)” modeli ve K. Sirotnik’in geliştirdiği “Eleştirel Sorgulama” modeli gibi bazı değerlendirme modelleri de bulunmaktadır (McNeil, 2006; Ornstein ve Hunkins, 2004; Akt: Özdemir, 2009).

Program değerlendirme modelleri, değerlendirme işini yapacak kişilerin amaçlarına göre farklılaşmaktadır. Uzmanlar bu düşünceden yola çıkarak program geliştirmede olduğu gibi program değerlendirmede de tek bir model önermenin geçerli bir yaklaşım olmadığını belirtmekte ve program değerlendirme araştırmalarında araştırmacıların kendi amaç ve koşullarına en uygun düşecek modeli seçmeleri ya da bu modellerden yararlanarak yeni bir model geliştirmelerinin daha doğru bir yaklaşım olacağını ifade etmektedirler (Erden,1993).

2.5. Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programının Tarihsel Gelişimi

Cumhuriyet döneminde, ilköğretim üzerinde oldukça durulmuştur. Çünkü ilköğretim inkılâpları, laikliği topluma benimsetecek, özellikle geniş kırsal kitlelerin davranışlarını değiştirecek bir araç olarak görülmüştür (Akyüz, 2001).

Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin kurulmasından kısa bir süre sonra, eğitim alanında yapılan ilk çalışma, 1924 yılında çıkarılan, tüm öğretim kurumlarını Milli

Eğitim Bakanlığı bünyesi altında toplayan ve okul programları üzerinde kapsamlı değişiklikler içeren “Tevhid-i Tedrisat Kanunu” dur (Varış, 1996). Cumhuriyetin ilanından başlayarak 1928’deki Harf İnkılabına kadar olan süreçte, kapsamlı program geliştirme çalışmalarına rastlanmamakla birlikte, yine de mevcut programlara içerik kazandırmak amacıyla Türk ve yabancı uzmanlardan yararlanılmıştır (Ünal, Çoştu ve Karataş, 2004).

1926 yılında ülkenin o zamanki gereksinimlerine, çocukların özelliklerine ve dünyadaki ileri eğitim ve öğretim anlayışına dayanarak “1926 İlk Mektep Müfredat Programı” hazırlanmıştır (Gözütok, 2003).

1926 tarihli İlkokul Programı, öğretimde “toplu tedris” ilkesini getirmiştir (Akyüz, 2001). Yeni eğitim sisteminin amaçlarına uygun programların geliştirilmesi, alfabe değişikliği ve bunun öğretilmesi, öğretim programlarının hazırlanmasıyla görevli komisyonları yönetmesi, yeni amaçlara uygun ders kitaplarının yazılması, derslere girip öğretim metotlarıyla ilgilenmesi, eleştirmesi, dışarıdan uzman getirtmesi, Atatürk’ün öğretim programlarının geliştirilmesi konusundaki çalışmalarından bazılarıdır (Tezcan, 1992).

Bu programda, Fen Bilgisi konuları; 1, 2 ve 3. sınıflarda Hayat Bilgisi üniteleri içinde, 4. ve 5. sınıflarda Tabiat Dersleri adı altında ikişer saat olarak okutulmuştur. 1926 programı öğretimde gözlem ve bireysel çalışma yapılmasını temel ilke olarak kabul etmiştir. Programın öne çıkan özelliği; bütün derslerin öğrenciyi bireysel çalışmaya özendirilmesi ve yönlendirmesi, onların ilgilerine odaklanmasıdır (Arslan, 2005).

1926 programı on yıl uygulamada kalmıştır, fakat bu arada 1930 yılında köy çocuklarını köyün şartlarına ve ihtiyaçlarına göre yetiştirmek için, şehir okulları

müfredatının esasları temel olmak suretiyle, “Köy Mektepleri, Müfredat Programı” hazırlanmıştır. Eğitim programlarındaki bu değişikliğin özünü laiklik, batıya dönüş ve müspet bilimler oluşturmuştur (Gözütok, 2003).

1926 programından sonra 1936 yılı programı hazırlanmıştır. 1936 ilkokul programı günün ihtiyaçları doğrultusunda ele alınarak geliştirilmiştir. Bu programda "İlkokulun Hedefleri" başlığını taşıyan ilk bölümde, "Ulusal Eğitim" ilkelerine yer verilmiştir. Daha sonra, "İlkokul Eğitim ve Öğretim İlkeleri" üzerinde durulmuştur (Türer, 2005; Gözütok, 2003).

1936 programında, her dersin programının başında o dersin başlıca hedefleri tespit edilmiş, derslerin öğretiminde öğretmen tarafından dikkate alınacak önemli noktalar açıklanmıştır. Ayrıca derslerde yeni eğitim ve öğretim esasları bakımından dikkat edilecek noktalar hakkında açıklamalarda bulunulmuştur. Bu programlarla Cumhuriyet İlkokulu Türk çocuğunu ezbercilikten kurtarmış, canlı mevzular etrafında öğrencinin gözlemler, incelemeler yaparak milli meselelerle sıkı bir şekilde ilgilenmeleri sağlanmıştır (Akbaba, 2004).

Bu dönemde programların temel felsefesi, yeni yetiştirilecek nesillere cumhuriyet rejimi ve bu rejimin fazilet ve nimetlerini benimsetmeyi geliştirmek olmuştur. Programların, her şeyden önce milli bir nitelik taşımaları dikkati çekmektedir (Gözütok, 2003).

Geliştirilen yeni ilköğretim programında, Fen Bilgisi’ne ilişkin konular 1, 2 ve 3. sınıflarda Hayat Bilgisi üniteleri içinde, 4. ve 5. sınıflarda Tabiat Bilgisi adı altında üçer saat olarak okutulmuştur (Akbaba, 2004).

1936 yılı programından sonra 1948 yılında yeni bir ilkokul programı hazırlanmıştır. Programda, milli eğitimin amaçları, ilkokulun eğitim ve öğretim

ilkeleri, köy ve şehir ilkokulları için ders dağıtım cetvelleri ve açıklamalar, her sınıfta işlenecek üniteler ve bölümleri, eğitim ve öğretimde yararlanılacak araç ve gereçlerin listeleri yer almakla birlikte; ayrıca çocuk gelişiminin ana çizgilerini belirten bir broşür de programa eklenmiştir (Kalaycı, 2004).

1948 Programında Fen Bilgisi'ne ilişkin konulara 1,2 ve 3. sınıflarda Hayat Bilgisi üniteleri içinde, 4. ve 5. sınıflarda Tabiat Bilgisi, Aile Bilgisi ve Tarım-İş üniteleri içinde yer verilmiştir (Akbaba, 2004).

Programın genel amaçlarına bakıldığında 1936 programına göre daha ileri bir eğitim anlayışıyla yazıldığı görülmektedir. Buna göre programda, ülke ve dünya gerçekleri, milli, insani, kültürel, ekonomik ve demokratik gelişmeler göz önünde tutulmuştur. Bu amaçlar, programda da belirtildiği gibi yalnızca ilkokul kademesinde kazandırılacak amaçlar değildir. Programda belirtilen amaçların bazıları daha ileri eğitim kademelerinde gerçekleştirilmesi amaçlansa da ilkokul öğrencilerinin hemen hemen bütün amaçların elde edilmesine yarayacak küçük tecrübeleri yaşama fırsatları bulacakları belirtilmektedir (Tertemiz, 2000).

1948 Programında Fen Bilgisi'ne ilişkin konulara 1., 2. ve 3. sınıflarda Hayat Bilgisi üniteleri içinde, 4. ve 5. sınıflarda Tabiat Bilgisi, Aile Bilgisi ve Tarım-İş dersleri üniteleri içinde yer verilmiştir (Akbaba, 2004).

1960'lı yıllarla birlikte program geliştirme çalışmalarının yoğunlaştığı görülmektedir. 1962 yılında toplanan Yedinci Millî Eğitim Şûrası sonrasında bir program taslağı hazırlanmış, hazırlanan program taslağı önce 14 ilde, daha sonra genişletilerek bütün illerdeki deneme okullarında uygulanmıştır. Bu çalışmalar illerde kurulan program geliştirme komiteleri tarafından yürütülmüştür. Bu program geliştirme çalışmaları aksiyon araştırmaları, alan çalışmaları, teftiş, inceleme,

seminer ve kurslar yoluyla yürütülmüştür. Tüm bu çalışmaların sonuçları Millî Eğitim Bakanlığında kurulan Merkez Değerlendirme Komitesi'ne aktarılmış, ayrıca çeşitli bölgelerden gelen 120 il temsilcisi bir haftalık bir seminerde program taslağını incelemiş ve gerekli değişiklikler ve öneriler yapılarak Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığına gönderilmiştir. Talim ve Terbiye Kurulu 1968–1969 öğretim yılında bu programı uygulamaya koymuştur (Demirel, 1992).

Bu programda da, 1948 programında olduğu gibi 1., 2. ve 3. sınıflarda Fen Bilgisi konularına Hayat Bilgisi dersi ünitelerinde yer verilmiştir. Hayat Bilgisi Programı'nın açıklamalar bölümü "Hayat Bilgisi dersi bir gözlem, iş ve deney dersidir." cümlesiyle başlamakta ve bu açıklama derse, bir Fen Bilgisi dersi izlenimi vermektedir (Kaptan, 1999).

Programda amaçlar, kişisel, insanlık ilişkileri, ekonomik ve toplumsal yönden ele alınmış ve gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Ayrıca, öğretim ilkeleri ve planlar ayrıntılarıyla açıklanmış, uygulamada öğretmenlere yörelere göre konu çıkarma veya konu ekleme gibi bir esneklik payı sağlanmıştır. Bu uygulamada "görelilik" açısından ilköğretimde büyük bir adımdır (Erdem, 2005).

1968 programı, ünite ve konuların işlenmesinde hazırlık, planlama, ünite ve küme çalışması, araştırma, inceleme, kendi kendine öğrenme, tartışma ve değerlendirme gibi yenilikleri eğitim sistemine taşıması bakımından önemli olmasına rağmen, uygulama sonuçlarının yeterince iyi değerlendirilip, yeniden düzenlenmesi yapılmadığından dolayı başarısızlığa uğramıştır (MEB, 1997).

1970'li yıllarda sekiz yıllık ilköğretim okulu için çalışmalara başlanmış ancak uygulamaya geçirilememiştir. 1974 yılında hazırlanan programda Fen Bilimleri

dersinin adı Fen Bilgisi olarak değiştirilmiş ve ünitelerde bazı değişiklikler yapılmıştır (Gökçe, 2006).

1980'li yıllarda ise, program geliştirme çalışmalarında yeni bir arayış başlamıştır. Bu doğrultuda Millî Eğitim Bakanlığı 1982 yılında program geliştirme konusunda bir model oluşturmak amacıyla üniversitelerle ortak çalışma yapmış ve bu çalışmanın sonunda, amaç-davranış-işleyiş-değerlendirme boyutlarını içeren bir model kabul etmiştir (Arslan,2005).

Haziran 1981'de toplanan 10. Milli Eğitim şurası'nda; "temel eğitime giriş yaşının 7'den 6'ya indirilmesi ve zorunlu eğitimin 5 yıldan temel eğitimin tümünü kapsayacak biçimde 8 yıla çıkarılması" kararı alındı. Haziran 1988'deki 12. Milli Eğitim şurası'nda; "8 yıllık zorunlu öğretim bir program ve sistem bütünlüğü içinde uygulamalı, 6. plan dönemi sonuna kadar tedricen yaygınlaştırılmalıdır." ve Mayıs 1996'daki 15. Milli Eğitim şurası'nda; "İlköğretim, kesintisiz 8 yıllık zorunlu eğitim olarak uygulanmalı, 8 yılsonunda tek tip diploma verilmelidir" kararları alınmıştır (Aydoğan, 1997).

1997 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi, 4306 sayılı yeni 'Temel Eğitim Kanunu'nu onaylamıştır. 18 Ağustos 1997 tarihinde 23084 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan bu kanunla temel eğitimin süresi beş yıldan sekiz yıla çıkarılmış ve temel eğitimin daha kaliteli ve tutarlı hale getirilmesi amaçlanmıştır.

2.5.1. 2000 Fen Bilgisi Dersi Öğretim Programı

2000 yılına gelindiğinde ise Fen Bilgisi dersi öğretim programında değişikliğe gidilmiştir. Bu programda "Fen Bilgisi öğretilmiş; diğer bilimsel kollardan soyutlanmadan, sadece ders kitabına bağlı kalmayıp gerekli öğretim materyallerinden

de faydalanarak, yapıcı ve yaratıcı bir yaklaşımla geliştirilip uygulanmalıdır.” anlayışı hâkimdir (Arslan, 2005).

2000 Fen Bilimleri dersi öğretim programının amaçlarını şöyle sıralayabiliriz:

1. Karşılaşılan her türlü sorunun bilimsel yöntemlerle çözülebileceğini fark etmelerini,
2. Yapıcı, yaratıcı, eleştirel ve bilimsel düşüncenin bilim ve teknolojiadaki gelişmelerin temeli olduğunu kavramalarını,
3. Fen bilimlerine, bilim ve teknolojiadaki gelişmelere merak ve ilgi duymalarını sağlayarak bu konularda belirli düzeyde bilgiye sahip olmalarını, yaptıkları uygulamaları günlük yaşamlarına yansıtma ve aktarmalarını,
4. Bilimsel düşüncenin temelini oluşturan gözlem, araştırma, inceleme ve deney yapma becerisini kazanmalarını,
5. Yapacakları etkinliklerle bilgiye kendilerinin ulaşmalarını, edindikleri bilgileri analiz edebilmelerini, bu bilgilerden yaratıcı yönlerini geliştirerek yararlanabilmelerini ve doğru kararlar vermelerini,
6. Saplantılardan uzak, gözlem ve verilere dayalı bilimsel gelişmelerin önemini anlayan, bu gelişmelerin teknolojiye topluma ve çevreye etkilerini fark edip değerlendirebilen bireyler haline gelmelerini,
7. Edindikleri bilgi ve bulguları başkalarıyla paylaşabilen, ortak çalışmaya yatkın uygar bireyler haline gelmelerini,
8. Çevreyi ve doğal kaynakları tanıma, sevme, koruma ve iyileştirme bilinci kazanmalarını,
9. Sağlıklı yaşamının gerektirdiği bilgi, beceri ve alışkanlıkları kazanmalarını,

10. Doğa olaylarını, doğadaki canlılığı, canlılığın çeşitliliğini ve birbirleriyle ilişkilerini kavramalarını, amaçlamaktadır.

Bu program, çevreleri ve dünya ile aktif bir biçimde ilgilenen, anlamlı sorular sorup gözlem ve deneylerle veriler toplayan ve bunları analiz edebilen, edindikleri bilgileri sözle ve yazıyla sunarak başkalarıyla uygarca iletişim kurabilen, sorumlu davranan, bilgili ve yetenekli, fen dalında okur–yazar bireyler yetiştirmeyi hedeflemektedir. Programın hedefine ulaşmasında *yapıcı–yaratıcı* yöntem benimsenmiş ve bu nedenle program *öğrenci merkezli* olarak hazırlanmıştır(MEB, 2000).

2.5.2. 2005 Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programı:

Türkiye’de 2005 yılından itibaren öğrenci merkezli anlayış çerçevesinde bir eğitim yaklaşımı uygulanmaya başlanmıştır. Bu anlayışın “Fen Bilgisi” dersindeki yansımaları ise öncelikle dersin “Fen ve Teknoloji” adını almasıyla kendini göstermiştir.(Toraman ve Alcı, 2013).

Ders adının değiştirilmesiyle; fen derslerinin içeriğinin sadece bilgidен oluşmadığı ve teknoloji eğitiminin de ağırlıklı bir yere sahip olması gerektiği vurgulanmak istenmiştir (Köseoğlu, 2004).

2004 yılında düzenlenen yeni Fen Bilgisi öğretim programında “Bütün vatandaşların fen ve teknoloji okuryazarı olarak yetişmesi” anlayışı benimsenmiştir. Fen, doğa hakkındaki gözlemler için açıklama; teknoloji ise insanların yaşadıkları çevrede karşılaştıkları sorunlar için çözüm yolları önerir. Öğrenciler gelişen teknoloji ile birlikte bilgisayar ve televizyon gibi aletleri merak ederler. Yeni programda fen konuları, sürekli gelişen teknoloji boyutu gözetilerek ele alınmıştır. Bu programda

bilim ve teknolojinin genel doğası, bilim-teknoloji-toplum etkileşmesi hakkında öğrencilerin bilgi sahibi olmaları esas alınmıştır (MEB-TTKB: 2005).

İlköğretim dördüncü ve beşinci sınıf Fen ve Teknoloji Dersi Programında öğrenme, öğretme ve değerlendirme süreçleri ile ilgili temel anlayışlar şöyle sıralanabilir:

1. Bilgi ezberlenmemeli, öğrencilerin beceri ve anlayışlarını geliştirerek sorgulamaya dayalı bir bakış açısı geliştirilmelidir. Araştıran, sorgulayan, inceleyen, eleştirel düşünen, kendi kendine karar verebilen öğrencilerin yetiştirilmesi hedeflenmektedir.
2. Klasik ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin yerine alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemleri önerilmiştir.
3. Yoğun bir bilgi aktarımı yerine öğrencinin yaşantısında gerekli olan temel bilgilerin verilmesi önerilmiştir. Öğrenci bu bilgileri kendi deneyimleri sonucunda kendisi elde edecektir.
4. Öğretmen merkezli öğretim yerine öğrenci merkezli öğretim esas alınmıştır. Öğretmen sadece rehberdir.
5. Öğrencilerin bireysel farklılıklarının öne çıkarılması önerilmiştir. Bir sınıfta bulunan öğrenciler farklı kişisel özelliklere ve farklı yeteneklere sahiptir. Bu farklılıkların ön plana çıkaracak, herkesin kendi kendine yaparak yaşayarak öğreneceği bir eğitim hedeflenmektedir.
6. Programın esnek bir şekilde uygulanması önerilmiştir.
7. Öğrenciler arasında işbirliğine yönlendirme önerilmiştir (MEB-TTKB:2005).

Fen ve Teknoloji dersi Öğretim Programında vizyonu fen okuryazarı bireyler yetiştirmektir. Bu amaç doğrultusunda Fen okuryazarlığı için 7 boyut belirlenmiştir.

Bunlar:

1. Fen bilimleri ve teknolojinin doğası
2. Anahtar fen kavramları
3. Bilimsel Süreç Becerileri (BSB)
4. Fen-Teknoloji-Toplum-Çevre (FTTÇ) ilişkileri
5. Bilimsel ve teknik psikomotor beceriler
6. Bilimin özünü oluşturan değerler
7. Fen'e ilişkin tutum ve değerler (TD) (MEB, 2005).

Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programı'nın genel amaçları şunlardır:

Öğrencilerin;

- Doğal dünyayı öğrenmeleri ve anlamaları, bunun düşünsel zenginliği ile heyecanını yaşamalarını sağlamak,
- Her sınıf düzeyinde bilimsel ve teknolojik gelişme ile olaylara merak duygusu geliştirmelerini teşvik etmek,
- Fen ve teknolojinin doğasını; fen, teknoloji, toplum ve çevre arasındaki karşılıklı etkileşimleri anlamalarını sağlamak,
- Araştırma, okuma ve tartışma aracılığıyla yeni bilgileri yapılandırma becerileri kazanmalarını sağlamak,
- Eğitim ile meslek seçimi gibi konularda, fen ve teknolojiye dayalı meslekler hakkında bilgi, deneyim, ilgi geliştirmelerini sağlayabilecek alt yapıyı oluşturmak,

- Öğrenmeyi öğrenmelerini ve bu sayede mesleklerin değişen mahiyetine ayak uydurabilecek kapasiteyi geliştirmelerini sağlamak,
- Karşılaşabileceği alışılmadık durumlarda, yeni bilgi elde etme ile problem çözmede fen ve teknolojiyi kullanmalarını sağlamak,
- Kişisel kararlar verirken uygun bilimsel süreç ve ilkeleri kullanmalarını sağlamak,
- Fen ve teknolojiyle ilgili sosyal, ekonomik ve etik değerleri, kişisel sağlık ve çevre sorunlarını fark etmelerini, bunlarla ilgili sorumluluk taşımalarını ve bilinçli kararlar vermelerini sağlamak,
- Bilmeye ve anlamaya istekli olma, sorgulama, mantığa değer verme, eylemlerin sonuçlarını düşünme gibi bilimsel değerlere sahip olmalarını, toplum ve çevre ilişkilerinde bu değerlere uygun şekilde hareket etmelerini sağlamak,
- Meslek yaşamlarında bilgi, anlayış ve becerilerini kullanarak ekonomik verimliliklerini artırmalarını sağlamaktır.

Fen ve Teknoloji dersinde, yedi ayrı öğrenme alanı öngörülmüştür:

- Canlılar ve Hayat
- Madde ve Değişim
- Fiziksel Olaylar
- Dünya ve Evren
- Fen-Teknoloji-Toplum-Çevre ilişkileri (FTTÇ)
- Bilimsel Süreç Becerileri (BSB)
- Tutum ve Değerler (TD)

Fen ve Teknoloji dersinin üniteleri yedi öğrenme alanından ilk dördü üzerine yapılandırılmış olup diğer üç öğrenme alanı her bir ünitenin içinde kazandırılması öngörülen temel anlayış, beceri, tutum ve değerleri içerdiği için FTTÇ, BSB ve TD alanlarına dayalı olarak ünitelendirme yapılmamıştır. Gerçekten de; FTTÇ, BSB ve TD alanlarındaki kazanımlar, çok uzun süreli, bazen hayat boyu süren deneyimler, edinimler gerektirdiği ve Fen ve Teknolojinin içeriğinin bütünü ile ilişkili olduğundan, anlayış, beceri, tutum ve değerlerin ayrı birer ünite olarak ele alınması mümkün değildir (MEB, 2005).

2.5.3. 2013 Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı:

2014-2015 yılında uygulanmaya başlayan bu programın vizyonu tüm öğrencileri fen okuryazarı bireyler olarak yetiştirmektir (MEB, 2013).

Programın uygulanmasında, 3. ve 4. sınıflarda yapılandırılmış araştırma-sorgulama, 5. ve 6. sınıflarda rehberli araştırma-sorgulama ve 7. ve 8. sınıflarda ise açık uçlu araştırma-sorgulama yaklaşımı esas alınmıştır. Araştırma-sorgulama sürecinde yapılacak olan etkinliklerde, kolay ulaşılabilen, maliyeti düşük, kullanımı kolay ve güvenlik açısından risk oluşturmayacak araç, gereç ve malzemelerin kullanılması önerilmektedir. Bu etkinlikler, daha çok sınıf ortamında yapılacak tarzda tasarlanmalıdır; ancak imkânlar dâhilinde informal öğrenme ortamları ve laboratuvar olanaklarından faydalanılabilir. Okul, öğretmen ve öğrencilerin sahip oldukları teknolojik donanım dikkate alınarak, araştırma-sorgulama sürecine teknolojinin entegrasyonu sağlanabilir (MEB, 2013).

Tüm bireylerin fen okuryazarı olarak yetişmesini amaçlayan Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'nın temel amaçları şunlardır:

1. Biyoloji, Fizik, Kimya, Yer, Gök ve Çevre Bilimleri, Sağlık ve Doğal Afetler hakkında temel bilgiler kazandırmak,
2. Doğanın keşfedilmesi ve insan-çevre arasındaki ilişkinin anlaşılması sürecinde, bilimsel süreç becerilerini ve bilimsel araştırma yaklaşımını benimseyip karşılaşılan sorunlara çözüm üretmek,
3. Bilimin toplumu ve teknolojiyi, toplum ve teknolojinin de bilimi nasıl etkilediğine ilişkin farkındalık geliştirmek,
4. Birey, çevre ve toplum arasındaki karşılıklı etkileşimi fark etmek ve toplum, ekonomi, doğal kaynaklara ilişkin sürdürülebilir kalkınma bilincini geliştirmek,
5. Fen bilimleri ile ilgili kariyer bilinci geliştirmek,
6. Günlük yaşam sorunlarına ilişkin sorumluluk alınmasını ve bu sorunları çözmeye fen bilimlerine ilişkin bilgi, bilimsel süreç becerileri ve diğer yaşam becerilerinin kullanılmasını sağlamak,
7. Bilim insanlarının bilimsel bilgiyi nasıl oluşturduğunu, oluşturulan bu bilginin geçtiği süreçleri ve yeni araştırmalarda nasıl kullanıldığını anlamaya yardımcı olmak,
8. Bilimin, tüm kültürlerden bilim insanlarının ortak çabası sonucu üretildiğini anlamaya katkı sağlamak ve bilimsel çalışmalarını takdir etme duygusunu geliştirmek,
9. Bilimin, teknolojinin gelişmesi, toplumsal sorunların çözümü ve doğal çevredeki ilişkilerin anlaşılmasına olan katkısını takdir etmeyi sağlamak,
10. Doğada meydana gelen olaylara ilişkin merak, tutum ve ilgi geliştirmek,

11. Bilimsel çalışmalarda güvenliğin önemini fark ettirmek ve uygulamaya katkı sağlamak,

12. Sosyo-bilimsel konuları kullanarak bilimsel düşünme alışkanlıklarını geliştirmektir (MEB, 2013).

Fen Bilimleri dersi Öğretim Programında 4 ayrı öğrenme alanı mevcuttur. Bu öğrenme alanları ve alt alanlar şunlardır:

1. Bilgi

- Canlılar ve Hayat
- Madde ve Değişim
- Fiziksel Olaylar
- Dünya ve Evren

2. Beceri

- Bilimsel Süreç Becerileri
- Yaşam Becerileri
 - Analitik düşünme
 - Karar verme
 - Yaratıcı düşünme
 - Girişimcilik
 - İletişim
 - Takım çalışması

3. Duyuş

- Tutum
- Motivasyon
- Değerler

- Sorumluluk

4. Fen- Teknoloji- Çevre- Toplum

- Sosyo-Bilimsel Konular
- Bilimin Doğası
- Bilim ve Teknoloji ilişkisi
- Bilimin Toplumsal Katkısı
- Sürdürülebilir Kalkınma Bilinci
- Fen ve Kariyer Bilinci (MEB, 2013).

2.5.4. 2005 Fen ve Teknoloji-2013 Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programlarının Karşılaştırması

Eğitimde 4+4+4 sistemine geçilmesiyle beraber öğretim programlarından yeniden düzenlemeler gerçekleşmiştir. 2005 programında 4. sınıftan itibaren başlayan ve “Fen ve Teknoloji” olarak adlandırılan ders, 1.2.2013 tarihli karar ile ilkokul 3. sınıftan itibaren başlatılmış ve “Fen Bilimleri” adını almıştır (Yücel ve Özkan, 2013).

Her iki programın da vizyonu “Fen okuryazarı bireyler yetiştirmek” tir. Fen okuryazarlığı teriminin tanımı ve içeriği de birbirleriyle örtüştüğü görülmektedir.

2005 Fen ve Teknoloji dersi öğretim programına göre fen ve teknoloji okuryazarı bireyler; fen ve teknoloji okuryazarı olan bir kişi, bilimin ve bilimsel bilginin doğasını, temel fen kavram, ilke, yasa ve kuramlarını anlayarak uygun şekillerde kullanır; problemleri çözerken ve karar verirken bilimsel süreç becerilerini kullanır; fen, teknoloji, toplum ve çevre arasındaki etkileşimleri anlar; bilimsel ve teknik psikomotor beceriler geliştirir; bilimsel tutum ve değerlere sahip olduğunu gösterir. Fen ve teknoloji okuryazarı bireyler, bilgiye ulaşmada ve kullanmada,

problemleri çözümede, fen ve teknoloji ile ilgili sorunlar hakkında olası riskleri, yararları ve eldeki seçenekleri dikkate alarak karar vermede ve yeni bilgi üretmede daha etkindir (MEB, 2005).

2013 Fen Bilimleri dersi öğretim programına göre fen bilimleri okuyazarı bireyler fen bilimlerine ilişkin temel bilgilere (Biyoloji, Fizik, Kimya, Yer, Gök ve Çevre Bilimleri, Sağlık ve Doğal Afetler) ve doğal çevrenin keşfedilmesine yönelik bilimsel süreç becerilerine sahiptir. Bu bireyler, kendilerini toplumsal sorunlarla ilgili problemlerin çözümü konusunda sorumlu hisseder, yaratıcı ve analitik düşünme becerileri yardımıyla bireysel veya işbirliğine dayalı alternatif çözüm önerileri üretebilirler. Bunlara ek olarak fen okuyazarı bir birey, bilgiyi araştırır, sorgular ve zamanla değişebileceğini kendi akıl gücü, yaratıcı düşünme ve yaptığı araştırmalar sonucunda fark eder. Bilginin zihinsel süreçlerde işlenmesinde, bireyin içinde bulunduğu kültüre ait değerlerin, toplumsal yapının ve inançların etkili olduğunun farkındadır. Fen okuyazarı bireyler, sosyal ve teknolojik değişim ve dönüşümlerin fen ve doğal çevreyle olan ilişkisini kavrar. Ayrıca, fen bilimleri alanında kariyer bilincine sahip olan bu bireyler, bu alanda görev almak istemeseler bile fen bilimleri ile ilişkili mesleklerin, toplumsal sorunların çözümünde önemli bir rolü olduğunun farkındadır (MEB, 2013) .

Her iki programın fen okuyazarlık tanımı birbirleriyle örtüşmektedir. Bununla birlikte fen okuyazarlığı ile ilgili 2013 Fen Bilimler Dersi Öğretim Programında “ Bilginin zihinsel süreçlerde işlenmesinde, bireyin içinde bulunduğu kültüre ait değerlerin, toplumsal yapının ve inançların etkili olduğunun farkındadır” durumu belirtilmiştir. Bu durum 2005 Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programı’nda belirtilen bir durum değildir.

2013 Fen Bilimleri dersi öğretim programının amaçları da 2005 Fen ve Teknoloji dersi öğretim programının amaçları ile paralellik göstermektedir. Fen Bilimleri dersi öğretim programına ek olarak Biyoloji, Fizik, Kimya, Yer, Gök, ve Çevre Bilimleri, Sağlık ve Doğal Afetler hakkında temel bilgiler kazandırmak, sürdürülebilir kalkınma bilincini geliştirmek, fen bilimleri ile ilgili kariyer bilinci geliştirmek, bilim insanlarının bilimsel bilgiyi nasıl oluşturduğunu ve yeni araştırmalarda nasıl kullanıldığını anlamaya yardımcı olmak, bilimin, tüm kültürlerden bilim insanlarının ortak çabası sonucu üretildiğini anlamaya katkı sağlamak ve bilimsel çalışmalarını takdir etme duygusunu geliştirmek, bilimin, teknolojinin gelişmesi, topluma ve çevreye olan katkısını takdir etmeyi sağlamak, bilimsel çalışmalarda güvenliğin önemini fark ettirmek şeklindedir. Amaçlar, Fen'in alt boyutlarını oluşturan disiplinler arası bilimlerle ilgili temel bilgilerin kazandırılması, bilimi, bilim insanlarını ve bilimsel çalışmaların takdir edilmesi üzerinde yoğunlaşılması amaç olarak belirlenmiştir (Eskicumalı, Demirtaş, Erdoğan ve Arslan, 2014).

Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'na göre derslerin planlanması ve uygulanmasında öğrencinin aktif, öğretmenin ise rehber ve yönlendirici olacağı öğrenme ortamları (problem, proje, argümantasyon, işbirliğine dayalı öğrenme vb.) temel alınmıştır. Öğrencilerin fen bilimleri alanındaki bilgiyi anlamlı ve kalıcı olarak öğrenebilmeleri için sınıf içi ve okul dışı öğrenme ortamları, araştırma-sorgulamaya dayalı öğrenme stratejisine göre tasarlanır (MEB, 2013).

İnformal öğrenme ortamlarından da (bilim, sanat ve arkeoloji müzeleri, hayvanat bahçesi, doğal ortamlar vb.) faydalanılır. Araştırma-sorgulama süreci, sadece "keşfetme ve deney" olarak değil, "açıklama ve argüman" oluşturma süreci olarak da

ele alınır. Araştırma-sorgulamaya dayalı öğrenme; öğrencilerin çevrelerindeki her şeyi keşfetme isteği duydukları, etraflarındaki doğal ve fiziksel dünyayı sağlam gerekçelerle açıklamalarda bulunarak güçlü argümanlar kurdukları, fen bilimlerinden heyecan duyan ve değerini bilen bireyler olarak yetiştikleri, kısacası birer bilim insanı gibi yaparak-yaşayarak-düşünerek bilgiyi kendi zihninde oluşturduğu öğrenci merkezli bir öğrenme yaklaşımıdır (MEB, 2013).

2005 Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programında Öğrencilerin belirlenmiş olan kazanımları edinmesini sağlamak için, yapılandırıcı öğrenme yaklaşımına dayanan ve öğrenciyi etkin kılan çeşitli öğretim stratejileri ağırlıklı olarak verilmiştir. Öğretim stratejileri, bir ucunda öğretmen merkezli stratejilerin diğer ucunda ise yapılandırıcı öğrenme yaklaşımını esas alan öğrenci merkezli stratejilerin olduğu bir spektrumda dağılım gösterir. Öğrenci merkezli stratejiler kritik ve yaratıcı düşünme, analiz etme ve değerlendirme gibi üst düzey düşünme becerilerini ortaya çıkarmak ve geliştirmek için uygun öğrenme fırsatları sağlar (MEB, 2005).

Programların belli başlıklar altında karşılaştırılmasını tablo üzerinde şu şekildedir:

	ÖĞRENME ALANLARI	YÖNTEM VE STRATEJİLER	KAZANIM SAYILARI	DERS SAATLERİ
2005 Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programı	<ul style="list-style-type: none"> ○ Canlılar ve Hayat ○ Madde ve Değişim ○ Fiziksel Olaylar ○ Dünya ve Evren ○ BSB ○ Tutum ve Değerler ○ FTTÇ 	Yapılandırmacı yaklaşıma bağlı olarak: <ul style="list-style-type: none"> ○ Gösterim ○ Tartışma ○ Rol yapma ○ Proje ○ Bağımsız çalışma 	374	288
2013 Fen Bilimleri Dersleri Öğretim Programı	<ul style="list-style-type: none"> ○ Bilgi ○ Beceri ○ Duyuş ○ FTTÇ 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Problem çözme ○ Proje ○ Argümantasyon ○ İş birliğine dayalı öğrenme ○ İnfomal öğrenme 	78	216

Tablo 2.1. 2005 Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programı - 2013 Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı Karşılaştırması

Tablodaki karşılaştırmada yukarıda bahsettiğimiz farklılıkların dışında şu farklılıklar da dikkat çekmektedir:

2005 Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programı'nda öğrenme alanlarından; *Canlılar ve Hayat*, *Madde ve Değişim*, *Fiziksel Olaylar ile Dünya ve Evren* ünite konuları, 2013 Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'nda *Bilgi* başlığı altında toplanmıştır.

Kazanım ve ders saatleri açısından da farklılıklar göze çarpmaktadır. 2005 Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programı'nda 288 ders saatinde 374 adet kazanım mevcutken, 2013 Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'nda 216 ders saatinde 78 kazanım bulunmaktadır.

Genel olarak iki program arasında büyük farklılıklar olmamakla beraber, 2013 Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'nda, 2005 Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programı'na göre kazanım, ders saati ve içerik olarak biraz daha hafifletilmeye gidildiği söylenebilir.

2.6. Literatür

Program değerlendirme üzerine literatürde, birçok çalışma yer almaktadır. Çalışmamızda, literatürde yer alan çalışmaları program değerlendirme modellerine uygun olarak gruplandırarak verdik.

2.6.1. Hedefe Dayalı Program Değerlendirme Modeli ile İlgili Çalışmalar

Bulut (2006) 'Yeni İlköğretim Birinci Kademe Programlarının Uygulamadaki Etkililiğinin Değerlendirilmesi' isimli doktora tezinin amacı, 2004–2005 Öğretim Yılında İlköğretim I. Kademe Yeni Programlarının (Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi, Fen ve Teknoloji, Sosyal Bilgiler) uygulamadaki etkililiğini belirlemektir. Araştırma 2004–2005 Öğretim Yılında yeni programların uygulandığı İstanbul, Ankara, İzmir, Kocaeli, Van, Hatay, Samsun ve Bolu illerindeki pilot okullarında görev yapan 982 sınıf öğretmeni üzerinde yapılmıştır. Araştırma sonucuna göre Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi, Fen ve Teknoloji, Sosyal Bilgiler dersleri için öngörülen kazanımların, kapsamın ve eğitim durumunun uygulamada “çok”, programda öngörülen değerlendirmenin ise “orta” düzeyinde etkili olduğu görülmüştür.

Güzel ve Alkan (2005), Türkiye’deki ilköğretim okullarında pilot uygulaması yapılan ilköğretim programının, öğrenciler gözüyle değerlendirmesini, programın uygulanmasında öğrenciye katkıları eksiklikleri vb. programların geneline ilişkin bir araştırma yapmıştır. Araştırmanın örneklemini, 2004–2005 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde İzmir ilinde pilot uygulamasının yapıldığı dördüncü ve beşinci sınıflardan seçilen 750 öğrenci ile bu sınıflarda görev yapan 10 öğretmen oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak, öğrencilerin yapılandırmacı öğrenme ortamlarındaki kazanımlarını belirlemek amacıyla Taylor ve arkadaşları tarafından geliştirilen CLES, Türkçeye çevrilmiş ve ülkemiz koşullarına uyabilecek biçimde genişletilen bir ölçek kullanılmıştır. Araştırmada ayrıca görüşme tekniği de kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; programın öğrenciler tarafından öğretmenlere göre daha çok benimsendiğini gösterdiği, ancak hem öğrenciler hem de öğretmenlerin uygulamanın kendilerine yüklediği yeni ödevleri tam olarak yerine getirmekte sıkıntı içinde oldukları, öğretmenlerin rehberlik görevlerini tam olarak yerine getiremedikleri, hala otorite olma özelliğini kullandıkları izlenimleri elde edilmiştir.

2.6.2 Uygunluk Modeli ile İlgili Çalışmalar

Şahin, Turan ve Apak (2005) tarafından “Yeni İlköğretim Birinci Kademe Fen ve Teknoloji Programının Stake’nin Uygunluk Modeliyle Değerlendirilmesi” konusunda yapılan araştırmada, yeni Fen ve Teknoloji programını amaç/kazanım, içerik, yöntem ve değerlendirme boyutlarıyla ilgili öngörü özelliklerinin listelenmesi, bu öngörü ve özelliklerinin okullarda ne kadar hayata geçirebildiğinin incelenmesi ve amaç ile başarılan arasındaki uyum ve farklılıkları tespit edilmiştir. Ayrıca yapılandırmacı eğitim anlayışının standartlarıyla, yeni programın performans kriterleri karşılaştırılarak programla ilgili değer yargıları oluşturulmuştur.

Araştırmada, araştırmacılar tarafından programla ilgili amaç, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme boyutlarıyla ilgili maddelerin yer aldığı beşli likert tipinde bir ölçek kullanılmıştır. Ölçek, yeni programların pilot olarak uygulandığı 9 il içerisinde 6'sının (Bolu, Diyarbakır, Hatay, İstanbul, Kocaeli, Van) ilköğretim birinci kademesinde görev yapan 65 öğretmene uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, yeni fen ve teknoloji programının amaç ve kazanımları ile içeriğinin yapılandırmacı eğitim anlayışındaki amaç ve kazanımlarla uyumlu olmakla birlikte, öğretmenler tarafından uygulamada da yüksek düzeyde başarılılabildiği ifade edilmiştir.

2.6.3. Hedeften Bağımsız Program Değerlendirme Modeli ile İlgili Çalışmalar

Gözütok, Akgün ve Karacaoğlu (2005), “İlköğretim Programlarının Öğretmen Yeterlilikleri Açısından Değerlendirilmesi” konulu yapmış oldukları araştırma ile ilköğretim okulu öğretmenlerinin yeterlilik düzeyleri bazında İlköğretim Programlarını değerlendirmeyi amaçlamıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, Ankara ilinde yeni programlarının pilot uygulaması yapılan 10 okulda görev yapan 50'si kadın 22 'si erkek olmak üzere 72 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada kullanılacak veriler anket ve gözlem formu olmak üzere iki tür veri toplama aracı ile toplanmıştır. Tarama modeli niteliğinde olan bu araştırmalar yüzde hesaplamalarından yararlanarak analiz edilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, öğretmenlerin mesleki gelişim, yeni programların yaklaşımları, öğretimi tasarlama ve ölçme ve değerlendirme konularında kendilerini yüksek düzeyde yeterli gördükleri ortaya çıkmıştır.

Gömlüksiz (2005), 2004-2005 eğitim-öğretim yılında, yeni ilköğretim programının uygulandığı pilot okullarda görev yapan öğretmenlerin, yeni programın

uygulanmasına ve etkililiğine ilişkin görüşlerini ortaya koymak amacıyla; 2004-2005 yılında yeni ilköğretim I. kademe ders programlarının uygulandığı 9 ilde (İstanbul, Ankara, İzmir, Kocaeli, Van, Hatay, Samsun, Bolu, Diyarbakır) 120 pilot ilköğretim okulunda görev yapan 1707 sınıf öğretmeni üzerinde çalışmıştır. Araştırmanın bulgularına göre; İstanbul, Ankara, İzmir, Kocaeli ve Hatay illerinde görev yapan öğretmenler, programların uygulandığı eğitim ortamı bakımından okullarının “orta” düzeyde, Van, Samsun, Bolu illerinde görev yapan öğretmenlerin ise “çok” düzeyinde uygun olduğunu belirttikleri, yine bu illerde görev yapan öğretmenlerin tamamının programları çok iyi düzeyde kavrayıp tanıdıklarını belirttikleri, İstanbul, Ankara, İzmir, Kocaeli, Van, Hatay, Samsun ve Bolu illerinde görev yapan öğretmenlerin programlarda öngörülen yapılandırıcılık, tematiklik, öğrenci merkezlik ve aktiflik ilkeleri ile etkinliklerde yer verilmesi istenilen çoklu zeka kuramı ve bireysel farklılıklara duyarlı öğretim yaklaşımlarına uygulamada yer verdiklerini ifade ettikleri belirlenmiştir.

Kutlu (2005), “Yeni İlköğretim Programlarının Öğrenci Başarısındaki Gelişimi Değerlendirme Boyutu Açısından İncelenmesi” konulu yapmış olduğu kuramsal araştırma ile yeni ilköğretim programında öngörülen ölçme ve değerlendirme boyutu irdelenmiştir. Araştırmada, okul öğretmenlerinin ölçülmesinde kullanılan yeni ölçme ve değerlendirme yaklaşımları ve öğretmenlerin bu yaklaşımları etkili kullanabilme koşulları belirtilmektedir. Araştırmada, Fen ve Teknoloji, Türkçe, Matematik, Sosyal Bilgiler ve Hayat Bilgisi dersi öğretim programlarında yer alan ölçme değerlendirme kavramlarına yer verildiği, ancak bu kavramların çok anlaşılmadığı ve uygulamaya yönelik örneklerin programlarda yer almadığı belirtilerek eleştirilmiştir.

2.6.4. Eğitsel Eleştiri Modeli ile İlgili Çalışmalar

Toraman ve Alcı (2013), yaptıkları çalışmada ülkemizde eğitim sisteminin değişmesiyle birlikte yapılandırılan fen bilimleri dersi öğretim programına ilişkin fen ve teknoloji öğretmenlerinin görüşlerini belirlemeyi amaçlamış ve bu amaçla, nitel araştırma paradigmasına uygun olarak tasarlanmış betimsel bir makale hazırlamışlardır. Araştırmada 9 fen ve teknoloji öğretmenine programa ilişkin değişiklikler doğrultusunda açık uçlu soru formları hazırlanmıştır. Bununla birlikte öğretmenlerle yarı yapılandırılmış görüşme yapılmıştır. Araştırmada içerik analizi uygulanmıştır. Araştırma sonunda, öğretmenlerin yenilenen fen bilimleri dersi öğretim programına ilişkin görüşlerinin, program geliştirme unsurları gözetilerek programa ilişkin, hedef, içerik, süreç ve değerlendirmeleri açısından olumlu buldukları tespit edilmiştir.

Erdoğan (2007) tarafından “yeni geliştirilen dördüncü ve beşinci sınıf fen ve teknoloji dersi öğretim programının analizi: nitel bir çalışma” konulu bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmanın amacı yeni geliştirilen dört ve beşinci sınıf Fen ve Teknoloji Dersi öğretim programını öğretmen, öğrenci ve uzman görüşleri doğrultusunda analiz etmektir. Yeni program analiz edilirken Posner’ in (1995) program analiz basamakları dikkate alınmıştır. Bu çalışma nitel bir durum çalışmasıdır. Çalışmaya program geliştirme sürecinde yer alan bir uzman, pilot okullarda görev yapan beş öğretmen ve bu okullarda okuyan beşinci sınıf öğrencisi katılmıştır. Bulgular, içerik analiz yöntemi kullanılarak analiz edilmiş ve gerek alıntılar yaparak gerek ortaya çıkan temalar ve kodlar hâlinde sunulmuştur. Bulgular, yeni geliştirilen Fen ve Teknoloji Dersi öğretim programının yapılandırmacı (constructivism) yaklaşım doğrultusunda tasarlandığını ve uygulamaya aktarılmaya

çalışıldığını göstermektedir. Ancak programın uygulanmasında karşılaşılan bazı problemler bulunmaktadır.

Subaşı (2006) ‘2005-2006 Öğretim Yılından İtibaren Uygulanmakta Olan Yapılandırmacı Eğitim Programına Öğretmenlerin Bakışı’ isimli araştırmanın sonucunda öğretmenlerin; sınıf mevcutlarının fazla olması, ders araç-gereçlerinin yetersiz olması en belirgin sıkıntı olduğunu ifade etmişlerdir. Yeni programla ilgili erkek öğretmenler bayan öğretmenlere göre daha olumlu baktıkları, genç öğretmenlerin yaşlılara göre daha olumlu düşündükleri, eğitim ve fen-edebiyat fakültesi mezunlarının programın özünü daha iyi kavradıkları yönünde sonuçlara ulaşılmıştır.

Kaptan (2005) tarafından yapılan çalışmada, 2004 Fen ve Teknoloji Programı bir bütün olarak ele alınarak; vizyonu, genel amaçları, temel yapısı, öğrenme alanları ve üniteleri incelenmiş, programın güçlü yönleri ve yetersiz görünen yanları belirlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre Fen ve Teknoloji Programı’nın güçlü yanları olarak; haftalık ders saatinin 4’e çıkarılmış olması, içeriğin zorunlu eğitimin 12 yıla çıkarılması sürecine uygun bir şekilde düzenlenmiş olması, fen-teknoloji-toplum-çevre, temel değerler ve tutumlar, bilimsel süreç becerileri ile ilgili hedeflere (kazanımlara) yer verilmiş olması, programın genelde öğrenci merkezli olması, derslerin etkinliklere dayalı olması, sürece dayalı değerlendirmelerin daha etkin vurgulanması olarak belirlenmiştir. Programın yetersiz görülen yanları ise;

1. “Az bilgi özdür.” ilkesine rağmen kapsamın artmış olması,
2. Ders saatinin artmış olmasına rağmen ünitelere ayrılan sürelerin yetersiz görülmesi,
3. Diğer disiplinlerle ilişkilendirmelerin yapılmamış olması,

4. Ünite dağılımlarının mevsimlere göre ayarlanmamış olması,
5. Programın özellikle estetik gelişim açısından zayıf kalmasıdır.

Acat ve Ekinci (2005), yapılandırmacı felsefe ve yeni müfredat programına etkilerini, programların temel özelliklerini ortaya koyarak olumlu ve olumsuz yönlerini tartışma yoluyla tespit etmeyi amaçlamışlardır. Merkezi bir kurulca hazırlanan programın bireysel etkinliklere önem veren bir yapıda bulunması araştırmacı için bir çelişki olarak tanımlanmıştır. Birleştirilmiş sınıflarda ve köy okullarında programın uygulanabilirliğini tartışan araştırmacı; bu konuda gerek sınıf içi etkinlikler, gerekse ünitelerin yıllara dağılımı açısından sorunlara çözüm üretilmemiş olması, yapılan bu çalışmadan elde edilen sonuçlardandır.

2.6.5. Çevre- Girdi- Süreç-Ürün Modeli ile İlgili Çalışmalar

Yüksel (2003), “Türkiye’de Program Geliştirme Çalışmaları ve Sorunları” adlı makalesinde 1924 yılından itibaren uygulamaya konulan ilköğretim programlarının amaç ve içerikleri ile ilgili tespitlerde bulunmuştur. Program geliştirme sürecinde yaşanan aksaklıklara, uygulamaya geçirilemeyen ya da yarıda kalan programlara değinilmiştir. Ülkemizdeki program geliştirme çalışmalarının merkezden yapılması ve geliştirilmesi sonucunda, programların bölge, okul ve öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve taleplerini karşılayamadığı belirtilmiştir. MEB bünyesindeki program geliştirme birimleri arasındaki işbirliği eksikliği vurgulanmış, program geliştirme ihtiyaç tespiti ve pilot uygulama yapılmadığı belirtilmiştir. Program geliştirme çalışmaları yürüten komisyon görevlilerinin görev, yetki ve sorumlulukları ile ilgili belirsizliklerin olduğu, demokratik bir çalışma ortamının olmadığı ifade edilmiştir. Geliştirilen programların Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı birimince onaylanma sürecinde sorunlar yaşandığı, geliştirilen programların amaç, kapsam ve öğrenme-öğretme

süreçleriyle ilgili sürecinin işletildiği ancak değerlendirme sürecinde yaşanan aksaklıklar olduğu belirtilmiştir.

2.6.6. Programın Öğelerine Dönük Değerlendirme Modeli ile İlgili Çalışmalar

Bayrak ve Erden (2007) tarafından yapılan araştırmada, ilköğretim ikinci kademe Fen Bilgisi Dersi Öğretim Programı, öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmiştir. Araştırmada; programın genel özellikleri, amaçları, kapsamı, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme boyutlarında öğretmenlerin görüşlerini belirlemek için tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada araştırmacı tarafından geliştirilen 32 maddelik ve beşli likert şeklinde kodlanmış anket kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre programın genel özelliklerine ilişkin öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir:

- Programın öğretmene yeterli düzeyde rehberlik edebilmesi.
- Her ünite için ayrılan zaman ile ünitenin günlük derecesi arasında uyumsuzluk olmasıdır.

Acar (2007)'Yeni İlköğretim Programlarının Öğretmen Görüşlerine Dayalı Olarak Değerlendirilmesi' isimli Yüksek Lisans tezinde Öğretmenlerin, yeni ilköğretim programlarının geneline ilişkin olarak; programların yararlı ve uygun olduğu konusunda kararlı olmadıkları ortaya çıkmıştır. Yeni ilköğretim programlarının, kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme öğelerinin kuramsal olarak, yapılandırmacı yaklaşım ve temel aldığı diğer yaklaşımlara uygun olarak hazırlandığı, ancak programların uygulanması konusunda öğretmenlerin sıkıntı yaşadıkları tespit edilmiştir.

2.6.7. Yansıtıcı (Reflective) Değerlendirme Modeli ile İlgili Çalışmalar

Özdemir (2005), ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerinin, yeni ilköğretim programlarının geneline ilişkin görüşlerini ve bilgi sahibi olma durumlarını belirlemek amacıyla; Ankara, Kırıkkale, Düzce ve Yozgat illerinde çeşitli okullarda sınıf öğretmenleri üzerinde çalışma yapmıştır. Araştırmaya göre; Öğretmenlerin büyük çoğunluğunun yeni programlarla ilgili herhangi bir hizmet içi eğitim almadığı, yeni programları hiç incelemmediği, öğretmenlerin tamamının yeni programlar hakkında görüşlerinin alınmadığı, öğretmenlerin yeni programlarla ilgili bilgi sahibi olma ve yeni programların uygulanması konusunda “kararsız” bir görüşe sahip olduğu ve kendilerini “kısmen yeterli” gördükleri belirlenmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

1. Araştırma Modeli:

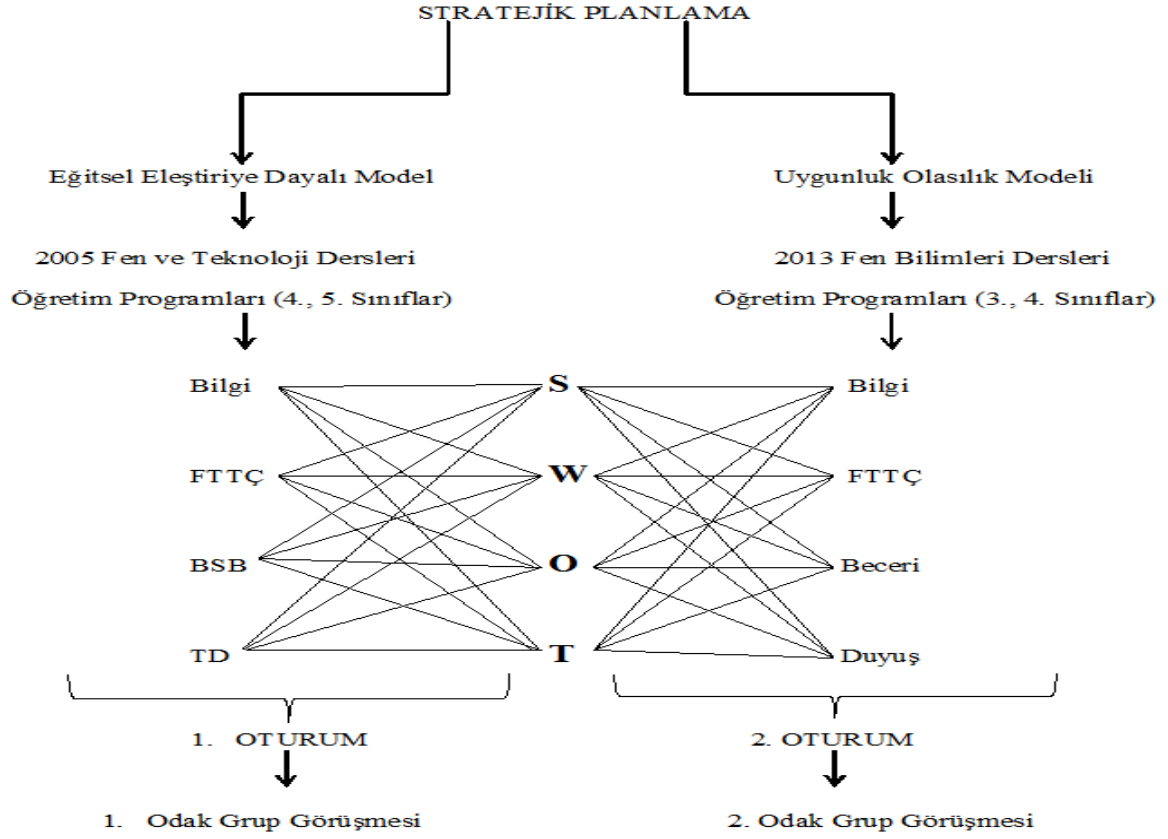
Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden birisi olan olgubilim deseni kullanılmıştır. Olgubilim (fenomenoloji) deseni farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Olgular yaşadığımız dünyada olaylar, deneyimler, algılar, yönelimler, kavramlar ve durumlar gibi çeşitli biçimlerde karşımıza çıkabilmektedir. Bu olgularla günlük yaşantıda çeşitli biçimlerde karşılaşabilir. Ancak bu tanışıklık, olguları tam olarak anladığımız anlamına gelmez. Bize tümüyle yabancı olmayan aynı zamanda da tam anlamını kavrayamadığımız olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için olgubilim (fenomenoloji) uygun bir araştırma zemini oluşturur (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu olguyu ya da olguları tanımlama sürecinde araştırmacılar gözlem, görüşme, doküman incelenmesi gibi birçok tekniği kullanabilir. Bu araştırma sürecinde de odak grup görüşmesi tekniği kullanılmıştır. Odak grup görüşmesi ılımlı ve tehditkâr olmayan bir ortamda önceden belirlenmiş bir konu hakkında algıları elde etmek amacıyla dikkatle planlanmış bir tartışmalar serisidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu yönleriyle yöntem araştırmaya avantaj sağlamıştır. Bunun yanında odak grup görüşmeleri yoluyla araştırmanın problemleri hakkında daha derin ve zengin bilgiye ulaşması olasıdır (Krueger ve Casey, 2000; Akt: Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu nedenle, yöntemin çalışma sürecine zengin veri oluşturduğu düşünülmüştür. Bu çalışma kapsamında Fen Bilimleri Dersleri Öğretim Programlarının boyutları birer olgu olarak düşünülmüş ve öğretmenlerin bu programa yönelik algıları SWOT analizi (güçlü, zayıf, fırsatlar ve tehditler yönüyle) yöntemi ile irdelenmiştir. SWOT

(GZFT) analizi, incelenen konunun iç ve dış çevresinin değerlendirilmesine imkan sağlayan bir analiz tekniğidir. SWOT analizi örgütsel ve çevresel faktörlerin olumlu ve olumsuz yönleriyle incelenmesini içermektedir (Aktan, 1999).

Araştırmada sınıf öğretmenlerinin Fen Bilimleri dersine yönelik algıları iki model temelinde, iki farklı zamanda ve iki farklı çalışma grubunda belirlenmeye çalışılmıştır. Birinci olarak, eğitsel eleştiriye dayalı modelde 2005 yılında uygulamaya konulan Fen ve Teknoloji dersleri için SWOT analizi “Bilgi, FTTÇ, BSB ve TD” boyutlarında yapılandırılmıştır. Bu oturumun amacı, sınıf öğretmenlerinin programla ilgili değerlendirme yapmalarını ve algılarını SWOT analizi doğrultusunda belirlemektir.

İkinci olarak, uygunluk olasılık modeli kapsamında 2014/2015 eğitim öğretim yılında uygulamaya konulan Fen Bilimleri Dersleri Öğretim Programları ile ilgili “Bilgi, FTTÇ, Beceri, Duyuş” boyutlarında sınıf öğretmenlerinin algıları betimlenmeye çalışılmıştır. Bu oturumun amacı, sınıf öğretmenlerinin uygulamaya konulacak program hakkındaki farkındalıklarını ve programın uygunluğunu tespit etmektir.

Araştırma sürecinin işe koşulmasında aşağıdaki iskelet yapı izlenmiştir.

Şema 3.1. Stratejik Planlama Şeması

2. Çalışma Grubu:

Araştırmanın çalışma grubu; Kırşehir ili, ilçesi, kasaba ve köylerinden, 2013-2014 eğitim öğretim yılı içerisinde benzeşik örnekleme yöntemiyle seçilen 3. ve 4. sınıf, sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Benzeşik örnekleme yönteminde amaç küçük benzeşik bir örnekleme oluşturma yoluyla belirgin bir alt grubu oluşturmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Grup içi değişimin en aza indirildiği durumlara odaklanmanın temel ilke olduğu benzeşik örnekleme yönteminde, odak grup görüşmeleri temel veri toplama tekniğidir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2008). Patton'a (1987) göre de benzeşik

örnekleme yöntemiyle oluşturulan gruplardan odak grup görüşmesi yoluyla etkili bir biçimde veri toplanabilir (Akt: Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu çalışmada da verilerin odak grup görüşmesi ile yapılması planlandığından benzeşik örneklemin avantaj sağladığı düşünülmüştür. Çalışma grubunda yer alan öğretmenler gönüllülük ilkesine göre araştırma sürecinde yer almıştır.

Odak grup görüşmelerine katılan öğretmenler ile ilgili bilgiler Tablo 3.1.' de verilmiştir.

Tablo 3.1. Çalışma Grubunda Yer Alan Sınıf Öğretmenlerinin Kişisel Bilgileri

<i>Oturum</i>	<i>Kodu</i>	<i>Meslekteki Yıl</i>	<i>Görev yaptığı yer</i>
Birinci odak grup görüşmesi	1E1	27	Merkez
	1E2	25	Merkez
	1E3	7	Merkez
	1E4	8	Akçakent-Ömeruşağı Köyü
	1K5	8	Kaman-Hamit Kasabası
	1E6	8	Çiçekdağ-Boğazevci Kasaba
	1E7	8	Akçakent-Mahsenli Köyü
	1K8	26	Merkez
İkinci odak grup görüşmesi	2E1	10	Merkez-Çayağzı Kasaba
	2E2	7	Akçakent-Ömeruşağı Köyü
	2E3	8	Mucur
	2K4	7	Merkez
	2E5	17	Akçakent-Ömeruşağı Köyü
	2K6	20	Merkez
	2E7	7	Akçakent
	2E8	18	Merkez-Özbağ

Tablo 3.1.'de görüldüğü üzere çalışma grubunda toplam 16 sınıf öğretmeni yer almaktadır. Bu öğretmenlerden 6'sı merkezde, 2'si ilçe merkezde, 8'i kasaba ve köylerde görev yapmaktadır. Çalışma grubundaki öğretmenlerin 4'ü bayan, 12'si erkek öğretmendir. Araştırma sürecinde, grubun oluşturulmasında gönüllük ilkesi arandığından bayan öğretmenlerin sürece katılmaları için zorlama yapılmamıştır.

3. Veri Toplama Aracı:

Araştırmada, araştırmacı tarafından geliştirilen “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu (YYGF)” kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmelerde, görüşme yapılacak kişilerin hâkim olduğu terminoloji dikkate alınarak bir dizi soru hazırlanır. Bu sorular, görüşülen kişilere aynı sırayla yöneltilir ve kişilerin istedikleri genişlikte cevap vermelerine olanak tanınır (Bogdan ve Biklen, 2003). Araştırma sürecinde veri toplama aracının geliştirilme aşamaları aşağıda detaylandırılmıştır.

- Taslak YYGF de soru havuzunun oluşturulma sürecinde öncelikle literatür taraması yapılmıştır. Çınar (2007) de, öğretmen görüşlerini almak için likert tipi beş basamaktan oluşan bir anket geliştirmiştir. Zeren (2005) de, ilköğretim okullarının ikinci kademesinde görevli fen bilgisi öğretmenlerinin mevcut “Canlılarda Üreme ve Gelişme” ünitesi program tasarısını nasıl algıladıklarını belirlemek amacıyla iki bölümden oluşan bir anket geliştirmiştir. Subaşı' nın (2006), öğretmen görüşlerini almak amacıyla hazırladığı ve Yazıcı'nın (2009), geliştirdiği 65 maddeden oluşan beşli likert ölçek de araştırmada kullanılan veri toplama aracını geliştirirken kullanılan kaynaklardandır. Araştırma sürecinde verilerin toplanması amacıyla SWOT analizinin kullanılması planlanmıştır. Literatür taramasıyla birlikte oluşturulan taslak form da yer alan her bir soru SWOT analizinin

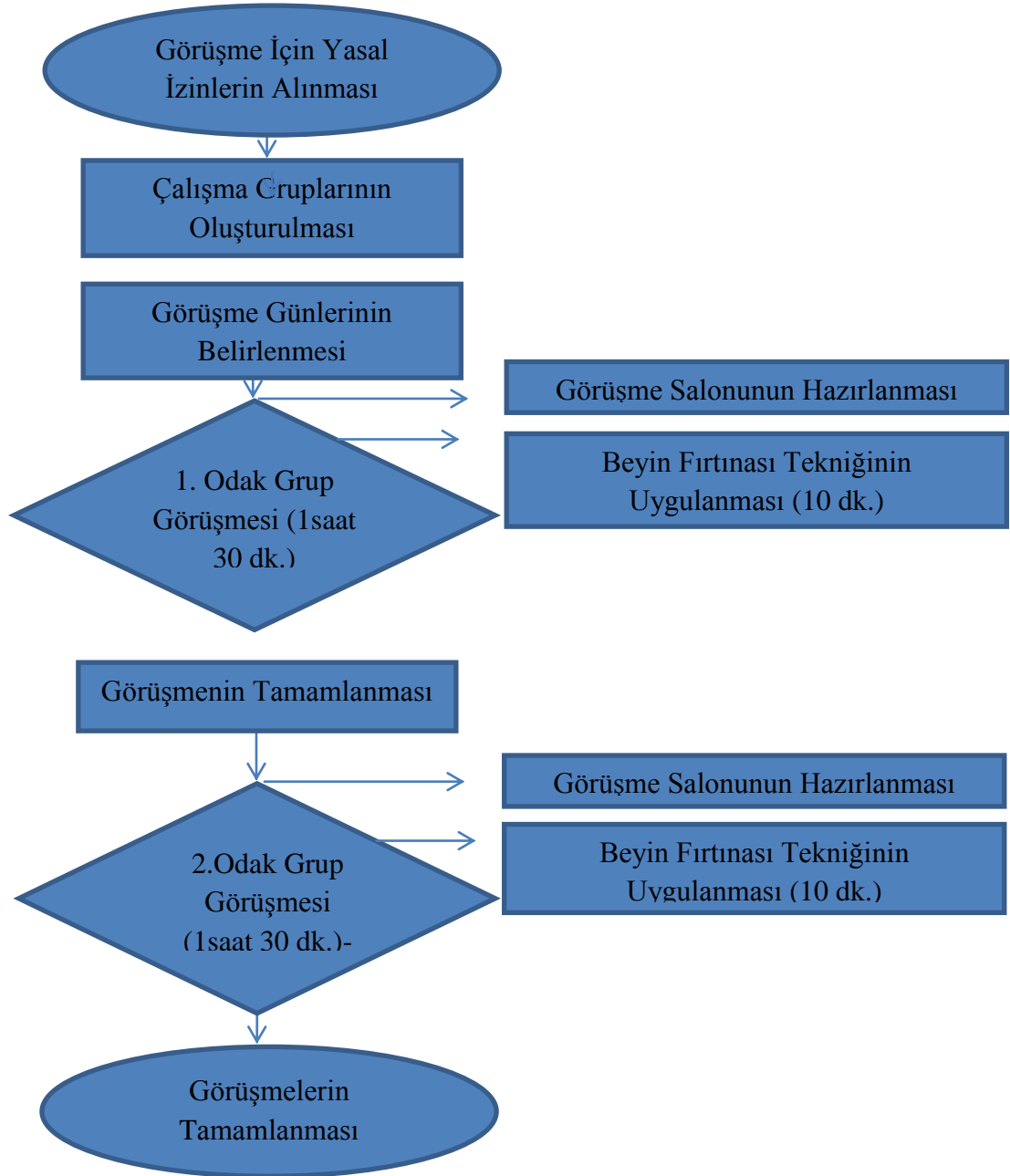
her bir boyutuna ilişkin (güçlü, zayıf, fırsatlar ve tehditler) gruplandırılmıştır. Taslak YYGF 2005 yılında uygulamaya başlanılan Fen ve Teknoloji dersleri öğretim programlarını ve 2014 yılında uygulamaya başlanılan Fen Bilimleri dersleri öğretim programlarını değerlendirmeye yönelik olarak iki form halinde dört ana boyut altında toplam 16 soruyu içerecek biçimde oluşturulmuştur. Bu sorular SWOT analizinin her bir boyutu (güçlü, zayıf, fırsatlar ve tehditler) ve programlarının öğrenme alanlarını (Fen Bilimleri “ Bilgi, FTTÇ, Duyuş ve Beceri” ve Fen ve Teknoloji “ Bilgi, FTTÇ, BSB ve Tutum ve Değerler”) kapsayacak biçimdedir.

- Taslak YYGF'nin kapsam ve yapı geçerliğini sağlamak amacıyla, dört uzman görüşüne (2 fen eğitimi uzmanı ve 2 eğitim bilimleri uzmanı) soru içeriği ve yapısını değerlendirmek üzere sunulmuştur. Bu süreçte uzmanlardan gelen yanıtlar “uygun”, “uygun değil” ve “düzeltildikten sonra uygulanabilir” kategorilerinde gruplandırmaları istenmiştir.
- Fen eğitimi uzmanı yöneltilen sorularda doğrudan boyutun ismini vererek sormak yerine o boyutun ne olduğunu açıklayarak sormanın uygun olduğunu belirtmiştir. Buna gerekçe olarak ise bir öğretmen için duyuş boyutu çok anlam ifade etmeyebilir ancak bu boyut içerisinde yer alan tutum, motivasyon gibi boyutların daha anlamlı gelebileceğini belirtmiştir. İstenilen cevapların gelmesi amacıyla araştırmacı tarafından sondaj sorulara da yer verilmiştir.
- Bununla birlikte uzmanlardan gelen cevaplar arası uyumu belirleyebilmek amacıyla Cohen Kappa katsayısı (0,68) hesaplanarak ölçme aracının iç

güvenirlilik katsayısı hesaplanmıştır. En son haliyle; YYGF, SWOT analizinin dört ana boyutunu ve öğretim programlarının öğrenme alanlarını kapsayan biçimde 16 soru halinde düzenlenmiştir.

4. Veri Toplama Süreci

Veri toplama süreci işlemlerini özetleyen akış şeması aşağıdaki gibidir.

Şema 3.2. Veri Toplama Süreci Akış Şeması

Şema 3.2.'de görüldüğü üzere veri toplama süreci planlanıp ölçme aracı geliştirildikten sonra AEÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü aracılığıyla yasal izinlerin alınabilmesi için 2013-2014 eğitim öğretim yılında Kırşehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile iletişime geçilmiştir. Alınan yasal izinler doğrultusunda (EK-1) 07/03/2014 tarihinde çalışma grubunun oluşturulması için il, ilçe, kasaba ve köy ilköğretim okullarında 3. ve 4. sınıf, sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmeni olup, hem öğretmen hem de yönetici pozisyonundaki öğretmenler ile iletişime geçilmiş ve gönüllük ilkesine bağlı olarak çalışma grubu oluşturulmuştur.

Araştırmada veri toplama sürecinde 1-2 saatlik iki oturumda odak grup görüşmesi kullanılmıştır. Odak grup görüşmelerinde görüşme süresinin 1-2 saat olması yeterlidir. Grup görüşmelerinde ideal katılımcı sayısı ise 6-8 arasındadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu araştırmada da grup büyüklüklerinin birinci ve ikinci oturumlarda 8'er kişiden oluşması, her bir oturum için görüşme süresinin 1-2 saat olarak yapılandırılması ve grup üyelerinin her iki oturumda il, ilçe ve köylerden seçilen farklı sınıf öğretmenlerinin olması verilerin güvenilirliğini sağlayan temel unsurlar olarak öne çıkmıştır.

Odak grup görüşmeleri sürecinde SWOT analizinin süreçleri doğrultusunda dört ayrı başlık altında sorular yapılandırılmıştır. Bunlar, birinci oturumda 2005 Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programlarının;

- Bilgi
- BSB
- TD
- FTTÇ boyutlarını içermektedir.

İkinci oturumda 2013 Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programlarının;

- Bilgi
- Beceri
- Duyu
- FTTÇ İçermektedir.

Odak grup görüşmesine başlanılmadan önce sınıf ortamı, “O” şeklinde her bir katılımcının birbirini görmesine ve yaratıcı bir paylaşım ortamının oluşmasını sağlamak amacıyla düzenlenmiştir. Veri toplama sürecinde hem modaratrn hem de araştırmacının olması planlanmıştır. Araştırmacı bu süreçte katılımcı olarak gözlemci rolindedir. Katılımcı olarak gözlemci, faaliyetlerde hiçbir rol almayan ancak araştırmacı olduğu katılımcılar tarafından bilinen bir kişidir (Büyüköztürk, 2008). Araştırmacı bu süreçte katılımcıları gözleme, görüşme hakkında hatırlatıcı kısa notlar alma, ortamı bozan etkileri ortadan kaldırma, modaratr ile iletişim halinde olma ve görüşmeyi video ve ses kaydı altına alma gibi sorumlulukları olmuştur.

Odak grup görüşmesi başlatılmadan önce, modaratr tarafından katılımcıların konuya dikkatini çekmek, onları konuya motive etmek ve streslerini azaltmak amacıyla kısa bir konuşma ile birlikte araştırmanın amacı ve önemi açıklanmıştır. Bunu takiben katılımcılardan kişisel bilgileri (isim, okul ve mesleki deneyim) ile ilgili açıklama yapmaları istenmiştir.

Bu sürecin ardından sınıf retmenlerinin konuyla ilgili düşüncelerini hazırlanan kâğıtlara (bkz. EK-3) beyin fırtınası tekniğini kullanarak yazmaları istenmiştir. Bu dokümanlar diğer grup üyelerinin de görmelerine ve diğerlerinin görüşlerini de yansıtma fırsatı vermek için istasyon tekniği kullanılmıştır. Toplam 15 dakikayı kapsayan bir süreçte üretmenler kendi tecrübe ve deneyimlerini odak grup görüşmesi öncesinde kısaca görmüşlerdir. Bu aşamadan sonra 1-2 saatlik odak grup

görüşmesi süreci başlamıştır. Modorator, YYGF'deki soruların anlaşılabilirliğini sağlamak ve gelen cevapların nedenlerini öğrenmek amacıyla görüşme sürecinde sondaj sorulara da yer vermiştir (bkz. EK-2). Odak grup görüşmesi sonunda modorator katılımcılara, katılımcıları için teşekkür ettikten sonra oturumları kapatmıştır.

5. Verilerin Analizi:

Elde edilen veriler, nitel veri analizi sürecinde içerik analizi tekniklerinden kategorisel analiz kullanılarak irdelenmiştir. Yıldırım ve Şimşek' e (2008) göre kategorisel içerik analizinde elde edilen kavramların birbirleriyle belirli bir tema altında sınıflandırılmasıdır. Sonucunda ise birbirleriyle olan ilişkileri ortaya çıkartılır ve bu ilişkiler daha üst düzey bir tema ile açıklanır.

Nitel araştırmalarda tüm resmin aktarımı ve bir şeye bütüncül ve derinlemesine bakmak, onu karmaşıklığı içerisinde incelemek ve bağlamı içinde anlamak temel amaçtır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu nedenle resmin tamamını aktarmak için odak grup görüşmeleri video ve ses kaydına alınmış ve elde edilen beyin fırtınası sürecindeki diğer yazılı dokümanlar kullanılmıştır. Bu süreçte aşağıdaki işlemler işe koşulmuştur.

- Video kaydındaki görüşmeler kelime kelime bilgisayar ortamında yazıya dönüştürülmüştür.
- Öğretmen görüşleri SWOT analizinde yer alan güçlü, zayıf, tehditler ve fırsatlar alanlarındaki bölümlere sınıflandırılmış ve tablolar oluşturulmuştur. Tablolarda görülen ortak kodlar bir araya getirilerek ortak yönleri bulunmuş, böylece araştırma bulgularının ana hatlarını oluşturacak kategoriler ortaya çıkarılmıştır. Belirlenen kategoriler altındaki kodlar

birbirleriyle ilişkili biçimde açıklanarak yorumlanmış ve araştırmanın amacı doğrultusunda sonuçlar ortaya konmuştur (Maykut ve Morehouse, 1994). Görüşme ve doküman analizinde elde edilen sonuçlar Miles ve Huberman'ın (1994) önerdiği "Kategorilere göre veri gösterimi yaklaşımı" izlenerek sunulmuştur.

- Tablolara ek olarak elde edilen verilerin sütun grafikleri hazırlanmıştır.
- Toplanan verilerin tanımıyla tutarlı olacak biçimde; toplanan verilere anlam kazandıran ve bulgular arasındaki ilişkileri açıklayan, neden-sonuç ilişkileri kuran, bulgulardan birtakım sonuçlar çıkaran ve elde edilen sonuçların önemini açıklayan boyutta bulgular yorumlanmıştır. Bunun yanında araştırmacının elde ettiği bulgulara ek olarak, görüşme kayıtlarından öğretmenlerin doğrudan söylemlerine tablolar altında yer verilmiştir. Bu durum araştırmada elde edilen verilerin dış güvenirliliğini arttırmıştır. Yıldırım ve Şimşek' e (2008) göre araştırmacı, araştırmada izlediği aşamaları ayrıntılı ve açık bir biçimde rapor ettiği takdirde, araştırmanın dış güvenirliliği konusunda önemli bir adım atmış olacaktır. Böylece araştırmacı, elde ettiği sonuçların topladığı verilere bağlı olduğunu ve kendi varsayımlarının sonuçları etkilemediğini göstermiş olacaktır.

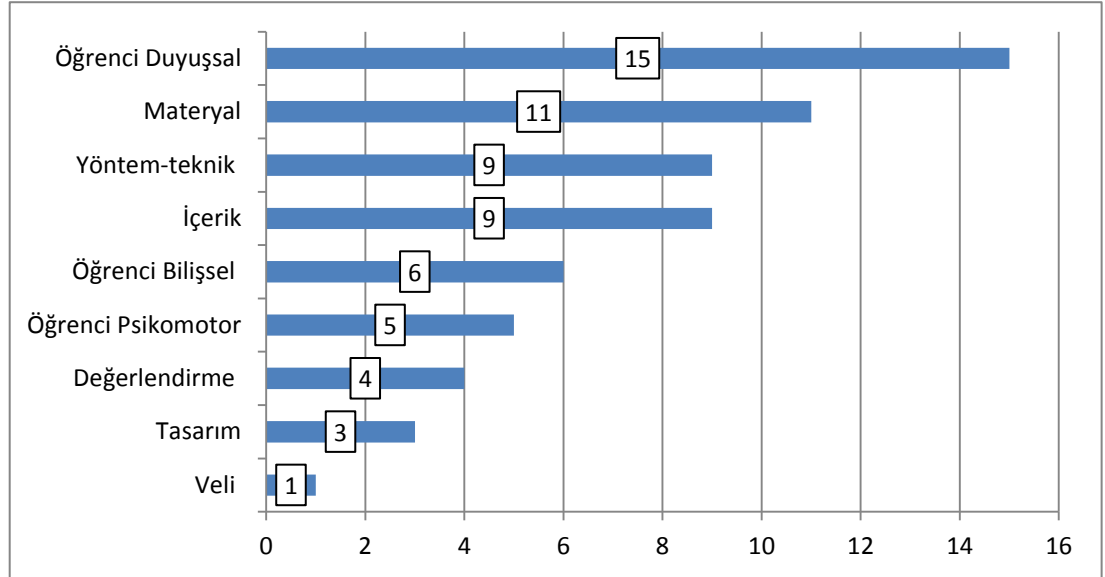
BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümünde öğretmenlerle 2005 Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretim Programları ve 2013 Fen Bilimleri Dersleri Öğretim Programları ile ilgili yapılan odak grup görüşmesinde elde edilen veriler iki bölüm 4'er ana başlık altında toplanıp ve bu verilere yönelik yorumlara yer verilmiştir.

4.1. FEN VE TEKNOLOJİ DERSLERİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ GÜÇLÜ YANLARI İLE İLGİLİ BULGULAR

Sınıf öğretmenlerinin Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretim Programlarının güçlü yanlarına yönelik görüşleri ile ilgili bulgular Grafik 1'de yer verilmiştir.

Grafik 4.1. Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretim Programlarının güçlü yanları ile ilgili öğretmen görüşleri

Grafik 4.1 de sınıf öğretmenlerinin Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretim Programlarına yönelik görüşleri incelendiğinde güçlü yanlar olarak sırayla; öğrenci duyuşsal (f:16), materyal (f:11), yöntem-teknik (f:9), içerik (f:9) kategorilerinin en fazla vurgulandığı görülmektedir. Öğrenci bilişsel (f:6), öğrenci psikomotor (f:5),

değerlendirme (f:4), tasarım (f:3) ve veli (f:1) kategorilerinde ise programın güçlü yanları daha az ön plana çıkmıştır. Burada ve diğer tablolarda yer alan kategoriler bir üst kategoridir.

Her kategoride ön plana çıkan kavramlar ile ilgili detaylı bulgulara Tablo 4.1.1- Tablo 4.1.9’da yer almaktadır.

4.1.1. Güçlü Yanlar Temasının Öğrenci Duyuşsal Kategorisi İle İlgili Bulgular

	f
Konuların öğrencinin ilgisini çekmesi	3
Öğrencilere karşılaştıkları olaylar karşısında hayal gücünü kullanma becerisi kazandırması	2
Öğrencilere çevresinde olup bitenleri algılama becerisi kazandırması	2
Derslerin öğrencilere sevdirmesi	1
Çocuklara sorumluluk duygusu kazandırması	1
Çocuklara dayanışma davranışı kazandırması	1
Çocuklara tutumlu olma davranışı kazandırıyor	1
Çocuklara paylaşma davranışı kazandırması	1
Öğrencilere özgürce düşünebilme becerisi kazandırması	1
Öğrencilerin güdülenmesi	1
Öğrencilere kendini geliştirme becerisi kazandırması	1
Çocuğun kendini tanımasına fırsat sağlaması	1

Tablo 4.1.1.’de sınıf öğretmenleri programın duyuşsal açıdan güçlü yanı olarak en fazla vurguladıkları yönleri; konuların öğrencinin ilgisini çekmesi (f=3), öğrencilere karşılaştıkları olaylar karşısında hayal gücünü kullanma becerisi kazandırması (f=2) ve öğrencilere çevresinde olup bitenleri algılamalarını kolaylaştırmasıdır (f=2). Örneğin; 1E2: “*Özellikle kitaplarda görsellik daha ön planda olduğu için çocukların ilgisini daha çok çekiyor.*” demiştir.

Bununla birlikte; kendini tanımasını/geliştirmesini sağlama, güdülenme, sevme, sorumluluk duyma, dayanışma, tutumlu olma, paylaşma ve kendini geliştirme gibi becerilerin kazandırılması öğretmenler tarafından ifade edilmiştir. Bu bulgular,

İlkokul Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretim Programlarının güçlü yön olarak en fazla duyuşsal öğrenmelerine hitap ettiğini ve özellikle ilgi çekici olduğunu göstermiştir.

4.1.2. Güçlü Yanlar Temasının Materyal Kategorisi İle İlgili Bulgular

	f	
Materyal	Köy okullarında da malzemelerin olması	2
	Ders kitaplarının merkezi olması	2
	Laboratuvar malzemesi ve ya diğer malzemelerle etkinliklerin yapılabilmesi	2
	Bazı konularda laboratuvar malzemesinin fazla gerekmemesi	2
	Konuların fazla malzeme gerektirmemesi	1
	Materyalin sağlanması halinde öğrencinin konuyu kavrayabilmesi	1
	Materyallerin çocuğun ilgisini çekmesi	1

Tablo 4.1.2. de sınıf öğretmenleri programın materyal kategorisi ile ilgili güçlü yanı olarak en fazla vurguladıkları yönler; Laboratuvar malzemesi ve ya diğer malzemelerle etkinliklerin yapılabilmesi (f:2), bazı konularda laboratuvar malzemesinin fazla gerekmemesi (f:2) ders kitaplarının merkezi olması (f:2) ve köy okullarında da malzemelerin olmasıdır (f:2). Örneğin 1K5: *“Program aslında laboratuvar ve malzemeleri fazla gerektirmiyor. Elektrik gibi konularda gerekebilir ama vücudumuzu tanıyalım konusunda gerekmebilir. Mesela kasaptan uzun bir kemik alınıp götürmek zor bir şey değil. Eklemi gösterirken tavuk kanadını hafiften bıçakla açıp gösterebiliriz. Yani gösterilebilen konular var. İlla ki tutup birebir malzemeye ihtiyaç yok. Emsalleri götürülebilir.”* demiştir.

Bununla birlikte konuların fazla malzeme gerektirmesi, materyal sağlanması halinde öğrencinin konuyu kavraya bilmesi ve materyallerin çocuğun ilgisini çekmesi gibi durumlar öğretmenler tarafından ifade edilmiştir. Bu veriler materyallerin çocuğun öğrenmesini doğrudan etkileyen bir faktör olduğunu göstermektedir.

4.1.3. Güçlü Yanlar Temasının Yöntem Teknik Kategorisi İle İlgili Bulgular

		f
Yöntem Teknik	Çocukların dersi kendilerinin işlemesine imkân vermesi	3
	Grup çalışmasına izin vermesi	2
	Deneylere yer verilmesi	1
	Derslerin verimli geçmesi	1
	Birçok yöntemin kullanılabilmesi	1
	Her konudan sonra yapılacak güzel etkinliklerin olması	1

Tablo 4.1.3. de sınıf öğretmenleri programın yöntem-teknik kategorisi ile ilgili güçlü yanı olarak en fazla vurguladıkları yönler; Çocukların dersi kendilerinin işlemesine imkân vermesi (f:3) ve grup çalışmasına izin vermesidir (f:2). Çocukların dersi kendilerinin işlemesine imkân vermesi noktasında katılımcılardan 1E7: *“Önce Fen ve Teknoloji konularını önümüze yatırıp öğrencilerle görüşüyoruz. Hangi konular var. İşte 16 konu var, 32 kazanım var. Biz bunları öğrencilere dağıtıyoruz. İşin içine veliyi de sokuyoruz. Laboratuvarda hangi malzemeleri kullanacaksa onları veriyoruz. Sunum yapacakları günleri belirliyoruz. Beraber çıkıyor çocuklar. Bunlar sunumlarını yapıyorlar. Biz bunları işliyoruz. İşledikten sonra raporlarını yazıyoruz çocuklarla beraber.”* diye belirtmiştir.

Bununla birlikte deneylere yer vermesi, derslerin verimli geçmesi, derslerde birçok yöntemin kullanılabilmesi ve güzel etkinliklerin olması öğretmenler tarafında ifade edilmiştir. Bu bulgular, fen ve teknoloji öğretimi programının yöntem ve teknik açıdan güçlü olduğunu ve çocukların dersi kendilerinin işlemesini sağladığını göstermektedir.

4.1.4. Güçlü Yanlar Temasının İçerik Kategorisi İle İlgili Bulgular

		f
İçerik	Kitapta yeterli bilginin olması	3
	Okul dışı öğretimi desteklemesi	2

Bilgi düzeyinin hafifletilmiş olması	1
İlkokul fen programının sıkıntısız olması	1
Derslerin bilimsel olarak yapılması	1
Konuların yeterli olması	1

Tablo 4.1.4. de sınıf öğretmenleri programın içerik kategorisi ile ilgili güçlü yanı olarak en fazla vurguladıkları yönler; Kitapta yeterli bilginin olması (F:3) ve okul dışı öğretimi desteklemesidir (f:2). Örneğin 1E4: *“Bilgi noktasında genellikle kitapta çok fazla bilgi var. Eksik diyebileceğimiz noktası yok. Eğer uygun materyaller varsa öğrenci bu bilgileri kavrayabilir.”* demiştir.

Bununla birlikte konuların yeterli olması, bilgi düzeyinin hafifletilmiş olması, derslere bilimsellik katması gibi durumlar olduğu öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Bu veriler, Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretimi Programının yeterli düzeyde bilgiye sahip olduğunu göstermektedir.

4.1.5. Güçlü Yanlar Temasının Öğrenci Bilişsel Kategorisi İle İlgili Bulgular

		f
Bilişsel	Öğrencilere bilimsel çalışma becerisi kazandırması	2
	Etkinliklerin öğrencilerde bilgiyi kalıcı hale getirmesi	1
	Çocukların Fen’de başarılı olması	1
	Ortaokul ve liseye geçen çocuklarda dönütlerin iyi olması	1
	Öğrenci seviyesine uygun olması	1

Tablo 4.1.5. de sınıf öğretmenleri programın bilişsel kategorisi ile ilgili güçlü yanı olarak en fazla vurguladıkları yön; öğrencilere bilimsel çalışma becerisi kazandırmasıdır (f:2).

Bununla birlikte öğrenci, bilgilerin kalıcı hale getirecek etkinliklerin olması, fen ve teknoloji dersinde başarının olması ve dönütlerin iyi olması, seviyesine uygunluğu gibi güçlü özelliklerinde olduğu öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Örneğin; 1E3: *“Bilgi düzeyi eskisi gibi değil. Hafifletilmiş düzeyde ve her konudan sonra*

yapılabilecek güzel etkinlikler yer alıyor. Laboratuvar malzemeleri veya değişik malzemelerle bu etkinlikler yapılabiliyor. Bu açıdan öğrenci seviyesine uygun.” demiştir. Bu bulgular, Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretimi Programının öğrencilere özellikle bilimsel çalışma becerileri kazandırdığını göstermektedir.

4.1.6. Güçlü Yanlar Temasının Öğrenci Psikomotor Kategorisi İle İlgili Bulgular

	f	
Psikomotor	Etkinlikleri öğrencinin bizzat yapmasını sağlaması	2
	Öğrencinin yaparak, yaşayarak öğrenmesini sağlaması	2
	Etkinlikleri öğrencilerin duyu organlarını kullanmasına fırsat sağlaması	1

Tablo 4.1.6. de sınıf öğretmenleri programın psikomotor kategorisi ile ilgili güçlü yanı olarak en fazla vurguladıkları yönler; Etkinlikleri öğrencinin bizzat yapmasını sağlaması (F:2), öğrencinin yaparak, yaşayarak öğrenmesini sağlamasıdır (f:2). Örneğin; 1E4: “ *Öğrencinin yaparak, yaşayarak öğrenmesini sağlıyor. Mesela bir elektrik devresini kedisini yaptığı için daha rahat öğreniyor.*” demiştir.

Bununla birlikte Etkinlikleri öğrencilerin duyu organlarını kullanmasına fırsat sağlıyor olması da öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Bu bulgular Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretimi Programının çocukların psikomotor gelişimine uygunluğu noktasında güçlü olduğunu göstermektedir.

4.1.7. Güçlü Yanlar Temasının Değerlendirme Kategorisi İle İlgili Bulgular

	f	
Değerlendirme	Portfolyoların işe yaraması	2
	Öğretmenlerin yaptığı sınavların öğrencilerin seviyesine uygun olması	1
	Portfolyoların öğrencileri mutlu etmesi	1

Tablo 4.1.7. de sınıf öğretmenleri programın değerlendirme kategorisi ile ilgili güçlü yanı olarak en fazla vurguladıkları yön; Portfolyoların işe yaramasıdır (f:2). 1E7, portfolyoların işe yaradığını şu şekilde belirtmiştir: “*Şöyle faydası oldu. Çok değil her şeyi koymuyoruz. Çok önemli bir resim yapmış bir konuda, bir çalışma yapmış ya da biz onluk ve birlikle ilgili barbunyadan bir onluk yedi birlik. Çok güzel bir şey yapmış, etkinlik yapmış ya da kürdanla. Biz onları aldık sınıfımıza astık. Daha sonra onu dosyasına koyduruyoruz. Onla da mutlu oluyorlar. Yani ister siz saklayın, isterse onlar saklasın onun faydası oluyor.*”

Bununla birlikte öğretmenlerin uyguladığı sınavların öğrenci seviyesine uygunluğu ve portfolyoların öğrencileri mutlu etmesini de öğretmenler ifade etmişlerdir. Bu bulgular değerlendirme kategorisinde port folyoların çok etkili olduğunu göstermektedir.

4.1.8. Güçlü Yanlar Temasının Tasarım Kategorisi İle İlgili Bulgular

		f
Tasarım	Görselliğin olması	3

Tablo 4.1.8. de sınıf öğretmenleri programın tasarım kategorisi ile ilgili güçlü yanı olarak en fazla vurguladıkları yön; Görselliğin olmasıdır (f:3). Konu ile ilgili olarak 1E2 görüşmede şöyle demiştir: “*Özellikle kitaplarda görsellik daha ön planda olduğu için çocukların ilgisini daha çok çekiyor.*” Bu bulgu programın görsel olarak öğrenciye hitap ettiğini göstermektedir.

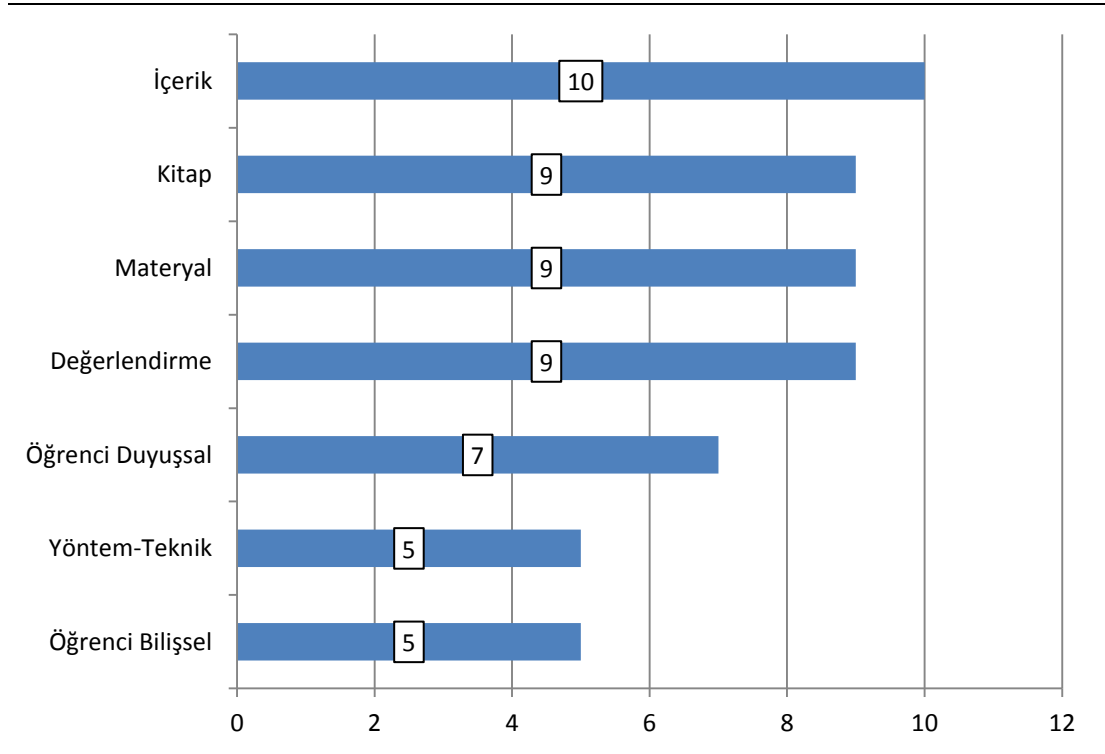
4.1.9. Güçlü Yanlar Temasının Veli Kategorisi İle İlgili Bulgular

		f
Veli	Velilerin başarıdan memnun olması	1

Tablo 4.1.9. de sınıf öğretmenleri programın veli kategorisi ile ilgili güçlü yanı olarak en fazla vurguladıkları yön; Velilerin başarıdan memnun olmasıdır (f:1). Fen ve Teknoloji öğretimi programının veli kategorisinde tek güçlü yan olarak göze çarpmaktadır.

4.2. FEN VE TEKNOLOJİ DERSLERİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ ZAYIF YANLARI İLE İLGİLİ BULGULAR

Sınıf öğretmenlerinin Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretim Programlarının zayıf yanlarına yönelik görüşleri ile ilgili bulgular Grafik 2’de yer verilmiştir.

Grafik 4.2. Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretim Programlarının zayıf yanları ile ilgili öğretmen görüşleri

Grafik 4.2 de sınıf öğretmenlerinin Fen ve Teknoloji öğretimi programına yönelik görüşleri incelendiğinde zayıf yanlar olarak sırayla; içerik (f:10), değerlendirme (f:9), materyal (f:9), kitap (f:9) kategorilerinin en fazla vurgulandığı görülmektedir. Öğrenci bilişsel ve duyuşsal ile yöntem ve teknik kategorilerinde ise zayıf yanlar daha az ön plana çıkmıştır.

Her kategoride ön plana çıkan kavramlar ile ilgili detaylı bulgulara Tablo 4.2.1- Tablo 4.2.7’de yer almaktadır.

4.2.1. Zayıf Yanlar Temasının İçerik Kategorisi İle İlgili Bulgular

	f	
İçerik	Programın dini değerlerden kopuk olması	4
	Bazı konularda bilgilerin somut verilmemesi	2
	Programda yoğun bilgi olması	1
	Programda Bilimsel Düşünme Yöntemlerine ait ünitenin olmaması	1
	Programın sadece 4. sınıfta uygulanmasının yetersiz olması	1
	Geçmişimizle barışık olmayan değerlerin verilmesi	1

Tablo 4.2.1. de sınıf öğretmenleri programın içerik kategorisi ile ilgili zayıf yanları olarak en fazla vurguladıkları yönler; programın dini değerlerden kopuk olması (f:4), bazı konularda bilgilerin somut verilmemesidir (f:2). Örneğin programın dini değerlerden kopuk olmasıyla ilgili olarak 1E6: “*Dini değerlerden çok kopuk program. Mesela fende kâinattan bahsediyoruz. Yağmurdan, ağaçtan bahsediyoruz. Bunların bir yaratıcısı var. Mesela geceyle gündüzün nasıl olduğunu anlatıyoruz. Dünya kendi etrafında dönerse gece gündüz, güneşin etrafında dönerse mevsimler oluşur. Ama nasıl oluşur bu, bu şekilde maddecilik gibi tabiat kendi kendine dönüyor gibi anlatılıyor. Bunun yaratıcısıyla bağlantısının kesildiğini görüyoruz.*” demiştir.

Bununla birlikte programda yoğun bilgi olması, bilimsel düşünme yöntemlerine ait ünitelerin olmaması, programın sadece 4. sınıflara uygulanması ve geçmişimizle barışık olmayan değerlerin olması da öğretmenler tarafında belirtilmiştir. Bu bulgular, ilkokul Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretimi Programının içerik boyutunun en zayıf yön olduğunu ve dini değerlerden kopuk olduğunu göstermektedir.

4.2.2. Zayıf Yanlar Temasının Kitap Kategorisi İle İlgili Bulgular

	f	
Kitap	Kılavuz kitaplarının eksikliği (CD)	5
	Ders kitaplarında zararlı içeriklerin olması	3
	Görselleştirmenin yeterli olmaması	1

Tablo 4.2.2. de sınıf öğretmenleri programın kitap kategorisi ile ilgili zayıf yanları olarak en fazla vurguladıkları yönler; Kılavuz kitaplarının eksik olmasıdır (f:5). Ayrıca ders kitaplarında zararlı içeriklerin olması (f:3) ve görselleştirmenin yeterli olmaması da önemli bir zayıf yön olarak dikkat çekmektedir. Örneğin ders kitaplarında zararlı içeriklerin olmasıyla ilgili olarak 1E7: *“Ders kitabında çok zararlı içerikler var çocuklar için. Trafik kitabı verilmişti geçen bilmiyorum baktınız mı? Trafikte otostop yapan kadın var. Bunu da anlattık. Geçmişten günümüze sosyal bilgiler, ya bunlar eskiydi bunlar artık giyilmiyor deniyor. Bugün ki giyimi tamamen meşrulaştırıp eski giyimi tamamen yeren anlayış var. Benim eşim de böyle giyiniyor dedim çocuklara şaşırdılar. Bunların hepsini ders kitabındaki zararlı içerikleri ben Çalıştay da sundum.”* demiştir. Bu bulgular bize kılavuz kitaplarının teknolojik araçlarla da desteklenmesi gerektiğini göstermektedir.

4.2.3. Zayıf Yanlar Temasının Materyal Kategorisi İle İlgili Bulgular

		f
Materyal	Yeterli materyalin sağlanamaması	7
	Eğitim ödeneğinin materyal alınması için şart koşulması	1
	Teknolojik araçların olumlu kullanılmasını sağlayamaması	1

Tablo 4.2.3 de sınıf öğretmenleri programın materyal kategorisi ile ilgili zayıf yanları olarak en fazla vurguladıkları yön; yeterli materyalin sağlanamamasıdır (f:7). Görüşmede bununla ilgili olarak 1E4: “Şuan okullarımızda en büyük eksiklikte bu tür materyallerin olmaması. Biz bunu dile getirdiğimizde bize deniyor ki; sene başında kırtasiye parası alıyorsunuz, bu parayı buraya harcamak zorundasın. Ben her zaman diyorum ki devlet bu parayı vermesin bize materyal versin.” demiştir.

Bununla beraber eğitim ödeneğinin materyal alınması için şart koşulması ve teknolojik araçların olumlu kullanılmasını sağlayamaması öğretmenlerin belirttikleri zayıf durumlardır. Bu bulgular programın materyal sağlama noktasında çok büyük sıkıntı oluşturduğunu göstermektedir.

4.2.4. Zayıf Yanlar Temasının Değerlendirme Kategorisi İle İlgili Bulgular

		f
Değerlendirme	Performans, proje ve portfolyoların işe yaramaması	3
	Performans ve projelerin uygulama zorluğu	2
	Grup değerlendirmesinin objektif yapılamayabilmesi	1
	Ölçme ve değerlendirmenin konular ile uyuşmaması	1
	Programın portfolyolara yeterli zaman ayırmaması	1
	Programın öğretmeni değerlendirmemesi	1

Tablo 4.2.4. de sınıf öğretmenleri programın değerlendirme kategorisi ile ilgili zayıf yanları olarak en fazla vurguladıkları yönler; performans, proje ve portfolyoların işe yaramaması (f:3) ile performans ve projelerin uygulama zorluğudur (f:2). Örneğin bununla ilgili olarak 1E3: *“Portfolyoya, yöneticiler olarak yani müdür filan demiyorum müfettişler olarak hiçbir anlamda önem verilmiyor. Önem verilmediği için haklı olarak öğretmenler tarafından da uygulanmıyor. Bunun hiçbir işe yaradığını düşünmüyorum. Bu laf olsun diye konulmuş bir şey sanki.”* demiştir.

Ayrıca ölçme ve değerlendirmenin konular ile uyuşmaması, grup değerlendirmesinin objektif yapılamaması, programın portfolyolara yeterli zaman ayırmaması ve programın öğretmeni değerlendirmemesi gibi durumlarda öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Bu bulgulara bakacak olursak performans, proje ve portfolyoların çok fazla işe yaramadığı sonucunu çıkartabiliriz.

4.2.5. Zayıf Yanlar Temasının Öğrenci Duyuşsal Kategorisi İle İlgili Bulgular

		f
Öğrenci Duyuşsal	Çocukların eleştiri yeteneğinin olmaması	2
	Öğrencilerin güdülenememesi	2
	Programın öğrencileri isteksizliğe itmesi	2
	Toplum- Çevre boyutunun tam verilememesi	1

Tablo 4.2.5. de sınıf öğretmenleri programın öğrenci duyuşsal kategorisi ile ilgili zayıf yanları olarak en fazla vurguladıkları yönler; çocukların eleştiri yeteneğinin olmaması (f:2), öğrencilerin güdülenememesi (f:2) ve programın öğrencileri isteksizliğe itmesidir (f:2). Örneğin öğrencilerin eleştiri yeteneğinin olmamasıyla ilgili olarak 1E7: *“Biz bunları işliyoruz. İşledikten sonra raporlarını yazıyoruz*

çocuklarla beraber. Diyoruz ki buradan ne öğrendik? Şunu öğrendik. Defterlerine ve tahtaya raporlarını yazıp bunun üstüne konuşuyoruz. Hiç biri eleştiri yapamıyor yalnız. Arkadaşlar şunu yapamadı demiyorlar. Biz de eleştiri yok.” demiştir.

Bunula birlikte toplum ve çevre boyutunun tam olarak verilmediği belirtilmiştir. Bu bulgular Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretimi Programının öğrencide duyuşsal olarak çok fazla ilgi uyandırmadığını göstermektedir.

4.2.6. Zayıf Yanlar Temasının Yöntem-Teknik Kategorisi İle İlgili Bulgular

		f
Yöntem Teknik	Öğrencilerin grup çalışmalarını olumsuz kullanması	2
	Merkez okullarında deneylerin yapılabilmesi	1
	Ezberciliğin olması	1
	Sunum yoluyla öğretilen konunun zamanla unutulması	1

Tablo 4.2.6. da sınıf öğretmenleri programın yöntem teknik kategorisi ile ilgili zayıf yanları olarak en fazla vurguladıkları yön; Öğrencilerin grup çalışmalarını olumsuz kullanmasıdır (f:2). Örneğin bununla ilgili olarak 1E4 : *“Bir de işbirliğine dayalı sistemde hem öğrenciler olsun hem veli olsun öğretmenle sürekli irtibat halinde olması öğrencinin sosyalliğini geliştiriyor. Tabi bazı öğrenciler bunu kullanıyor. Bunu da öğretmenin çok iyi takip etmesi gerekiyor. Sınıfta popüler, çeşitli imkanlara sahip öğrenciler vardır. Öğretmen nasıl olsa o yapabilir, diyor. Öğretmenin burada durumu dengelemesi lazım. Basit bir elektrik devresinde bile, sen şunu yapacaksın, sen şunu yapacaksın şeklinde görev dağılımı yapması gerekiyor. Değerlendirme noktasında da bir ödevi 5 kişi yaptıysa hepsine aynı notu vermemesi gerekiyor. Bazı öğrenciler bunun içinden sıyrılabilir.”* demiştir.

Ayrıca sunum yoluyla öğretilen konunun zamanla unutulması, merkez okulların da deneylerin yapılabilmesi ve ezberciliğin olması da öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Bu bulgulara göre bilgilerin kalıcı olmaması ve grup çalışmalarının yetersiz olabileceği sonuçlarına ulaşabiliriz.

4.2.7. Zayıf Yanlar Temasının Öğrenci Bilişsel Kategorisi İle İlgili Bulgular

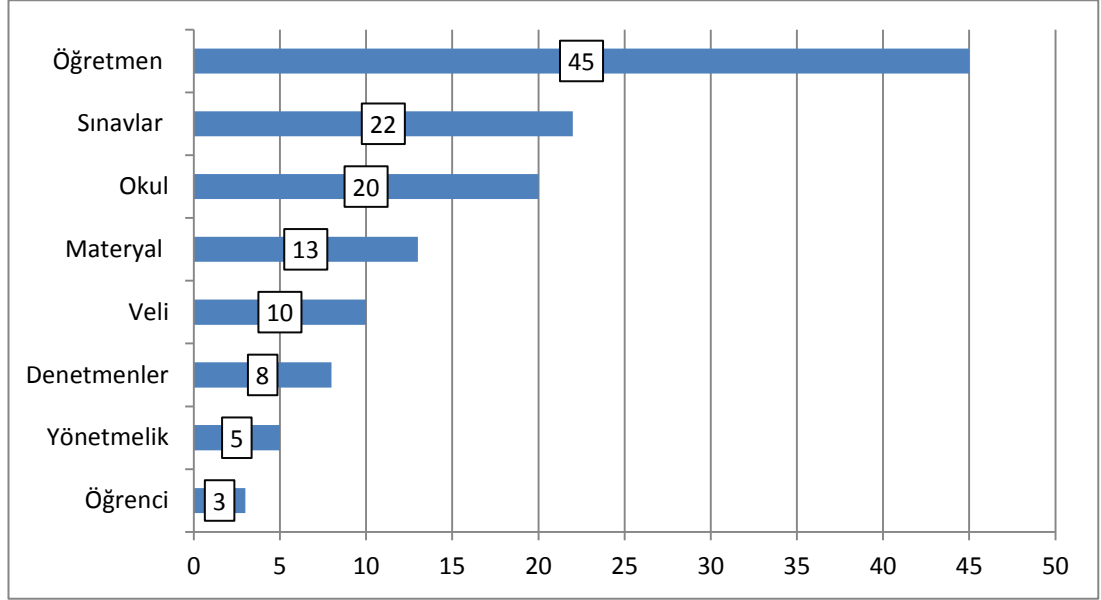
		f
Öğrenci Bilişsel	Fen ve Teknoloji dersinde başarının düşük olması	3
	Öğrenci seviyesine uygun olmaması	1
	Bilgiyi öğrenememe durumu olması	1

Tablo 4.2.7. de sınıf öğretmenleri programın öğrenci bilişsel kategorisi ile ilgili zayıf yanları olarak en fazla vurguladıkları yön; Fen ve Teknoloji dersinde başarının düşük olmasıdır (f:2). 1E6 bu durumu şöyle belirtmiştir: *“Benimde gözlemlediğim, tespit ettiğim 4., 5. sınıflarda pek sıkıntı yok. Ama çocuklarda Fen ve Teknolojide genel bir başarısızlık var. Hatta bazen Matematikten bile daha düşük seviyede. Bu neden kaynaklanıyor acaba aslında bunun üzerinde durulabilir.”*

Bununla birlikte öğrenci seviyesine uygun olmaması ve bilgiyi öğrenememe durumlarının olması da sınıf öğretmenleri tarafından belirtilmiştir. Bu bulgular Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretimi Programının çocukların öğrenme seviyelerinin üstünde olması nedeniyle Fen ve Teknoloji dersinde başarısızlık olduğunu göstermektedir.

4.3. FEN VE TEKNOLOJİ DERSLERİ ÖĞRETİM PROGRAMLARINI TEHDİT EDEN YANLAR İLE İLGİLİ BULGULAR

Sınıf öğretmenlerinin Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretim Programlarını tehdit eden yanlara yönelik görüşleri ile ilgili bulgular Grafik 3’de yer verilmiştir.

Grafik 4.3. Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretim Programlarını tehdit eden yanlar ile ilgili öğretmen görüşleri

Grafik 4.3. de sınıf öğretmenlerinin Fen ve Teknoloji öğretimi programına yönelik görüşleri incelendiğinde programı tehdit eden yönler sırayla; Öğretmen (f:45), sınavlar (f:22)ve okul (f:20) kategorilerinin en fazla vurgulandığı görülmektedir. Materyal (f:13), veli (f:10), denetmenler (f:8), yönetmelik (f:5) ve öğrenci (f:3) kategorilerinde ise programı tehdit eden yanlar daha az ön plana çıkmıştır.

Her kategoride ön plana çıkan kavramlar ile ilgili detaylı bulgulara Tablo 4.3.1- Tablo 4.3.8’de yer almaktadır.

4.3.1 Tehdit Eden Yanlar Temasının Öğretmen Kategorisi İle İlgili Bulgular

	f	
Öğretmen	Öğretmenlerin derse hazırlıksız girmesi	8
	Öğretmenlerin rutin bir şekilde ders anlatmaları	4
	Öğretmenlerin öğrencilere etkinlikleri bizzat yaptırmaması	4
	Öğretmenlerin derste tek yöntem kullanması	3
	Öğretmenleri siyasi bakışı	2
	Öğretmenlerin değerler eğitimi için iyi bir model olamaması	2
	Öğretmenlerin Fen'in önemini kavrayamaması	2
	Öğretmenler arasında eğitim paylaşımlarının az olması	2
	Öğretmenlerin yetersiz olması	2
	Branş öğretmenlerinin destek vermemesi	2
	Öğretmenlerin okul dışı eğitime önem vermemesi	2
	Öğretmenlerin imkânları değerlendirmemesi	2
	Proje konularının dağıtılırken fırsat eşitliğinin sağlanamaması	1
	Öğretmenlerin Fen malzemelerine önem vermemesi	1
	Öğretmenlerin öğrencilere fırsat eşitliği sağlamaması	1
	Öğretmenlerin derse programa karşı ön yargılı olarak girmesi	1
	Öğretmenlerin öğrencileri azarlaması	1
	Öğretmenlerin çocuklara farklı davranması	1
	Öğretmenlerin sorumluluk almak istememesi	1
	Öğretmenlerin var olan eksiklikleri bakanlığa bildirmemesi	1
Öğretmenlerin dersi sevmemesi	1	
Öğretmenlerin çaba sarf etmemesi	1	

Tablo 4.3.1 de sınıf öğretmenleri programın öğretmen kategorisi ile ilgili tehdit eden yanları olarak en fazla vurguladıkları yönler; Öğretmenlerin derse hazırlıksız girmesi (f:8), öğretmenlerin öğrencilere etkinlikleri bizzat yaptırmaması (f:4), öğretmenlerin rutin bir şekilde ders anlatmaları (f:4) ve öğretmenlerin derste tek yöntem kullanmasıdır (f:3). Örneğin 1E7: *“Şimdi öğretmen kılavuzu gönderiyorlar. Öğretmen kılavuzu içerisinde artık aslında birçok konu yazıyor. Arkadaşlar derse gitmeden önce o kılavuzda nasıl verilmiş, hangi aşamada diye birçok arkadaşımız onu okumuyor. Çocuklar için sayfa 87’yi oku bakayım maddeyi tanıyalım ya da*

kuvvet nedir? Onu öğrenciye okutuyor. Bu bitmiştir arkadaşlar bu eğitim değil ki. Öğrenciye okut, öğrencinin okuduğunu yorumla. Yani bir kere materyal hazır değil, kılavuz kitabı okumamışız.” demiştir.

1K8: *“Eğer öğretmen hazırlıklı şekilde gider, gerekli materyalleri hazırlar, öğrenciyi de gerekli hazırbulunuşluk seviyesine getirirse, daha önceden konuyu verip hazırlanmalarını sağlarsa veya en azından bir kere okumalarını sağlarsa hem öğretmen daha güçlü şekilde girecektir hem öğrenci ilgisi olduğu için derse katılımı olacak ve bu öğretmeni de güdüleyecektir. Öğretmen çocukların daha iyi öğrenmesini sağlayacak ortam hazırlamış olacaktır.”* demiştir.

1K5 ise: *“Zaten öğretmen örnek veriyorum, bazı siyasi düşüncelerden dolayı bir program değiştiğinde hemen tepki gösteriyor. Orda zaten başta sanki iyi bir program olmadığı ve başarısız olacağı ile ilgili çalışma yapıyor.”* Demiştir.

Ayrıca öğretmenlerin imkanları değerlendirmemesi, okul dışı eğitime önem vermemesi, değerler eğitimi için iyi bir model olamaması, yetersiz olması, öğretmenlerin Fen’in önemini kavrayamaması, branş öğretmenlerinin destek vermemesi, öğretmenler arasında eğitim paylaşımlarının az olması ve öğretmenlerin siyasi bakışı bulguları da öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Bu bulgular, ilkökul Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretimi Programının öğretmen boyutunun programı en çok tehdit eden yön olduğunu ve öğretmenlerin derse hazırlıksız girmesinin de en önemli bulgu olduğunu göstermektedir.

4.3.2 Tehdit Eden Yanlar Temasının Sınavlar Kategorisi İle İlgili Bulgular

		f
Sın avla r	Sınavların ve programın çelişmesi	7
	Sınavların çocuklar üzerinde baskı oluşturması	5

Sınavların zor olması	2
Öğrencilerin sınavda başarısız olması	2
Sınavların ezberci olması	1
Sınavların test olması	1
Sınavların yorumlama kabiliyeti gerektirmesi	1
Velinin sınav kaygısının olması	1
Sınavların çocuğun seviyesinin üstünde olması	1

Tablo 4.3.2. de sınıf öğretmenleri programın sınav kategorisi ile ilgili tehdit eden yanları olarak en fazla vurguladıkları yönler; sınavların ve programın çelişmesi (f:7) ve sınavların çocuklar üzerinde baskı oluşturmasıdır (f:5). Örneğin 1E6: *“Derslerde bilimsel olarak yapıyor, deneyler yapıyor ama sınavda ezbercilik var, test olayı var. Orda çocuklar çelişki halinde. Yıl boyunca bu çelişki devam ediyor. Okulda deneme sınavı yaptık. 5 ve 6’da deneme sınavları devam ediyor. Biz ne vermeye çalışıyoruz, çocuktan ne isteniyor?”* derken, 1K5: *“Benim yazılıda sorduğuma cevap veriyor. Benim soracağım soru sınıfıma göre onların anlayabileceği şekilde oluyor. Çoğunluğu onu yapabilir diyebiliyorum ama sınav sisteminde örnek veriyorum bir açığı ya da onun paralelinde başka bir sınav, ikisi birbirinden farklı sınav alıyor. Ya da soru sistemi değişik oluyor. Çocuk algılayamayabiliyor. Ya da resmi değişik görüyor. Bir bakıyorsunuz orda yani bildiği değil de yanıldığı ortaya çıkıyor.”* demiştir.

Bununla birlikte sınavların zor olması, öğrencilerin sınavda başarısız olması, velinin sınav kaygısının olması, sınavların ezberci olması, test olması, yorumlama kabiliyeti gerektirmesi ve çocuğun seviyesinin üstünde olması durumları da öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Bu bulgular bize Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretimi Programının sınavların içeriğiyle çeliştiğini göstermektedir.

4.3.3. Tehdit Eden Yanlar Temasının Okul Kategorisi İle İlgili Bulgular

	f	
Okul	Kırsal kesimlerde laboratuvarın olmaması	8
	Köy okullarına ulaşımın zor olması ya da olmaması	4
	Okulların imkanlarının farklı olması	3
	Okul imkanlarının yetersiz olması	3
	Merkezi okullarda sınıfların kalabalık olması	1
	Kırsal kesimlerde internet ağının zayıf olması	1

Tablo 4.3.3. de sınıf öğretmenleri programın okul kategorisi ile ilgili tehdit eden yanları olarak en fazla vurguladıkları yönler; kırsal kesimlerde laboratuvarın olmaması (f:8), köy okullarına ulaşımın zor olması ya da olmaması (f:4), okulların imkânlarının farklı olması (f:3) ve okul imkânlarının yetersiz olmasıdır (f:3). Örneğin okullarda laboratuvarın olmaması ile ilgili olarak 1E1: *“Benim çalıştığım köy okullarının hiç birinde yoktu. Arkadaşların okullarına da gittim. Orda da laboratuvara dair, Fen ve Teknolojiye dair hiç bir şey yoktu yani. Merkezdeki okullarda yapılabilir de oradaki okullarda ne yapacağız. Birde o sıkıntı var.”* demiştir.

Bunlarla birlikte merkezi okullarda sınıfların kalabalık olması da öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Bu bulgular bize okullardaki eksikliklerin programın işleyişini ne kadar çok tehdit ettiğini göstermektedir.

4.3.4. Tehdit Eden Yanlar Temasının Materyal Kategorisi İle İlgili Bulgular

	f	
Materyal	Materyallerin okullara dengeli dağıtılmaması	3
	Bütün materyallerin öğretmenler tarafından alınması	2

Farklı kaynak kitapların farklı soru tiplerinin olması	2
Eğitim ödeneğinin materyal alınması için şart koşulması	1
Devletin materyal sağlamaması	1
Öğretmenlerin malzemeleri her zaman sağlayamaması	1
Öğretmenlerin materyal sağlamada bıkkınlık duyması	1
Laboratuvar malzemelerinin pahalı olması	1
Materyal sağlamanın kolay olmaması	1

Tablo 4.3.4. de sınıf öğretmenleri programın materyal kategorisi ile ilgili tehdit eden yanları olarak en fazla vurguladıkları yönler; materyallerin okullara dengeli dağıtılmaması (f:3), farklı kaynak kitapların farklı soru tiplerinin olması (f:2) ve bütün materyallerin öğretmenler tarafından alınmasıdır (f:2). Örneğin materyallerin okullara dengeli dağıtılmaması ile ilgili olarak 1K8 şunları söylemiştir: *“TKY toplantılarında bize merkezde ki okullara 6 – 7 takım fen malzemelerinin gönderildiği söylendi. Oralarda zaten var. Oralardan bu malzemeleri alın. Köy ve kasaba okullarına verin.”*

Bunlarla birlikte eğitim ödeneğinin materyal alınması için şart koşulması, devletin materyal sağlamaması, laboratuvar malzemelerinin pahalı olması, materyal sağlamanın kolay olmaması, öğretmenlerin materyal sağlamada bıkkınlık duyması ve malzemeleri her zaman sağlayamaması da öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Bu bulgular materyallerin okullara eşit dağıtılmamasının Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretimi Programı için önemli bir tehdit olduğunu göstermektedir.

4.3.5. Tehdit Eden Yanlar Temasının Veli Kategorisi İle İlgili Bulgular

		f
Veli	Daima başarıya endeksli bir algının olması	2
	Ailenin öğrenci üzerinde baskı oluşturması	1
	Performans ve projelerin veliye yaptırılması	1
	Velilerin öğrenci ile ilgilenmemesi	1

Velilerin çocukların zekasını küçümsemesi	1
Öğrencilerin kendi zekasını küçümsemesi	1

Tablo 4.3.5. de sınıf öğretmenleri programın veli kategorisi ile ilgili tehdit eden yanlar olarak en fazla vurguladıkları yön; Daima başarıya endeksli bir algının olmasıdır (f:2). Ayrıca Ailenin öğrenci üzerinde baskı oluşturması, performans ve projelerin veliye yaptırılması, velilerin öğrenci ile ilgilenmemesi, velilerin çocukların zekâsını küçümsemesi ve öğrencilerin kendi zekâsını küçümsemesi de öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Örneğin 1K5: “ *Sınav yapıldığında çocuktan bir başarı bekleniyor. Çocuklar üzerinde baskı hissettikleri zaman daha fazla yanlış yapıyorlar. Biz baskı yapmazsak sınav, aile ve arkadaş çevresi baskı yapıyor.*” demiştir.

Bu bulgular bize velinin öğrenciden hep başarı beklemesi nedeniyle öğrenci üzerinde bir baskı oluşturduğunu ve bu durumun da veli boyutunda Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretimi Programı için önemli bir tehdit olduğunu göstermektedir.

4.3.6. Tehdit Eden Yanlar Temasının Denetmenler Kategorisi İle İlgili Bulgular

	f	
Denetmenler	İdarecilerin yeterince destek vermemesi	4
	Müfettişlerin standart olmayan değerlendirmeleri	1
	Müfettişlerin portfolyolara önem vermemesi	1
	İdarecilerin Fen’in önemini kavrayamaması	1
	Müfettişlerin öğretmeni güdülememesi	1

Tablo 4.3.6. sınıf öğretmenleri programın denetmenler kategorisi ile ilgili tehdit eden yanlar olarak en fazla vurguladıkları yön; idarecilerin yeterince destek vermemesidir (f:4). Örneğin 1K8: “*En büyük örnek olarak fen teknoloji branş öğretmenlerinin bu işte öncü olarak Fen ve Teknoloji sınıflarının donanımı*

ayarlayıp, gerekirse ilgili yerlere başvurarak, müdürü, müdür yardımcısını devreye sokarak bu işi yapabilirler. Çünkü idareciler bu konuda yeterince yardımcı olmuyorlar.” demiştir.

Bununla birlikte müfettişlerin standart olmayan değerlendirmeleri, portfolyolara önem vermemesi, idarecilerin Fen’in önemini kavrayamaması ve müfettişlerin öğretmeni güdülememesi de öğretmenlerce belirtilmiştir. Bu bulgular idarecilerin yeteri kadar destek vermemesinin Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretimi Programı için önemli bir tehdit olduğunu göstermektedir.

4.3.7. Tehdit Eden Yanlar Temasının Yönetmelik Kategorisi İle İlgili Bulgular

	f	
Yönetmelik	Öğretmenlerin öğrenciler üzerinde yaptırımının olmaması	2
	Sınıf öğretmenlerinin birçok derse girmesi	1
	Öğretmenlerin zaman sıkıntısı yaşamaları	1
	Öğretmenler arasında fırsat eşitsizliğinin olması	1

Tablo 4.3.7. de sınıf öğretmenleri programın yönetmelik kategorisi ile ilgili tehdit eden yanlar olarak en fazla vurguladıkları yön; Öğretmenlerin öğrenciler üzerinde yaptırımının olmamasıdır (f:2). Örneğin 1E4 şunları söylemiştir: “*Bu birazda yaptırımın olmamasından kaynaklanıyor. Hocamın dediği gibi çocuk yere kâğıt atıyor ya da tükürüyor. Öğrenciye bunu evde yapıyor musun dediğimizde tabi ki hayır diyor. Ama okulda herhangi bir yaptırım olmuyor. Sadece uyarıyorsunuz.*”

Bununla birlikte sınıf öğretmenlerinin birçok derse girmesi, öğretmenlerin zaman sıkıntısı yaşamaları ve öğretmenler arasında fırsat eşitsizliğinin olması

öğretmenler tarafından yönetmelik kategorisinde birer tehdit olarak belirtilmiştir. Bu bulgular öğretmenlerin yönetmelikte öğrenciler üzerinde yaptırım olmamasının bir tehdit olarak gördüklerini göstermektedir

4.3.8. Tehdit Eden Yanlar Temasının Öğrenci Kategorisi İle İlgili Bulgular

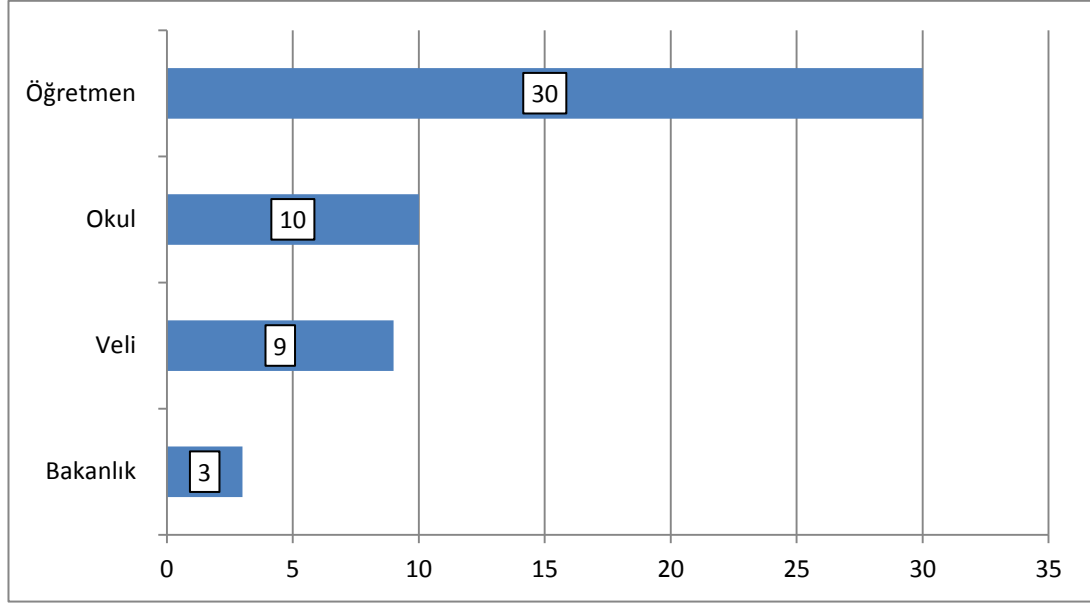
		f
Öğrenci	Arkadaş çevresinin öğrenci üzerinde baskı oluşturması	2
	Verilen değerlerin hayata yansıtılmaması	1

Tablo 4.3.8. de sınıf öğretmenleri programın yönetmelik kategorisi ile ilgili tehdit eden yanlar olarak en fazla vurguladıkları yönler; Arkadaş çevresinin öğrenci üzerinde baskı oluşturması (f:2) ve verilen değerlerin hayata yansıtılmamasıdır (f:1). Örneğin bununla ilgili olarak 1E6 şunları söylemiştir: “*Bence okullarda değerlerimiz %80-90 verilemiyor. Anlatıyoruz ama uygulamaya dökülemiyor. Mesela çöpü yere atmamayı kazandıramıyoruz. Okullarda 400-500 kişiden yine 100 tanesi yere çöpü atıyor yani.*”

Bu bulgular öğrenci boyutunun Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretimi Programını en az tehdit eden kategori olduğunu göstermektedir.

4.4. FEN VE TEKNOLOJİ DERSLERİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ SUNDUĞU FIRSATLAR İLE İLGİLİ BULGULAR

Sınıf öğretmenlerinin Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretim Programlarının sunduğu fırsatlara yönelik görüşleri ile ilgili bulgular Grafik 4’de yer verilmiştir.

Grafik 4.4. Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretim Programlarının sunduğu fırsatlar ile ilgili öğretmen görüşleri

Grafik 4.4. de sınıf öğretmenlerinin Fen ve Teknoloji öğretimi programına yönelik görüşleri incelendiğinde programı tehdit eden yönler sırayla; öğretmen (f:30), okul (f:10) ve veli (f:9) kategorilerinin en fazla vurgulandığı görülmektedir. Bakanlık (f:3) kategorisinde ise programın sunduğu fırsatlar daha az ön plana çıkmıştır.

Her kategoride ön plana çıkan kavramlar ile ilgili detaylı bulgulara Tablo 4.4.1- Tablo 4.4.4’de yer almaktadır.

4.4.1. Sunulan Fırsatlar Temasının Öğretmen Kategorisi İle İlgili Bulgular

	f	
Öğretmen	Gezi gözlem yoluyla öğretime imkan vermesi	4
	Öğretmenlerin kurslar düzenlemesi	4
	Öğretmenlerin dersi farklı işleyebilmesi	3
	Gayretli öğretmenlerin öğrenci başarısını arttırması	3
	Branş öğretmenlerinin derse girmesi	3
	Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin aktif olması	2
	Öğretmenlerin kendi çabalarıyla etkinlikler yapabilmesi	2
	Öğretmenin öğrenciyi güdülemesi	2
	Öğretmenin derse hazırlıklı girmesi	1
	Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin sınıf donanımını ayarlaması	1
	Öğretmenin güdülenmesi	1
	Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin gerekli makamlardan destek alabilmesi	1
	Öğretmenlerin öğretim faaliyetlerindeki önemini bilmesi	1
	Öğretmenlerin programın en önemli unsuru olması	1
	Kaynak kitapların kullanılması	1

Tablo 4.4.1. de sınıf öğretmenleri programın öğretmen kategorisi ile ilgili sunduğu fırsatlar olarak en fazla vurguladıkları yönler; öğretmenlerin kurslar düzenlemesi (f:4), gezi gözlem yoluyla öğretime imkan vermesi (f:4), branş öğretmenlerinin derse girmesi (f:3), gayretli öğretmenlerin öğrenci başarısını arttırması (f:3) ve öğretmenlerin dersi farklı işleyebilmesidir (f:3). Örneğin; kurslarla ilgili olarak 1K5: “Biz hafta sonu okulda kurslar yapıyoruz. Hafta sonu kurslarda Fen ve Teknolojiye ben giriyorum. Matematiğe başka bir arkadaşımız giriyor, Türkçeye başka arkadaşımız giriyor, Sosyal Bilgilere başka arkadaşımız giriyor. Böyle bir branşlaşma yaptık okulumuzda. Bu kurslar sayesinde 4 ve 5’lerde çok verim aldık.” derken, son madde ile ilgili olarak 1E7: “Hocam 2009 yılında Muş’ta köyde çalışan bir öğretmen Türkiye derecesi yaptı. İlk senesi, 4. Sınıfları aldı. O

sene yaz tatiline dönmedi. Öğrencilerin tamamını bursluluk sınavına soktu. Yaz döneminde onlara geçmiş döneme ait çıkmış soruları buldu. Onlarla program yaptı. 23 öğrenciden 21 tanesi bursluluk sınavını kazandı. Türkiye’de ilk daha. Yani bunlarda var güzel örneklerde var. Biraz biz verebildiğimiz takdirde, onu evladımız yerine koyarak yapmalı.” demiştir.

Bununla birlikte öğretmenlerin kendi çabalarıyla etkinlikler yapabilmesi, öğretmenin öğrenciyi güdülemesi, Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin sınıf donanımını ayarlaması, Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin gerekli makamlardan destek alabilmesi, kaynak kitapların kullanılması, öğretmenin derse hazırlıklı girmesi, öğretmenin güdülenmesi, öğretmenlerin öğretim faaliyetlerindeki önemini bilmesi ve öğretmenlerin programın en önemli unsuru olması da öğretmenler tarafından vurgulanmıştır. Bu bulgular bize İlkokul Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretimi Programının için öğretmenlerin çok iyi bir fırsat olduğunu göstermektedir.

4.4.2. Sunulan Fırsatlar Temasının Okul Kategorisi İle İlgili Bulgular

	f	
Okul	İnteraktif öğrenme ortamlarının olması (Vitamin)	5
	Merkezi okullarda laboratuvar malzemelerinin olması	2
	Merkezi okulların imkânlarının yeterli olması	2
	Okullarda bilgisayara destekli eğitim olması	1

Tablo 4.4.2. de sınıf öğretmenleri programın okul kategorisi ile ilgili sunduğu fırsatlar olarak en fazla vurguladıkları yön; interaktif öğrenme ortamlarının olmasıdır (Vitamin) (f:5). Örneğin bununla ilgili olarak 1E7: “ *Morfo kullanıyorum ben. Dersi*

destekliyor. Memnunum.” derken, 1K5: “ Orada deneyi farklı gösterebiliyor. Sizin aklınıza gelmeyen metodu kullanıyor. Videoda da deneyi canlandırıyor.” demiştir.

Ayrıca merkezi okulların imkânlarının yeterli olması, merkezi okullarda laboratuvar malzemelerinin olması ve okullarda bilgisayara destekli eğitim olması da öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Bu bulgulardan yola çıkarak interaktif öğrenme ortamlarının olması program için iyi fırsat olduğunu söyleyebiliriz.

4.4.3. Sunulan Fırsatlar Temasının Veli Kategorisi İle İlgili Bulgular

		f
Veli	Velinin işin içine dahil edilebilmesi	6
	Velinin her zaman öğretmenle irtibat halinde olması	1
	Velilerin öğrencilere çeşitli imkanlar sunması	1
	Veli ziyaretlerinin çocuğun başarısını etkilemesi	1

Tablo 4.4.3. de sınıf öğretmenleri programın veli kategorisi ile ilgili sunduğu fırsatlar olarak en fazla vurguladıkları yön; velinin işin içine dâhil edilebilmesidir (f:6). Velilerin işin içine dâhil edilmesi ile ilgili olarak 1E7 şunları söylemiştir: *“Hangi konular var. İşte 16 konu var, 32 kazanım var. Biz bunları öğrencilere dağıtıyoruz. İşin içine veliyi de sokuyoruz. O sunumlara katılan velide eğer isterse bizzat o sunuma katılabiliyor ya da ders dinleyebiliyor veya çocuklar bir yere gidecekse, meteorolojiye gidecekse götürüyor.”*

Ayrıca velinin her zaman öğretmenle irtibat halinde olması, velilerin öğrencilere çeşitli imkânlar sunması ve veli ziyaretlerinin çocuğun başarısını etkilemesi de öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Bu bulgular velinin çocuğun eğitimi sürecine dâhil edilmesi çocuğun öğretimi açısından önemli bir fırsat olduğunu göstermektedir.

4.4.4. Sunulan Fırsatlar Temasının Bakanlık Kategorisi İle İlgili Bulgular

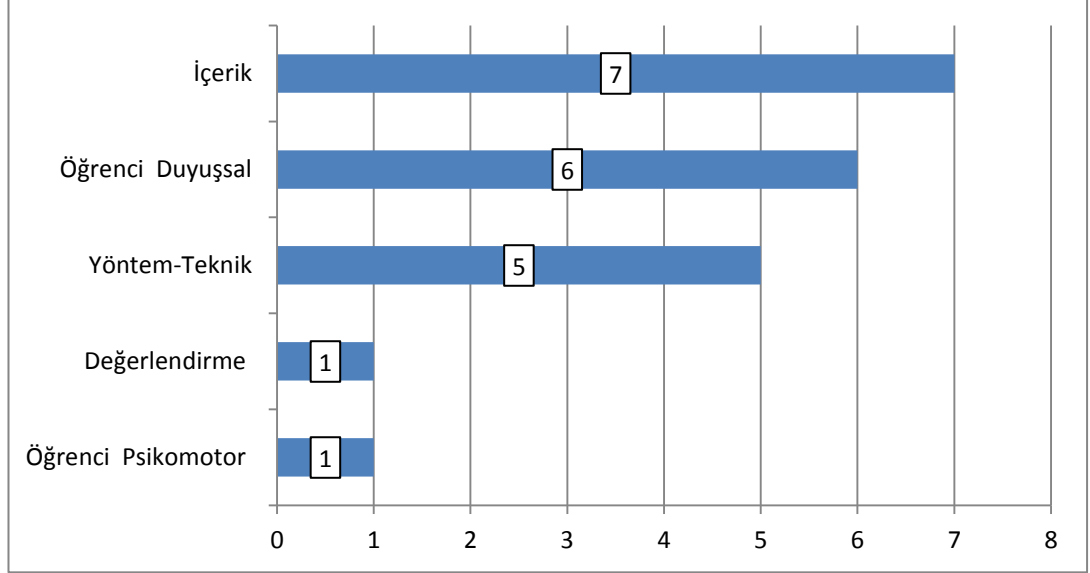
		f
Bakanlık	Kitaplarda fırsat eşitliğinin olması	1
	Milli eğitim müdürlüklerinin gerekli malzemeleri bulması	1
	Yapılan bazı çalışmaların bakanlık tarafından desteklenmesi	1

Tablo 4.4.4. de sınıf öğretmenleri programın bakanlık kategorisi ile ilgili sunduğu fırsatlar olarak vurguladıkları yönler; Kitaplarda fırsat eşitliğinin olması (f:1), milli eğitim müdürlüklerinin gerekli malzemeleri bulması (f:1) ve yapılan bazı çalışmaların bakanlık tarafından desteklenmesidir (f:1). Örneğin son madde ile ilgili 1E7 şunları söylemiştir: *“Bakanlık istiyor bunu bizden. Yapmış olduğunuz çalışmaları bireysel olarak bize yazın diyor. Bunu cdeştirin bize gönderin diyor. Yani yapmış olduğunuz herhangi bir uygulama varsa diyor.”*

Bu bulgular Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretimi Programının en az bakanlık kategorisinde fırsat sunduğunu göstermektedir.

4.5. FEN BİLİMLERİ DERSLERİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ GÜÇLÜ YANLARI İLE İLGİLİ BULGULAR

Sınıf öğretmenlerinin Fen Bilimleri dersi öğretim programlarının güçlü yanlarına yönelik görüşleri ile ilgili bulgular Grafik 5’de yer verilmiştir.

Grafik 4.5. Fen Bilimleri Dersleri Öğretim Programlarının güçlü yanları ile ilgili öğretmen görüşleri

Grafik 4.5 de sınıf öğretmenlerinin Fen Bilimleri öğretimi programına yönelik görüşleri incelendiğinde güçlü yanlar olarak sırayla; İçerik (f:7), öğrenci duyuşsal (f:6), yöntem-teknik (f:5) kategorilerinin en fazla vurgulandığı görülmektedir. Değerlendirme (f:1) ve öğrenci psikomotor (f:1) kategorilerinde ise güçlü yanlar daha az ön plana çıkmıştır.

Her kategoride ön plana çıkan kavramlar ile ilgili detaylı bulgulara Tablo 4.5.1-Tablo 4.5.5’de yer almaktadır.

4.5.1. Güçlü Yanlar Temasının İçerik Kategorisi İle İlgili Bulgular

	f	
İçerik	Kazanımların az olması	3
	Eski programlara göre iyi olması	1
	Kazanımların herkesin algılayabilecek düzeyde olması	1

Programın esnek bir yapıya sahip olması	1
Ders kitaplarının programla örtüşmesi	1

Tablo 4.2.1. de sınıf öğretmenleri programın içerik kategorisinde güçlü yan olarak en fazla vurguladıkları yön; Kazanımların az olmasıdır (f:3). örneğin bununla ilgili olarak 2E1: *“Öncelikle kazanımların azaltılması çok iyi olmuş. Çünkü kazanımları ders saatine sığdırmakla deney filan yapamadık. Çok fazla deneye başvurmadım. Daha çok bilgisayarlarla görselleştirmeye çalıştık. Deney yapmaya zamanımız olmuyor.”* demiştir.

Ayrıca eski programlara göre iyi olması, kazanımların herkesin algılayabilecek düzeyde olması, programın esnek bir yapıya sahip olması ve ders Kitaplarının programla örtüşmesi noktaları da öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Bu bulgular, İlkokul Fen Bilimleri Dersleri Öğretim Programlarının en güçlü yönünün içerik kategorisi olduğunu ve kazanımların az olmasının önemli bir avantaj olduğunu göstermektedir.

4.5.2. Güçlü Yanlar Temasının Öğrenci Duyuşsal Kategorisi İle İlgili Bulgular

		f
Öğrenci Duyuşsal	Çocuğu toplumsallaştıran konuların olması	3
	Çocukların ilgisini çekecek ünitelerin olması	2
	Deneylerin çocukta merak uyandırması	1

Tablo 4.2.2. de sınıf öğretmenleri programın öğrenci duyuşsal kategorisinde güçlü yan olarak en fazla vurguladıkları yönler; Çocuğu toplumsallaştıran konuların olması (f:3) ve çocukların ilgisini çekecek ünitelerin olmasıdır (f:2). Örneğin 2K6:

“Ama vücudumuzu tanıyalım diye bir ünitemiz var. Gezegenimiz dünya gibi üniteler çocuklarımızın ilgisini çekiyor. Çok güzel şeyler anlatılıyor. İşte ağaç, çiçek gibi şeyler anlattığımız zaman çocukta toplumsal şeyler oluşuyor. İşte ağaç sevgisi, ağacın ne kadar gerekli olduğu gibi...” demiştir.

Bununla birlikte deneylerin çocukta merak uyandırması da öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Bu bulgular Fen Bilimleri Dersleri Öğretim Programlarında çocuğu toplumsallaştıran konuların olması noktasında önemli olduğunu göstermektedir.

4.5.3. Güçlü Yanlar Temasının Yöntem-Teknik Kategorisi İle İlgili Bulgular

		f
Yöntem Teknik	Deneylere zaman ayrılabilir olması	2
	Ünitelerin deneyle başlaması	1
	Programda çok güzel örneklerin olması	1
	Öğretmenin yeterli zamanı olması	1

Tablo 4.2.3. de sınıf öğretmenleri programın yöntem teknik kategorisinde güçlü yan olarak en fazla vurguladıkları yön; Deneylere zaman ayrılabilir olmasıdır (f:2). Örneğin bununla ilgili olarak 2E3 şunları söylemiştir: *“Kazanım sayısı azaltılmış, daha çok uygulamaya yer verilmiş. Çocuklarla içi içe olup deney yapıp, daha çok geliştirici, çocuğu da eğitimin içine alarak geliştirici olmamızı istiyor.”*

Bununla birlikte ünitelerin deneyle başlaması, programda çok güzel örneklerin olması ve öğretmenin yeterli zamanı olması da öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Bu bulgular Fen Bilimlerinde deneylere ayrılabilir zamanın olmasının önemini göstermektedir.

4.5.4. Güçlü Yanlar Temasının Değerlendirme Kategorisi İle İlgili Bulgular

		f
Değerlendirme		
	Proje ve performansın işe yaraması	1

Tablo 4.2.4. de sınıf öğretmenleri programın yöntem teknik kategorisinde güçlü yan olarak vurguladıkları yön; Proje ve performansın işe yaramasıdır (f:1). Bu bulgu değerlendirme boyutunda performans ve projelerin önemli bir yeri olduğunu göstermektedir.

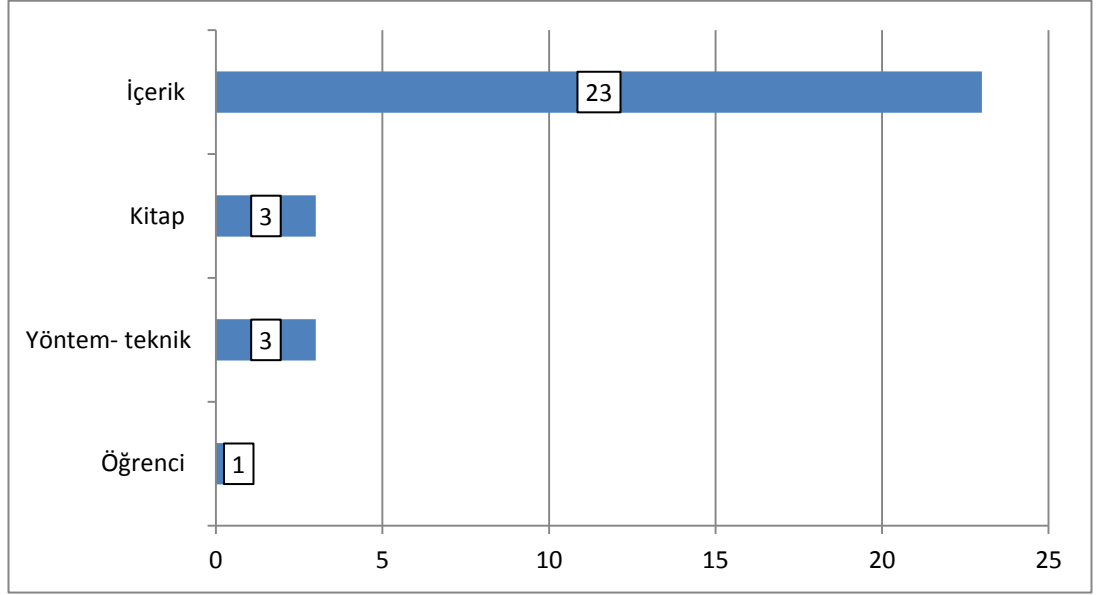
4.5.5. Güçlü Yanlar Temasının Öğrenci Psikomotor Kategorisi İle İlgili Bulgular

		f
Öğrenci Psikomotor		
	Yaparak yaşayarak öğrenmeyi sağlaması	1

Tablo 4.2.5. de s de sınıf öğretmenleri programın öğrenci psikomotor kategorisinde güçlü yan olarak vurguladıkları yön; Yaparak yaşayarak öğrenmeyi sağlamasıdır (f:1). Bu bulgu Fen Bilimleri Dersleri Öğretim Programlarının yaparak yaşayarak öğrenmeyi imkân sağladığını ve bu durumun öğretmenler ve öğrenciler için önemli bir yeri olduğunu göstermektedir.

4.6. FEN BİLİMLERİ DERSLERİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ ZAYIF YANLARI İLE İLGİLİ BULGULAR

Sınıf öğretmenlerinin Fen Bilimleri dersi öğretim programlarının güçlü yanlarına yönelik görüşleri ile ilgili bulgular Grafik 6’da yer verilmiştir.

Grafik 4.6. Fen Bilimleri Dersleri Öğretim Programlarının zayıf yanları ile ilgili öğretmen görüşleri

Grafik 4.6. da sınıf öğretmenlerinin Fen Bilimleri öğretimi programına yönelik görüşleri incelendiğinde zayıf yanlar olarak sırayla; İçerik (f:23) kategorisinin en fazla vurgulandığı görülmektedir. Kitap (f:3), yöntem-teknik (f:3) ve öğrenci (f:1) kategorilerinde ise zayıf yanlar daha az ön plana çıkmıştır.

Her kategoride ön plana çıkan kavramlar ile ilgili detaylı bulgulara Tablo 4.6.1- Tablo 4.6.4’de yer almaktadır.

4.6.1. Zayıf Yanlar Temasının İçerik Kategorisi İle İlgili Bulgular

	f	
İçerik	Teorinin uygulamadan çok olması	5
	Programın milli olmaması	3
	Çocukların ilgisini çekmeyen ünitelerin olması	2

Ders saatlerinin az olması	2
Okullardaki bilgi ile günlük hayat arasındaki bağda kopukluk olması	2
Kazanımların bir konu üzerinde birleştirilememesi	2
Ders kitaplarında bilgiden sonra deneylerin verilmesi	1
Kazanımlarda bütün boyutların verilmemesi	1
Eski programdan çok farklı olmaması	1
Programın yetersiz olması	1
Öğrencilere gereksiz bilgi verilmesi	1
İlkokullarda bilgi boyutunun azalması	1
Soyut konuların olması	1

Tablo 4.6.1. de sınıf öğretmenleri programın içerik kategorisinde zayıf yan olarak en fazla vurguladıkları yönler; Teorinin uygulamadan çok olması (f:5) ve programın milli olmamasıdır (f:3). Örneğin milli programımızın olmaması ile ilgili olarak 2E8: *“Milli programımız olmadığı için, gidip Finlandiya’dan program getiriyoruz. Milli programımızı yapmazsak olmaz.”* derken, 2K4: *“Hocam kendi toplumuna uygun bir eğitim sistemi olması lazım. Sağdan soldan getirip biz adapte edemeyiz. Aksaklıklar mutlaka olur.”* demiştir.

Bununla birlikte okullardaki bilgi ile günlük hayat arasındaki bağda kopukluk olması, kazanımların bir konu üzerinde birleştirilememesi, çocukların ilgisini çekmeyen ünitelerin olması, ders saatlerinin az olması, eski programdan çok farklı olmaması, programın yetersiz olması, öğrencilere gereksiz bilgi verilmesi, ders kitaplarında bilgiden sonra deneylerin verilmesi, soyut konuların olması, kazanımlarda bütün boyutların verilmemesi ve ilkokullarda bilgi boyutunun azalması da öğretmenlerin belirttikleri bulgulardır. Bu bulgular Fen Bilimleri Dersleri Öğretim Programlarının en zayıf yanının içerik kategorisi olduğunu ve programda teorinin uygulamadan fazla olduğunu göstermektedir.

4.6.2. Zayıf Yanlar Temasının Kitap Kategorisi İle İlgili Bulgular

		f
Kitap	Ders kitaplarının bilgi vermemesi	2
	Ders kitaplarının programlar gibi hazırlanmaması	1

Tablo 4.6.2. de sınıf öğretmenleri programın kitap kategorisinde zayıf yan olarak en fazla vurguladıkları yönler; Ders kitaplarının bilgi vermemesi (f:2) ve ders kitaplarının programlar gibi hazırlanmamasıdır (f:1). Örneğin 2K4: “*Fen Bilgisi kitabında bilgi yok ki. Çocuk ona bakıp ne öğrenecek. Hiç bir şey yok, etkinlik yok.*” demiştir.

Bu bulgular Fen Bilimleri Dersleri Öğretim Programlarında ders kitaplarının bilgi yönünden eksiklikleri olduğunu göstermektedir.

4.6.3. Zayıf Yanlar Temasının Yöntem-Teknik Kategorisi İle İlgili Bulgular

		f
Yöntem Teknik	Deneylerin yapılamaması	2
	Takım (küme) çalışmasının olmaması	1

Tablo 4.6.3. de sınıf öğretmenleri programın yöntem teknik kategorisinde zayıf yan olarak en fazla vurguladıkları yönler; Deneylerin yapılamaması (f:2) ve takım (küme) çalışmasının olmamasıdır (f:1). Örneğin bu konu ile ilgili olarak 2E5 şunları söylemiştir: “ Bu bulgulara göre Fen Bilimleri Dersleri Öğretim Programlarının yöntem teknik olarak çok fazla eksiği olmadığını gösterir.

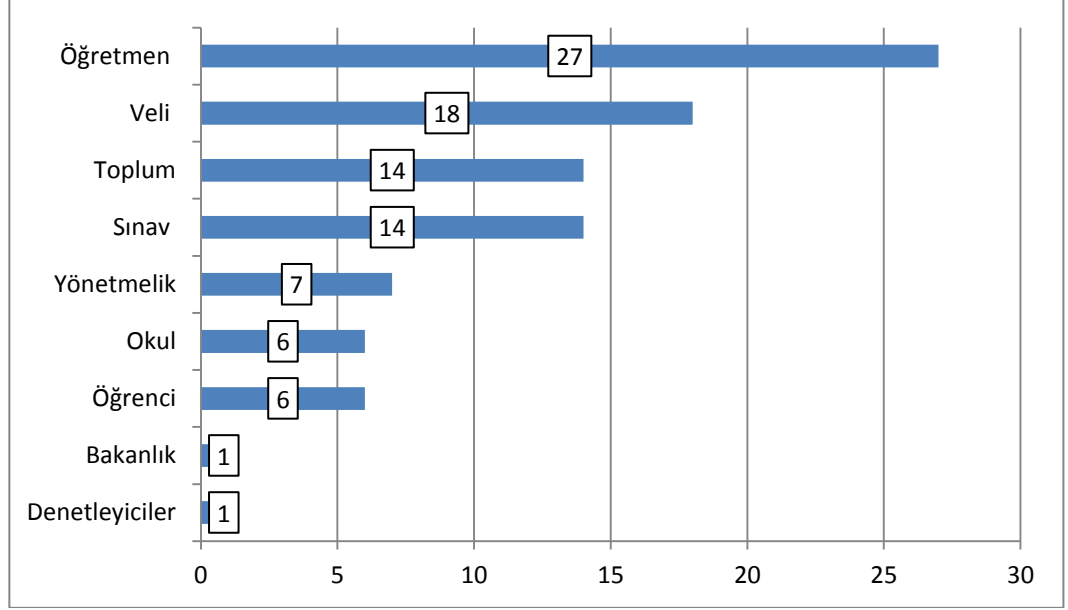
4.6.4. Zayıf Yanlar Temasının Öğrenci Kategorisi İle İlgili Bulgular

		f
Öğrenci	Sadece kendini düşünen fertler yetiştirilmesi	1

Tablo 4.6.4. de sınıf öğretmenleri programın öğrenci kategorisinde zayıf yan olarak vurguladıkları yön; Sadece kendini düşünen fertler yetiştirilmesi (f:1). Bu konuda 2E8 şunları söylemiştir: *“Şimdi zaten Fen bilgisi derslerinde kümeyi kaldırdık. Küme zaten sorumluluğu, dayanışmayı gerektiren bir çalışmaydı değil mi? Mesela biz çocukken hep küme çalışması yapardık. Şuan bildiğim kadar küme çalışması yapılmıyor, zaten tekli sınıflarda oturuyoruz. Yani küme dersleri fen bilgisi derslerinde kalktı, diğer sosyal bilgiler dersinde de kaldırıldı zaten. Bildiğim kadarıyla uygulamıyoruz. Uygulamadığımızdan dayanışmayı, paylaşmayı, bunun gibi değerleri ortadan kendimiz kaldırdık.”*

4.7. FEN BİLİMLERİ DERSLERİ ÖĞRETİM PROGRAMLARINI TEHDİT EDEN YANLAR İLE İLGİLİ BULGULAR

Sınıf öğretmenlerinin Fen Bilimleri Dersleri Öğretim Programlarının tehdit eden yanlarına yönelik görüşleri ile ilgili bulgular Grafik 7’de yer verilmiştir.

Grafik 4.7. Fen Bilimleri dersi öğretim programlarını tehdit eden yanlar ile ilgili öğretmen görüşleri

Grafik 4.7. de sınıf öğretmenlerinin Fen Bilimleri öğretimi programına yönelik görüşleri incelendiğinde tehdit eden yanlar olarak sırayla; öğretmen (f:27), veli (f:18), toplum (f:14) ve sınav (f:14) kategorilerinin en fazla vurgulandığı görülmektedir. Yönetmelik (f:7), okul (f:6), öğrenci (f:6), bakanlık (f:1) ve denetleyiciler (f:1) kategorilerinde ise tehdit eden yanlar daha az ön plana çıkmıştır.

Her kategoride ön plana çıkan kavramlar ile ilgili detaylı bulgulara Tablo 4.7.1- Tablo 4.6.9’da yer almaktadır.

4.7.1. Tehdit Eden Yanlar Temasının Öğretmen Kategorisi İle İlgili Bulgular

	F	
Öğretmen	Öğretmenlerin zayıf öğrencilerle daha çok ilgilenmesi	3
	Öğretmenlerin derse hazırlık yapmaması	2
	Öğretmenlerde deney yapma becerisinin olmaması	2
	Öğretmenlerin seviyelerinin yeterli olmaması	2
	Öğretmenlerin model olamaması	2
	Değerler eğitiminin sadece teoride verilmesi	2
	Çocuklara araştırma fırsatının tanınmaması	2
	Okul dışı gezilerin yapılmaması	2
	Öğretmenlerin öğrenciyken köy okullarına götürülmemesi	2
	Ders kitaplarının öğretmenleri hazırcılığa alıştırmaması	1
	Derslerin düz anlatımla geçmesi	1
	Öğretmenlerin müfredata tam olarak uymaması	1
	Öğretmenlerin konuları yüzeysel anlatması	1
	Öğretmenlerin öğrencilerin okuma- yazma yönü üzerinde daha çok durması	1
	Öğretmenlerin zamanı verimli kullanamaması	1
	Öğretmenlerin deney yapmaması	1
	Öğretmenlerin değişime kapalı olması	1

Tablo 4.7.1. de sınıf öğretmenleri programın öğretmen kategorisinde programı tehdit eden yanlar en fazla vurguladıkları yön; öğretmenlerin zayıf öğrencilerle daha çok ilgilenmesidir (f:3). Bununla ilgili olarak 2K6 Şunları söylemiştir: “*Altta ki çocukları biz yükseltmeye çalışıyoruz. Yukarıdakileri götürmeyle uğraşamıyoruz. Ha branşçı arkadaşlara bakıyorum, Ayşe 90 yaptı onla gurur duyuyorum, bende Ayşe 10 yaptı diye ona üzülüyorum. İyi yapanı görmüyorum. Bizim sınıf öğretmenlerinin sıkıntısı bu. Bize işte müfettiş geliyor. Bugüne kadar soğan zarının nasıl yapıldığını ben 18 senedir öğretmenim görmedim daha. Ayşe niye okumuyor? Fatma niye toplamayı yapamıyor? Biz onun için o şeylere daha ağırlık veriyoruz. Beni kontrol eden kişi bunu istemiyor benden. Müfettişim, müdürüm bunu istemiyor benden.*

Müfettiş geldiği zaman Ayşe niye okumadı diyor. Ya şu çocuk Fen teknolojiden şunu yapmış demiyor. Ona bakan yok. Onun için kimse hakkıyla bunları vermiyoruz.”

Bununla birlikte öğretmenlerin derse hazırlık yapmaması, öğretmenlerde deney yapma becerisinin olmaması, öğretmenlerin seviyelerinin yeterli olmaması, öğretmenlerin öğrenciyken köy okullarına götürülmemesi, okul dışı gezilerin yapılmaması, çocuklara araştırma fırsatının tanınmaması, değerler eğitiminin sadece teoride verilmesi, öğretmenlerin model olamaması, derslerin düz anlatımla geçmesi, öğretmenlerin deney yapmaması, öğretmenlerin zamanı verimli kullanamaması, öğretmenlerin değişime kapalı olması, öğretmenlerin öğrencilerin okuma- yazma yönü üzerinde daha çok durması, ders kitaplarının öğretmenleri hazırcılığa alıştırmaması, öğretmenlerin müfredata tam olarak uymaması ve öğretmenlerin konuları yüzeysel anlatması da öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Bu bulgular öğretmenlerin Fen Bilimleri Dersleri Öğretim Programlarını en fazla tehdit eden unsur olduğunu göstermektedir.

4.7.2. Tehdit Eden Yanlar Temasının Veli Kategorisi İle İlgili Bulgular

	f	
Veli	Ailelerin sınav kaygısı	6
	Okulların meslek edindirme yeri olarak görülmesi	3
	Ailelerin gelecek kaygısının olması	2
	Ailelerin evde çocuklara bilgi vermemesi	2
	Ailelerin bakış açısının öğretmenleri kısıtlaması	2
	Çocukların masa başı işlere yönlendirilmesi	1
	Performans ve projelerin velilere yapması	1
	Ailelerin evde değerler eğitimini verememesi	1

Tablo 4.7.2. de sınıf öğretmenleri programın veli kategorisinde programı tehdit eden yanlar en fazla vurguladıkları yön; Ailelerin sınav kaygısı yaşamasıdır (f:6). Örneğin 2E8: *“Değerleri kimse istemiyor. Benim çocuğum şu kadar net yapsın diyor. Bu konuyla ilgili deney yapmış mı? Çocuklar dünyayı tanımış mı? Velinin umurunda değil. Ha bu test alışkanlığı bize de yerleştiği için bizde toplumun istediği gibi davranıyoruz.”* demiştir.

Ayrıca ailelerin bakış açısının öğretmenleri kısıtlaması, okulların meslek edindirme yeri olarak görülmesi, ailelerin evde çocuklara bilgi vermemesi, performans ve projelerin velilere yapması, çocukların masa başı işlere yönlendirilmesi, ailelerin gelecek kaygısının olması ve ailelerin evde değerler eğitimini verememesi de öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Bu bulgular velideki sınav kaygısının program açısından çok büyük bir tehdit olduğunu gösteriyor.

4.7.3. Tehdit Eden Yanlar Temasının Toplum Kategorisi İle İlgili Bulgular

	f
Fen bilimlerinin ekonomik boyutunun aşılınmaması	4
Toplumumuzun farklı etnik yapılardan oluşması	2
Fen Bilimlerine ilginin olmaması	2
Toplumun vatanın bölünmesi korkusuyla yaşaması	2
Nüfus sayısının çok olmasının programın uygulanabilirliğini azaltması	1
Çocukların kazandığı değerlerin toplum tarafından önemsenmemesi	1
Toplumun bilimi gözünde büyütmesi	1
Köydeki ve şehirdeki değerlerin farklı olması	1

Tablo 4.7.3. de sınıf öğretmenleri programın toplum kategorisinde programı tehdit eden yanlar olarak en fazla vurguladıkları yön; Fen Bilimlerinin ekonomik

boyutunun aşılınmamasıdır (f:4). Örneğin bununla ilgili olarak 2E5 şunları söylemiştir: “*Mesela Edison bilime katkı diye değil para kazanmak için ampulü bulmuştur. Hedef bu. Benim amacım para kazanmak diyor. Yani Robert Bosch’ un amacı para kazanmaktı. Biz de hedef yani ortada hedef yok. Para kazanma var batı toplumunda.*”. 2E8 ise: “*İşte toplum yapısından kaynaklı. Biz neyiz, çok değişik etnik yapıdayız. Belki ayrı ayrı program yapsak; Güneydoğu’ya ayrı, Karadeniz’e ayrı, Antalya’ya ayrı Erzurum’a ayrı, biz zaten parçalanmaktan korkuyoruz. Belki ondan kaynaklanıyor olabilir yani.*” demiştir.

Ayrıca çocukların kazandığı değerlerin toplum tarafından önemsenmemesi, toplumumuzun farklı etnik yapılardan oluşması, nüfus sayısının çok olmasının programın uygulanabilirliğini azaltması, toplumun vatanın bölünmesi korkusuyla yaşaması, Fen Bilimlerine ilginin olmaması, toplumun bilimi gözünde büyütmesi ve köydeki ve şehirdeki değerlerin farklı olması da öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Bu bulgulara göre Fen Bilimleri Dersleri Öğretim Programlarının toplum kategorisinde en büyük tehdit olarak Fen Bilimlerinin ekonomik gelir getiren bir alan olarak görülmemesidir.

4.7.4. Tehdit Eden Yanlar Temasının Sınav Kategorisi İle İlgili Bulgular

	f	
Sınav	Sınav sistemlerinin teste yönlendirmesi	6
	Milli Eğitimin öğrencileri sınava zorlaması	2
	Merkezi sınav sisteminin olması	2
	Klasik soru düzeninde çocukların zorlanması	1
	Sınavların eğitim zevkini düşürmesi	1
	Klasik soru düzenine geçememek	1
	Çocukların sınavlar nedeniyle bir yarış içerisine sokulması	1

Tablo 4.7.4. de sınıf öğretmenleri programın sınav kategorisinde programı tehdit eden yanlar olarak en fazla vurguladıkları yön; Sınav sistemlerinin teste yönlendirmesidir (f:6). Örneğin bu konu ile ilgili olarak 2E5 şunları söylemiştir: *“Bursluluk sınav sistemi olduğu için çocukları teste hazırlıyoruz ister istemez. En büyük dezavantajımız bu. Yani öğretmen olarak en önemli nokta bu. Milli Eğitim de bizi bu konuda zorluyor. Klasik soru sorma düzenine geçemiyoruz. Klasik sorma işini yaptığımız an çocuklarda zorlanıyor. Kendini ifade edemiyor. Test toplumu haline getirdik yani.”*

Bununla birlikte, milli eğitimin öğrencileri sınava zorlaması, klasik soru düzenine geçememek, klasik soru düzeninde çocukların zorlanması, sınavların eğitim zevkini düşürmesi, merkezi sınav sisteminin olması ve çocukların sınavlar nedeniyle bir yarış içerisine sokulması da öğretmenlerce belirtilmiştir. Bu bulgulara göre sınav sisteminin teste yönlendirmesi, sınav kategorisinde Fen Bilimleri Dersleri Öğretim Programlarını tehdit eden en büyük unsurdur.

4.7.5. Tehdit Eden Yanlar Temasının Yönetmelik Kategorisi İle İlgili Bulgular

		f
Yönetmelik	Programın tüm okullara hitap etmemesi	3
	Eğitimin merkezi sistemden yönetilmesi	2
	Eğitim sistemlerinin altının boş olması	1
	Fen Bilgisinin 3. Sınıflara gelmesi çocuğun hazırbulunuşluğuna uygun olmaması	1

Tablo 4.7.5. de sınıf öğretmenleri programın yönetmelik kategorisinde programı tehdit eden yanlar olarak en fazla vurguladıkları yön; Programın tüm okullara hitap

etmemesidir (f:3). Örneğin bu durum ile ilgili olarak 2E5: “Türkiye’de program merkezi sistemden çıkartılmalı hocam. Öner Bey dedi ki temizliği öğretiyoruz. Ancak Türkiye’nin Güneydoğusuna gidersek çocukta temizlik diye bir şey yok veya köyde farklı bu, Çankaya’da farklı. Şimdi bu Fen Programını ben Hakkari’ de de uygulamam, Çankaya’da da uygulamam. Şimdi ben köyde çocuğa köyde anlatıyorum, kırmızı ışık, yeşil ışık. Bizde ışık yok diyorlar. Birisi bana dedi kırmızı ışıkta Akçakent’e gideriz, yeşil ışıkta Kilimli’ ye gideriz, sarı ışıkta nereye gidersin oğlum onda da Çiçekdağı’na gideriz dedi. İyi aferin oğlum dedim. Bu programları trafik dersiydi sanırım değiştirmemiz lazım. Yani Ankara’ya farklı, Akçakent Ömeruşağı’ na farklı, Güneydoğu’ya, Adıyaman, Diyarbakır’a farklı bir şekilde. Çünkü bu anlaşılmıyor.” demiştir.

Ayrıca Fen Bilgisinin 3. sınıflara gelmesi çocuğun hazırbulunuşluğuna uygun olmaması, eğitim sistemlerinin altının boş olması ve eğitimin merkezi sistemden yönetilmesi de öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Bu bulgular programın okullara göre değişmemesinin bir tehdit olduğunu göstermektedir.

4.7.6. Tehdit Eden Yanlar Temasının Okul Kategorisi İle İlgili Bulgular

		f
Okul	Çocukları ilgi alanlarına göre sınıflandırmaması	2
	Eğitim öğretim materyallerinin olmaması	1
	Laboratuvarların dolu olması	1
	Sınıfların yeterli olmaması	1
	Okulların yeterli olmaması	1

Tablo 4.7.6. da sınıf öğretmenleri programın okul kategorisinde programı tehdit eden yanlar olarak en fazla vurguladıkları yön; Çocukları ilgi alanlarına göre

sınıflandırmamasıdır (f:2). Örneğin bu durum ile ilgili olarak 2E8: “Çocukları sınırlandırmıyoruz hocam zaten. Mesela 1, 2, 3. sınıflarda çocukların ne yapacağını tahmin ederiz. Çünkü sürekli beraberiz. Mesela 4. sınıfa geldiğinde bu çocukları sınıflandırmıyoruz. Hepsini aynı sınıfa koyuyoruz. Diyelim ki müzikle alakası olan çocukları müzik sınıfına doğru, fen bilimleri ile alakalı olan çocukları fen sınıfına doğru yönlendirmiyoruz, hepsini aynı sınıfta devam ettiriyoruz. Ondan sonra da çocukların ilgileri de alakaları da köreliyor.” demiştir.

Bununla birlikte sınıfların yeterli olmaması, okulların yeterli olmaması, laboratuvarların dolu olması ve eğitim öğretim materyallerinin olmaması da öğretmenlerce belirtilmiştir. Bu bulgular çocukları ilgi alanına göre sınıflandırmamasının önemli bir tehdit olduğunu göstermektedir

4.7.7. Tehdit Eden Yanlar Temasının Öğrenci Kategorisi İle İlgili Bulgular

		f
Öğrenci	Çocukların derse, hazırbulunuşluk seviyesi az olarak gelmesi	1
	Çocukların kendisini ifade edememesi	1
	Öğrenilen bilgileri okul dışına taşıyamaması	1
	Çocukların Fen Bilgisine ön yargılı olması	1
	Köy ve şehirdeki öğrencilerin farklı düzeyde olması	1
	Çocukların bilimden korkması	1

Tablo 4.7.7. de sınıf öğretmenleri programın öğrenci kategorisinde programı tehdit eden yanlar olarak vurguladıkları yönler; Çocukların derse, hazırbulunuşluk seviyesi az olarak gelmesi, kendisini ifade edememesi, Fen Bilgisine ön yargılı olması, bilimden korkması, öğrenilen bilgileri okul dışına taşıyamaması ve köy ve şehirdeki öğrencilerin farklı düzeyde olmasıdır (f:1). Örneğin çocukların derse hazırbulunuşluk seviyesinin az olarak gelmesi ile ilgili olarak 2E8 şunları söylemiştir:

“Hocam bir de çocuklar hazır bulunuş olarak gelmiyor. Her şey okulda, her şeyi okulda öğretmek zorunda kalıyoruz. Televizyonda izliyoruz aileler her şeyi temeli evde veriyor, sonra öğretmen okulda üzerine bir şeyler koyuyor. Fakat bizim çocuklarımıza biz her şeyi okulda öğretiyoruz.”

Bu bulgular öğrencilerin Fen Bilimlerine karşı bir ön yargısının olduğunu ve derslere hazır olarak gelmediğini göstermektedir.

4.7.8. Tehdit Eden Yanlar Temasının Bakanlık Kategorisi İle İlgili Bulgular

		f
Bakanlık	Programların çok sık değiştirilmesi	1

Tablo 4.7.8. de sınıf öğretmenleri programın bakanlık kategorisinde programı tehdit eden yanlar olarak en fazla vurguladıkları yön; Programların çok sık değiştirilmesidir (f:1). Bu bulgu bakanlık kategorisinin Fen Bilimlerine çok büyük bir tehdit olmamakla beraber programın sık sık değiştirilmesinin program için bir tehdit teşkil ettiğini göstermektedir.

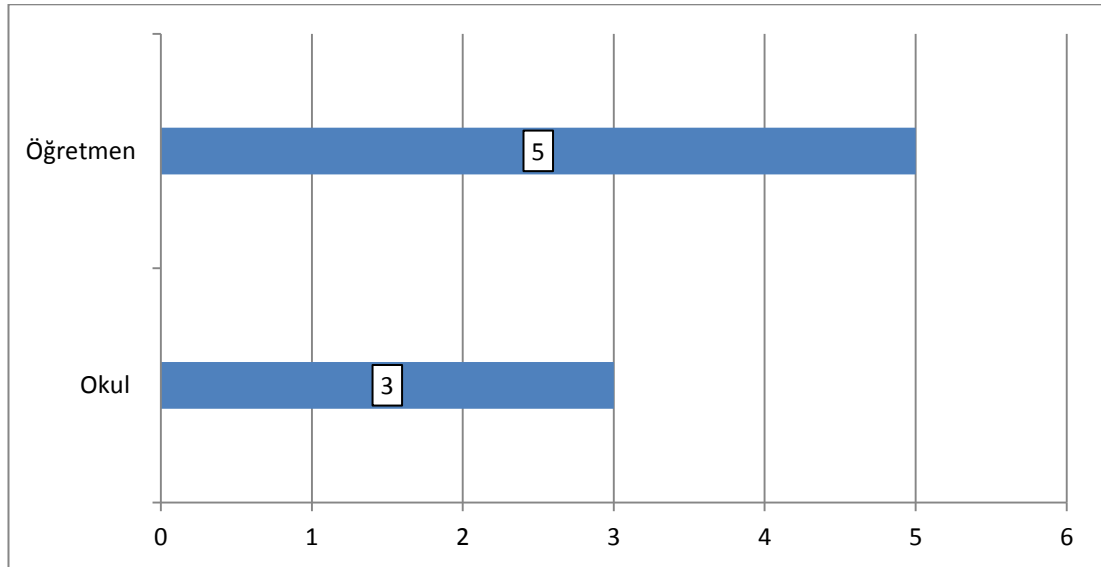
4.7.9. Tehdit Eden Yanlar Temasının Denetleyiciler Kategorisi İle İlgili Bulgular

		f
Denetleyiciler	Müfettişlerin öğrencilerin okuma-yazma yönüne daha çok önem vermesi	1

Tablo 4.7.9. da sınıf öğretmenleri programın denetleyiciler kategorisinde programı tehdit eden yanlar olarak en fazla vurguladıkları yön; Müfettişlerin öğrencilerin okuma-yazma yönüne daha çok önem vermesidir (f:1). Bu bulgu denetleyiciler kategorisinin Fen Bilimlerine çok büyük bir tehdit olmamakla beraber müfettişlerin öğrencilerin öğrenme yönünde bir noktayı önemsemesi program için bir tehdit teşkil etmektedir.

4.8. FEN BİLİMLERİ DERSLERİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ SUNDUĞU FIRSATLAR İLE İLGİLİ BULGULAR

Sınıf öğretmenlerinin Fen Bilimleri Dersleri Öğretim Programlarının sunduğu fırsatlara yönelik görüşleri ile ilgili bulgular Grafik 8’de yer verilmiştir.

Grafik 4.8. Fen Bilimleri Dersleri Öğretim Programlarının sunduğu fırsatlar ile ilgili öğretmen görüşleri

Grafik 4.8. de sınıf öğretmenlerinin Fen Bilimleri öğretimi programına yönelik görüşleri incelendiğinde programın sunduğu fırsatlar olarak sırayla; öğretmen (f:5), okul (f:3) kategorilerinin vurgulandığı görülmektedir.

Her kategoride ön plana çıkan kavramlar ile ilgili detaylı bulgulara Tablo 4.8.1- Tablo 4.8.2’de yer almaktadır.

4.8.1. Sunduğu Fırsatlar Temasının Öğretmen Kategorisi İle İlgili Bulgular

		f
Öğretmen	Öğretmenlerin öğrencileri güdülemesi	2
	Öğretmenlerin kişisel çabalarının olması	2
	Öğretmenlerin her dersin 10 dakikasını değerler eğitimine ayırması	1

Tablo 4.8.1. de sınıf öğretmenleri programın öğretmen kategorisinde programın sunduğu fırsatlar olarak en fazla vurguladıkları yönler; Öğretmenlerin öğrencileri güdülemesi (f:2) ve öğretmenlerin kişisel çabalarının olmasıdır (f:2). Örneğin öğretmenlerin çabasıyla ilgili olarak 2K4 şunları belirtmiştir: “Geçen sene 4. sınıfları okuttum ben. Yan okuldan malzemeler aldık. Bir dünya modelimiz bile yoktu. Öğretmen kişisel çabasıyla bir şeyler yapmaya çalışıyor.”.

Ayrıca öğretmenlerin her dersin 10 dakikasını değerler eğitimine ayırması da öğretiler tarafından belirtilmiştir. Bu bulgular, İlkokul Fen Bilimleri Dersleri Öğretim Programlarına öğretmenlerin iyi bir fırsat sunabileceğini ve öğretmenlerin kişisel çabalarının ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

4.8.2. Sunduğu Fırsatlar Temasının Okul Kategorisi İle İlgili Bulgular

		f
Okul	Laboratuvarların olması	3

Tablo 4.8.2. de sınıf öğretmenleri programın okul kategorisinde programın sunduğu fırsatlar olarak en fazla vurguladıkları yön; Laboratuvarların olmasıdır (f:3).

Örneğin bu durumla ilgili olarak 2E1 şunları belirtmiştir: *“Laboratuvarımız var. Ama çoğu zaman dolu oluyor. Öğrencileri oraya götür getir derken çok etkinli olmuyor.”*.

Bu bulgu okullarda laboratuvarların olmasının program için önemli bir fırsat olduğunu göstermektedir.

BÖLÜM V

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

5.1. TARTIŞMA

Araştırma sonuçları, Fen Bilimleri Dersleri Öğretim Programının içerik boyutunun, Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretim Programının içerik boyutundan daha güçlü olduğunu ortaya çıkmıştır. Literatür incelendiğinde de benzer olarak, Fen Bilimleri Dersleri Öğretim Programlarının içerik boyutunun güçlü olduğunu destekleyen çalışmalar bulunmuştur. Örneğin; Eskicumalı (2014) yaptığı çalışmada Fen Bilimleri Programında duyuş ve beceri kazanımlarının daha net ve açık bir şekilde ifade edildiği sonucuna ulaşmıştır. Toraman ve Alcı'nın (2013) yaptığı çalışmada ise öğretmenlerin %20'lik bir bölümü Fen Bilimleri Programında üniteler bazında yapılan değişikliklerin uygun olduğunu belirtmişlerdir. Yine Yücel ve Özkan (2013) yaptığı araştırmada bu durumu *“2005 ve 2013 programlarındaki kazanımlar incelendiğinde, 2013 programındaki kazanımların biraz daha yalın şekilde ifade edilmiştir.”* şeklinde belirtmiştir. Karatay, Timur, Timur (2013) yaptıkları çalışmada kazanım sayılarındaki azalmanın öğretmenlere kolaylık sağlayacağını, öğrencilerinde kazanımları davranışlara daha rahat dönüştüreceğini belirtmişlerdir. Ayrıca konu alanlarının yerlerinin değişmesinin de programın uygulanabilirliğini arttırdığını vurgulamışlardır. Ancak Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretim Programlarının materyal boyutu, Fen Bilimleri Dersleri Öğretim Programının materyal boyutundan daha güçlü yönleri ile ön plana çıkmıştır. Yöntem-teknik ve öğrenci boyutlarında sınıf öğretmenleri, Fen Bilimleri Dersleri Öğretim Programlarının bir önceki programa göre daha zayıf yönlerinin olduğunu ifade etmişlerdir. Alan yazını incelendiğinde Eskicumalı (2014), Fen Bilimleri Dersleri Öğretim Programlarının yöntem-teknik

boyutunun güçlü olduğu sonucunu bulmuştur. Bu farklılığın nedeni yöntem boyutunun sadece bir yöntem üzerinden incelenmesinden kaynaklandığı söylenebilir. Yine araştırma sonuçlarına göre Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretim Programlarının materyal ve değerlendirme boyutlarının, yenilenen 2013 programının materyal ve değerlendirme boyutlarına göre zayıf olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Yine literatürde Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretim Programlarının materyal ve değerlendirme boyutlarının zayıf olduğunu destekleyen nitelikte çalışmalar mevcuttur. Örneğin; Şen (2010) yılında yaptığı çalışmada, 2005 Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretim Programlarının, öğrenci ders kitabı, çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitaplarında düzenleme yapılması gerektiğini, kitaplarda yazım hatası olması, öğrenci kitaplarının iki kitaplı olması, öğrenci seviyesine uygun olamaması öğretmen kılavuz kitaplarının anlaşılır olmaması gibi eksikliklerin olduğu sonucuna ulaşmıştır. Atasönmez (2008) ise yaptığı çalışmada; ders ve çalışma kitaplarında bazı yetersizliklerin olduğunu, kitaplarda yapılandırmacı kuramın öğrenme ilkelerine tamamen uygun noktalar olduğu gibi bu konuda yetersiz noktalarında bulunduğu sonucuna ulaşmıştır. Yine Erdoğan (2007), 5. sınıf Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretim Programı uzman, öğretmen ve öğrenci görüşlerini dikkate alarak analiz ettiği çalışmada, Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretim Programlarının, birçok olumlu tarafının olmasına rağmen alt yapı ve materyal eksikliklerinin olduğunu belirtmiştir. Ayrıca düzenli ve devam eden hizmet içi programlarının yapılmadığı, deney, araştırma, değerlendirme süreci için ayrılan sürenin yeterli olamadığı sonucuna da ulaşmıştır.

2005 yılı Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretim Programlarında ve 2013 yılı Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretim Programlarında, programları en çok tehdit eden unsurun

öğretmenler olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Tehdit unsurları içerisinde en dikkat çekici durum ise öğretmenlerin derslere hazırlıksız girmesidir. Yapılan literatür incelemesinde öğretmenlerin programları tehdit eden unsur olduğunu destekleyen nitelikte çalışmalar mevcuttur. Örneğin; Şen (2010), yaptığı çalışmada öğretmenlerin yapılandırmacı yaklaşımın ne olduğunu bilmediğini ve eğitimle ilgili gelişmeleri takip etmedikleri sonucuna ulaşmıştır. 2005 yılı Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretim Programlarında ve 2013 yılı Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretim Programlarında programı en fazla tehdit eden unsur olan öğretmenlerin aynı zamanda programlara en çok fırsat sunan unsur olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Programlara sunduğu fırsatlar arasında en dikkat çekici durumlar ise öğretmenlerin kurslar düzenlemesi ve dersleri farklı yöntemlerle işleyebilmesidir. Literatürde bu sonucu destekleyen nitelikte çalışmalar bulunmaktadır. Örneğin; Alp (2010), Konya ilindeki 250, 4. sınıf öğretmeni örneklemleri çalışmasında, öğretmenlerin ağırlıklı olarak anlatım, problem çözme, soru-cevap, beyin fırtınası, tartışma, örnek olay ve işbirliğine dayalı öğrenme yöntemlerini kullandıkları sonucuna ulaşmıştır.

5.2. SONUÇ

5.2.1. 2005 Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretim Programları (4.-5. sınıflar) İle İlgili Sonuçlar

Sınıf öğretmenlerinin 2005 Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretim Programlarının güçlü yanları olarak vurguladıkları özellikler sırayla; duyuşsal, materyal, kullanılan yöntem-teknik ve içerik kategorileri altında toplanmıştır. Bunu; bilişsel, psikomotor, değerlendirme, tasarım ve veli kategorilerinin izlediği görülmektedir.

Elde edilen bulgular, İlkokul Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretim Programlarının güçlü yön olarak, en fazla duyuşsal öğrenmelerine hitap ettiğini ve özellikle ilgi çekici olduğunu göstermektedir. 2005 Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretim Programlarında; konuların öğrencilerin ilgisini çekebilecek tarzda olması, çocukların dersleri kendilerinin işlemesine imkan vermesi, ders kitaplarının öğrenme işlevi için yeterli olması ve öğrencilere bilimsellik ile araştırma becerisi katması gibi özelliklerin olması programı güçlü kılmaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin 2005 Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretim Programlarının zayıf yanları olarak vurguladıkları özellikler sırayla; içerik, değerlendirme, materyal ve kitap kategorileri altında toplanmıştır. Bunları; öğrenci bilişsel, duyuşsal ve yöntem-teknik kategorileri izlemiştir.

Elde edilen bulgular, İlkokul Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretim Programlarının, her ne kadar öğrencilere duyuşsal olarak hitap etse de içerik olarak yeterli düzeyde olmadığını ve bazı değerlerden kopuk olduğunu, ders kitaplarında zararlı örneklerin olduğunu, performans ve proje gibi değerlendirme yöntemlerinin etkisiz kaldığını göstermektedir. Ayrıca öğrenci grup çalışmalarını desteklememesi ve fen başarısının da düşük olması gibi programa ait durumlar programı zayıf kılmaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin 2005 Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretimi Programlarını tehdit eden yanlar olarak vurguladıkları özellikler sırayla; öğretmen, sınavlar ve okuldur. Bunu; materyal, veli, denetmenler, yönetmelik ve öğrenci kategorileri izlemiştir.

Elde edilen bulgular, öğretmenlerin İlkokul Fen ve Teknoloji Öğretim Programlarını tehdit edebilecek birçok unsurun olduğunu ancak en önemli unsurun programın uygulayıcısı öğretmenler olduğunu göstermektedir. Öğretmenin derse hazırlanması, programın yaklaşımına bağlı kalarak çocukları etkinliklere yönlendirip, onların işin içine girmesini sağlaması ve buna uygun olan yöntem ve tekniği kullanması gerektiği; ancak genellikle bunların uygulamaya geçmediği öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Bu durum programı etkisiz kılmakta ve başarıyı düşürmektedir.

Sınıf öğretmenlerinin 2005 Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretim Programlarının sunduğu fırsatlar olarak vurguladıkları özellikler sırayla; öğretmen, okul ve velidir. Bunları bakanlık kategorileri izlemiştir.

Elde edilen bulgular, İlkokul Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretim Programlarını en çok tehdit eden unsur olan öğretmenlerin aynı zamanda programa en fazla fırsat sağlayan etken olduğunu da göstermektedir. 2005 Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretim Programlarında; öğretmenlerin, ekstra kurslar düzenlemesi, kendini geliştirmiş ve güncellemiş olması, dersleri, programın istediği yaklaşıma uygun yöntem ve tekniklerle işlemesi, gayretli olması programa güç katacağından, program için önemli bir fırsat olduğu ortaya çıkarmaktadır.

5.2.2. 2013 Fen Bilimleri Dersleri Öğretim Programları İle İlgili Sonuçlar (3. ve 4. sınıflar)

Sınıf öğretmenlerinin, 2013 Fen Bilimleri Dersleri Öğretim Programlarının güçlü yanları olarak vurguladıkları özellikler sırayla; içerik, öğrenci duyuşsal, yöntem-teknik kategorileri altında toplanmıştır. Bunu; değerlendirme ve öğrenci psikomotor kategorileri izlemiştir.

Elde edilen bulgular, İlkokul Fen Bilimleri Dersleri Öğretim Programlarının güçlü yönü olarak en fazla içerik yönü dikkat çekmektedir. 2005 Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretim Programı içerik olarak çok güçlü değilken, yeni programda bunun değiştiğini görmekteyiz. Öğretmenlerin bu noktayı güçlü bulmalarında ki en önemli etken ise kazanım sayılarının azaltılmasıdır. Böylelikle ders süreleri ve kazanım arasındaki bağı kuvvetlendiğini özellikle belirtmişlerdir. Bununla birlikte öğrencilerin duyuşsal yönlerini (Çocuğu toplumsallaştıran konuların olması, Çocukların ilgisini çekecek ünitelerin olması vb.) geliştirici olması ve farklı yöntem ve teknik kullanılmaya müsait olması da öğretmenler tarafından programın güçlü yönü olarak belirtilmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin 2013 Fen Bilimleri Dersleri Öğretim Programlarının zayıf yanları olarak vurguladıkları özellikler sırayla; içerik, kitap, yöntem-teknik ve öğrenci kategorileri altında toplanmıştır.

Elde edilen bulgular, İlkokul Fen Bilimleri Dersleri Öğretim Programlarının en güçlü yönü olan içerik kategorisinin aynı zamanda programın en zayıf yönü olduğunu göstermektedir. Buna gerekçe olarak ise öğretmenlerin en çok üstünde durduğu noktalar teorinin uygulamadan çok olması ve programın milli olmamasını göstermişlerdir. Ayrıca ders kitaplarında bilgi verilmemesi, öğrencilerle küme

çalışmalarının yapılamaması ve sadece kendini düşünen bireylerin yetişmesine neden olması da programı zayıf kılmaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin 2013 Fen Bilimleri Dersleri Öğretim Programlarını tehdit eden yanlar olarak vurguladıkları özellikler sırayla; öğretmen, veli, toplum ve sınavdır. Bunu; yönetmelik, okul, öğrenci, bakanlık ve denetleyiciler kategorileri izlemiştir.

Elde edilen bulgular, öğretmenlerin İlkokul Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programlarını, 2005 Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretim Programında olduğu gibi en fazla tehdit eden yönün öğretmen olduğu görülmektedir. 2013 Fen Bilimleri Dersleri Öğretim Programlarında öğretmenlerin, iyi düzeyde olan öğrencileri ileri seviyeye taşımak yerine zayıf öğrencilerle ilgilenmeleri, derslere hazırlıksız girmeleri, öğretmenlerin deney yapma becerilerinin olmaması gibi durumlar program için önemli tehditlerdir. Ayrıca velilerin sınav kaygısı yaşamaları ve Fen Bilimlerinin ekonomik boyutunun topluma aşılınmaması da program için tehdit oluşturmaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin 2013 Fen Bilimleri Dersi Öğretimi Programlarının sunduğu fırsatlar olarak vurguladıkları özellikler sırayla; öğretmen ve okuldur.

Elde edilen bulgular, öğretmenlerin İlkokul Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programlarına, tıpkı 2005 Fen ve Teknoloji Programında olduğu gibi en fazla fırsat sunan yön olduğunu göstermektedir. 2013 Fen Bilimleri Dersleri Öğretim Programlarında öğretmenlerin, sunduğu en önemli fırsatın ise çocukları güdülemesi ve kişisel çabaları olarak sınıf öğretmeleri tarafından belirtilmiştir. Ayrıca okullarda laboratuvarların olması da programa fırsat sunmaktadır.

5.2.3. 2005-2013 Öğretim Programlarının Karşılaştırılması İle İlgili Sonuçlar

- Her iki programın güçlü yönlerini karşılaştırıldığında; her iki programında duyuşsal yönlerinin güçlü olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Ancak 2013 Fen Bilimleri Dersleri Öğretim Programının içerik olarak daha güçlü olduğunu öğretmen görüşlerine dayanarak söylenebilir. Bununla birlikte, 2005 Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretim Programlarının materyal kategorisinde (çok fazla laboratuvar malzemesi gerektirmemesi, ders kitaplarının merkezi olması vb.) öne çıktığı görülmektedir.
- Her iki programın zayıf yönlerini karşılaştırıldığında; her iki programında zayıf oldukları yönlerin içerik ve kitap olduğu görülmektedir. 2005 Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretim Programında materyal ve değerlendirme kategorileri zayıf yönler arasında yer almaktayken, 2013 Fen Bilimleri Dersleri Öğretim Programlarının zayıf yönleri arasında yöntem- teknik ve öğrenci kategorileri yer almaktadır.
- Her iki programı tehdit eden yönleri karşılaştırıldığında; her iki programı da en fazla tehdit eden yönün öğretmenler olduğu görülmektedir. Görüşmeye katılan sınıf öğretmenleri tarafından 2005 Fen ve Teknoloji Dersleri Öğretim Programlarında öğretmenlerin derse hazırlıksız girmesi, öğrencilere etkinlikleri bizzat yaptırmaması ve rutin bir şekilde anlatması noktaları belirtilmişken; 2013 Fen Bilimleri Dersleri Öğretim Programlarında, öğretmenlerin zayıf öğrencilerle daha fazla ilgilenmesi durumu belirtilmiştir. Bununla birlikte sınavların ve velilerin her iki program içinde önemli bir tehdit oluşturduğu söylenebilir. Yine 2013 Fen Bilimleri Dersleri

Öğretim Programlarında topluma Fen Bilimlerinin ekonomik boyutunun aşıl原因aması da önemli bir tehdit olarak görülmektedir.

- Her iki programın sunduğu fırsatları karşılaştırıldığında; her iki programda da tehdit eden unsuru olan öğretmenin aynı zamanda yine her iki program için bir fırsat olduğu görülmektedir. Literatürde bu durumu destekler nitelikte çalışmalar mevcuttur. Örneğin; Şahin, Turan ve Apak (2005), yaptıkları çalışma sonucuna göre, öğretmenler tarafından uygulamada yüksek düzeyde başarılılabildiği ifade edilmiştir.

5.3. ÖNERİLER

5.3.1. Çalışmanın Sonuçları İle İlgili Öneriler

- Özellikle sınıf öğretmenleri ile yapılan görüşmelerde öğretmenlerin Bilimsel Süreç becerileri ile ilgili farkındalıklarının düşük düzeyde olduğu saptanmıştır. Bu farkındalığı arttırmak amacıyla öğretmenlerin süreçte aktif yer alacağı ve teoriği pratiğe dökebileceği workshop veya seminer tarzı eğitim süreçleri düzenlenmeli ve katılımları teşvik edilmelidir.
- 2013-2014 eğitim öğretim yılı ile hazırlıkları tamamlanan Yeni programa yönelik öğretmenlerin farkındalığın az olduğu görüşmeler süresince saptanmıştır. Teoriği uygulamaya dökmeye önemli bir yer teşkil eden öğretmenlerin yeni programı bilmemeleri, öğretmen kılavuz kitaplarının öğretmenlere henüz ulaştırılmaması gibi birçok belirsizlik öğretmenlerin zihinlerinde soru işareti oluşturmaktadır. Bu durum özellikle derslerin öğretimi açısından büyük engel oluşturacaktır. Yıldırım'a (1994) göre program geliştirme çalışmalarının en önemli aşamalarından birisi hizmet içi eğitimlerdir. Bu risklerin ortadan kaldırılması noktasında da sınıf öğretmenlerine yönelik hizmet içi eğitim seminerleri düzenlenmelidir. Ayrıca zümre toplantıları ve her okulun yılbaşı ve yılsonu yaptıkları seminer dönemleri de bilgilendirme amaçlı kullanılabilir.
- Yapılacak olan hizmet içi eğitimler ve seminerler sadece öğretmenlerle sınırlandırılmamalı, velilere de program hakkında bilgilendirme yapılmalıdır.

- Programın uygulanmasında zümre öğretmenlerinin birbirleriyle etkileşimleri üst seviyeye çıkartılarak bilgi alışverişinde bulunmaları sağlanmalıdır.
- Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı amacından uzaklaşmadan etkin bir şekilde sürdürülmeli ve öğretmenler bu alanda yapılan araştırma sonuçlarından yararlandırılmalıdır.

5.3.2. İleriki Zamanda Yapılacak Çalışmalar İle İlgili Öneriler

- İlerleyen çalışmalarda sadece öğretmen görüşlerinden ziyade çok yönlü değerlendirme yapacak şekilde ürüne dayalı program değerlendirme kapsamında Fen ve Teknoloji dersinde elde edilen çeşitli nicel bulgular (başarı, tutum, öz yeterlik gibi) ile Fen Bilimleri dersinde elde edilen nicel bulguların karşılaştırması yapılabilir.
- Yapılan çalışmada elde edilen veriler odak grup görüşmesi yoluyla elde edilmiştir. Araştırma kapsamında elde edilen sonuçların yer aldığı anketler ile daha fazla nicel veriye ulaşılabilir ve öğretmenlerin ihtiyaçları daha genellenebilir.
- Çalışmanın veri toplama sürecinde, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda 2005 yılı Fen ve Teknoloji öğretim programı yürürlükte olduğundan öğretmenler sadece 2013 Fen Bilimleri programı ile ilgili teorik bilgiye sahip düzeydedirler. İlerleyen çalışmalarda; sınıf öğretmenlerinin yeniden teorinin uygulamaya dökülmesi noktasında programın güçlü ve zayıf yanlarının belirlenmesi için görüşlerine başvurulup araştırma sürecinde elde edilen verilerin dış güvenilirliği kontrol edilebilir.

- Çalışma sürecinde elde edilen veriler, sadece öğretmen görüşleri ile sınırlıdır. Özellikle eğitim öğretim sürecinin diğer paydaşlarının/ öğelerinin de sürece katılarak daha geniş ve zengin verilere ulaşılabilir.

KAYNAKLAR

ACAR, Hanife; “Yeni İlköğretim Programlarının Öğretmen Görüşlerine Dayalı Olarak Değerlendirmesi”, Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, 2007.

ACAT, Bahattin - Ekinci Arzu; “Yapılandırmacı Felsefe ve Yeni Müfredat Programına Etkileri”, Eğitim Bilimleri Kongresi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli, 2005.

AKBABA, Toper; “Cumhuriyet Döneminde Program Geliştirme Çalışmaları”, Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi, Sayı: 54–55, 2004.

AKTAN, Coşkun Can; *2000’li Yıllarda Yeni Yönetim Teknikleri 2 (Stratejik Yönetim)*, Türkiye Genç İşadamları Derneği, Simge Ofis Matbaacılık, Şubat 1999.

AKYÜZ, Yahya; *Türk Eğitim Tarihi (Başlangıçtan 2001’e)*, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 2001.

ALP, Mehmet; “İlköğretim 4. Sınıf Fen ve Teknoloji Dersi Yeni Müfredat Programının İncelenmesi ve Değerlendirilmesi”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2005.

ARSLAN, Candan; “Eğitimde Reform, Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi” Tezsiz Yüksek Lisans Programı Eğitimde Reform Ders Ödevi, Ankara Üniversitesi, Ankara: 2005.

ARSLAN, Metin Mehmet - Eraslan, Levent; “Yeni Eğitim Paradigması ve Türk Eğitim Sisteminde Dönüşüm Gerekliliği”, Milli Eğitim Dergisi, Sayı: 160, 2003.

ARSLAN, Mehmet; “Cumhuriyet Dönemi İlköğretim Programları ve Belli Başlı Özellikleri”, Milli Eğitim Dergisi, Sayı:146, 2000.

ATASÖNMEZ, Seda Saadet; “Program Geliştirme Süreci Doğrultusunda Yeni İlköğretim Programlarının İncelenmesi”, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ, 2008.

AYDOĞAN, Hülya, (16.04.2015). Programlarla 8 Yıl: Erişim <http://www.milliyet.com.tr/1997/05/01/haber/dunden.html>

BAYRAK Beyza - ERDEN Münire.A.; “Fen Bilgisi Öğretim Programının Değerlendirilmesi”, Kastamonu Eğitim Dergisi, 15(1), 2007.

BİRİCİK Alp – UZPEDER Ebru – KURMA Emel – DALKIRAN Özlem; ***STK’lar İçin Kılavuz Bilgileri-II (Etkili Bir Çalışma Yöntemi: Stratejik Planlama)***, Helsinki Yurttaşlar Derneği, 2003.

BULUT, İbrahim; “Yeni İlköğretim Birinci Kademe Programlarının Uygulamadaki Etkililiğinin Değerlendirilmesi”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Elazığ, 2006.

BÜYÜKKURT, Duygu; Yeni Fen Ve Teknoloji Programı “Bilimsel Süreç Becerileri” Kazanımları Açısından Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” Kafkas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kars, 2010.

BÜYÜKÖZTÜRK ve Diğerleri; ***Bilimsel Araştırma Yöntemleri***, Pegem Akademi, Ankara, Eylül 2008.

ÇINAR, Gamze Elif; “ İlköğretim Fen Bilgisi Dersindeki Maddedeki Değişim ve Enerji Konusunun Düzenlenmesi ve Öğretimine Yönelik Program Geliştirme Üzerine Bir Çalışma” Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Fen Bilgisi Eğitimi Bilim Dalı, Bursa, 2007.

DEMİREL, Özcan; “Türkiye’de Program Geliştirme Uygulamaları”, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Sayı: 7, 1992.

- DEMİREL, Özcan; *Plandan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı*, Pegem A Yayıncılık, Ankara 1999.
- DOĞAN, Hıfzı; *Analiz ve Program Hazırlama*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara. 1979
- ERDEN, Münire; *Eğitimde Program Değerlendirme*, Pegem Yayınları, Ankara, 1993.
- ERDEN, Münire; *Eğitimde Program Değerlendirme*, Pegem Yayınları, 2. Basım, Ankara, 1995.
- ERDEM, Ali Rıza; “İlköğretimimizin Gelişimi ve Bugün Gelinek Nokta”, Bilim Eğitim ve Düşünce Dergisi, 5(2), 2005.
- ERDOĞAN, Mehmet; “Yeni Geliştirilen Dördüncü Ve Beşinci Sınıf Fen Ve Teknoloji Dersi Öğretim Programının Analizi: Nitel Bir Çalışma”, Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 5 (2). 2007
- ERGÜDER, ÜSTÜN; “Yeni Öğretim Programlarını İnceleme ve Değerlendirme Raporu”, Eğitim Reformu Girişimi, İstanbul, 2005.
- ERGÜN, Mustafa, (16.04.2015). “Program Geliştirme”: Erişim: <http://www.egitim.aku.edu.tr/pgo.htm>,
- ERİŞEN, Yavuz; “Program Geliştirme Modelleri Üzerine Bir İnceleme”, Eğitim Yönetimi, Gazi Üniversitesi, 1998.
- ESKİCUMALI, Ahmet - DEMİRTAŞ, Zeynep - ERDOĞAN Duygu Gür ve ARSLAN, Serhat; “Fen Ve Teknoloji Dersi Öğretim Programları İle Yenilenen Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programlarının Karşılaştırılması”, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 2014.

GÖKÇE, İlkay; “Fen ve Teknoloji Dersi Programı ile Öğretmen Kılavuzunun İçsel Olarak Değerlendirilmesi ve Uygulamada Karşılaşılan sorunlar (Balıkesir Örneği)”. Balıkesir, 2006.

GÖKMENOĞLU, Tuba - ERET, Esra; “Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı Araştırma Görevlilerinin Bakış Açısıyla Türkiye’de Program Geliştirme”, İlköğretim Online Dergisi, 10(2), 2011.

GÖMLEKSİZ, Mehmet Nuri; “Yeni İlköğretim Programının Uygulamadaki Etkililiğinin Değerlendirilmesi”, Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, Ankara, 2005.

GÖZÜTOK, Dilek F.; “Türkiye’de Program Geliştirme Çalışmaları”, Milli Eğitim Dergisi, Sayı: 160, 2003.

GÖZÜTOK, Dilek - AKGÜN Özcan ve KARACAOĞLU Cem; “İlköğretim Programlarının Öğretmen Yeterlilikleri Açısından Değerlendirilmesi”, Eğitimde Yansımalar VIII Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu, 14-16 Kasım- Erciyes Üniversitesi Kayseri, 2005.

GÜZEL, Bukova Esra - ALKAN Hüseyin; “Yeniden Yapılandırılan İlköğretim Programı Pilot Uygulamasının Değerlendirilmesi, Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri”, 5(2), Ankara, 2005.

KALAYCI, Nurdan; *Cumhuriyet Döneminde İlköğretim*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 2004.

KANBOLAT, Erhan; “Hazırlanışı ve Uygulanması Açısından Osmanlı’dan Cumhuriyet’e İlköğretim Programları (1913-1968)”, İstanbul, 2005.

KAPTAN, Fitnat; *Fen Bilgisi Öğretimi*, Öğretmen Kitapları Dizisi, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1999.

KAPTAN, Fitnat; *Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programları İle İlgili Değerlendirme, Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu, Bildiri Kitabı, Ankara, 2005.*

KARADENİZ, Bahtiyar Cemile; “Öğretmenlerin 4+4+4 zorunlu eğitim sistemine ilişkin görüşleri”, Eğitim Bilim Toplum Dergisi, 2012.

KARAKAYA, Şerafettin; *Eğitimde Program Geliştirme Çalışmaları ve Yeni Yönelimler*, Asil Yayın Dağıtım, Ankara, 2004.

KARATAY, Ramazan – TİMUR, Serkan – TİMUR, Betül; “2005 ve 2013 Yılı Fen Dersi Öğretim Programlarının Karşılaştırılması”, Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2013.

KÖSEOĞLU, Fitnat; "İlköğretim Programlarında Yeni Yaklaşımlar. Fen ve Teknoloji (4-5. Sınıf)", Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi. Ağustos-Eylül Ankara 2004.

KUTLU Ömer; “Yeni İlköğretim Programlarının Öğrenci Başarısındaki Gelişimi Değerlendirme Boyutu Açısından İncelenmesi”, Eğitimde Yansımalar VIII Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu, 14-16 Kasım- Erciyes Üniversitesi, Kayseri 2005.

MEB; “Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Program Çalışmaları”, Ankara: 1997.

MEB; “2001 Yılı Başında Milli Eğitim”, MEB Yayınları, Ankara, 2000.

MEB, (15.04.2015). “Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı”: Erişim: <http://yegitek.meb.gov.tr/earged/arasayfa.php?g=70>.

MEB-TTKB; “Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programı”, Ankara, 2005.

MEB, “İlköğretim Kurumları Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı”, Ankara, 2013.

DEMİREL Özcan, *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme*, PegemA Yayıncılık, Ankara, 2004.

ÖZDEMİR Soner; “İlköğretim Okullarındaki Öğretmenlerin Yeni İlköğretim Programlarına (1-5.sınıflar) İlişkin Görüşleri”, XIV. Eğitim Bilimleri Kongresi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli, 2005.

ÖZDEMİR, Soner; “Eğitimde Program Değerlendirme Ve Türkiye’de Eğitim Programlarını Değerlendirme Çalışmalarının İncelenmesi”, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, 4(2),Aralık 2009.

SOYLU, Hüseyin; *Fen Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar Keşif Yoluyla Öğrenme*, Nobel Yayıncılık, Ankara, 2004.

SÖNMEZ, Veysel; *Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı*, Yargı Yayınları, Ankara 1986.

SUBAŞI Hasan; “2005-2006 Öğretim Yılından İtibaren Uygulanmakta Olan Yapılandırmacı Eğitim Programına Öğretmenlerin Bakışı”, “Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi”, Sakarya, 2006.

ŞAHİN, İsmet - TURAN Hakan - APAK Özlem; “Yeni İlköğretim Birinci Kademe Fen Ve Teknoloji Programının Stake’in Uygunluk Modeliyle Değerlendirilmesi”, XIV. Uulusal Eğitim Bilimleri Kongresinde Sunulan Bildiri (28-30 Eylül), Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Denizli, 2005.

ŞEN, Çelik Yasemin; “ İlköğretim I. Kademe Öğretmenlerinin Yeni İlköğretim Programı Hakkındaki Düşünceleri”, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; Çanakkale, 2010.

TEK, Ömer Baybars; *Pazarlama İlkleri (Türkiye Uygulamaları, Global Yönetimsel Yaklaşım)*, Beta Basın Yayım Dağıtım A.Ş., 8. baskı, İstanbul, Ocak 1999.

TERTEMİZ, Neşe; “Cumhuriyet Döneminde İlköğretim. İlköğretim Programları ve Gelişmeler”, Nobel Yayım Dağıtım, Ankara, 2000.

TEZCAN, Mahmut; *Atatürk ve Eğitim*, Gündoğan Yayıncılık, Ankara, 1992.

TORAMAN, Sinem - ALCI, Bülent; “Fen ve Teknoloji Öğretmenlerinin Yenilenen Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programına İlişkin Görüşleri”, EKEV Akademi Dergisi, 2013.

TÜRER, Ali, 15.04.2015. “Eğitim Sistemi Çoklu Zekâ Kuramına Göre Yeniden Yapılandırılabilir mi? Türk Eğitim Sisteminde Yeniden Yapılanma Sorununa Yeni Yaklaşımlar”: Erişim: <http://public.cumhuriyet.edu.tr/~aturer/cokluzeka.html>.

UÇAN, Ali; “Çağdaş Eğitimde Program Geliştirme Sürecine Genel Bir Bakış, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Sempozyumu, İ.Ü. Eğitim Fakültesi, Malatya 1989.

ÜNAL, Menderes; “Avrupa Birliği Erasmus Öğrenci Öğrenim Hareketliliği Programının CIPP (bağlam, girdi, süreç, ürün) Modeline Göre Değerlendirilmesi”. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2011.

ÜNAL, Suat - ÇOŞTU Bayram - KARATAŞ, Faik Özgür; “Türkiye’de Fen Bilimleri Eğitimi Alanındaki Program Geliştirme Çalışmalarına Genel Bir Bakış”, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 24 (2), 2004.

VARIŞ, Fatma; *Eğitimde Program Geliştirme*, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları Ankara 1971.

VARIŞ, Fatma; *Eğitimde Program Geliştirme “Teori ve Teknikler*, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Ankara, 1978.

VARIŞ, Fatma; *Eğitimde Program Geliştirme "Teori ve Teknikler*, Alkım Kitapçılık Yayıncılık, Ankara, 1996.

YAZICI, Kenan; “İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Yeni İlköğretim Programları Hakkındaki Görüşleri Ve Öğretmenlerin Değişime Karşı Gösterdikleri Direnç Arasındaki İlişki”, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya, 2009.

YILDIRIM, Ali; “Temel Program Geliştirme Modelleri ve Ülkemizdeki Program Geliştirme Çalışmalarına Etkileri. I. Eğitim Bilimleri Kongresi –Bildiriler”, Çukurova Üniversitesi Yayınları, Adana, 1994.

YILDIRIM, Ali - ŞİMŞEK, Hasan; *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2008.

YILDIRIM, Ali - ŞİMŞEK, Hasan; *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (8.Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2011.

YÜCEL Özata Elif - ÖZKAN Muhlis; “2013 Fen Bilimleri Programının 2005 Fen ve Teknoloji Programıyla Çevre Konuları Açısından Karşılaştırılması”, Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Bursa, 2013.

YÜKSEL, Sedat; “Türkiye’de Program Geliştirme Çalışmaları ve Sorunları”, Milli Eğitim Dergisi. Sayı: 159, 2003.

ZEREN, Dilek; “İlköğretim Fen Bilgisindeki Üreme ve Gelişme Konusunun Düzenlenmesi ve Öğretimine Yönelik Program Geliştirme Üzerine Bir Çalışma”, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı, Bursa, 2005.

EK 1:
ARAŞTIRMANIN YASAL İZNİ

T.C.
KIRŞEHİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

EK-1

Sayı :24512418/4550/1006980
Konu: Hüseyin KOCA'nın
Araştırma İzni

<> 07/03/2014

VALİLİK MAKAMINA

Ahi Evran Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 11.02.2014 tarihli ve 130-737 sayılı yazıları ile; Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Hüseyin KOCA'nın "İlkokul Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programlarına Yönelik Bir Stratejik Planlama SWOT Analizi" konulu çalışmayı uygulama isteği bildirilmektedir.

Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Hüseyin KOCA'nın "İlkokul Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programlarına Yönelik Bir Stratejik Planlama SWOT Analizi" konulu çalışmasını ilimiz merkez ve köylerde görev yapan sınıf öğretmenlerine, Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 07.03.2013 tarihli ve 3616 sayılı 2012/13 nolu genelge esaslarına göre, araştırmacının sorumluluğunda, gönüllülük esasına göre mülakat şeklinde uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Osman ELMALI
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR

07/03/2014

Mehmet Fikret ÇAVUŞ

Vali

Vali Yardımcısı

06.03.2014/VHKİN.TEKİNARSLAN VI

06.03.2014/Şef S.AKGÜL

06.03.2014/Şb.Md.M.ÇELİK

Terme Cad. 40200 Merkez/KIRŞEHİR
Elektronik Ağ:kirsehir.meb.gov.tr
e-posta: kirsehirmem@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Mustafa ÇELİK /Şube Müd
Tel: (0 386)2135150-1530
Faks: (0 386) 213 10 03

EK 2:
YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU

(Yarı Yapılandırılmış Görüşme Soruları 1)

İlköğretim Fen ve Teknoloji 4. Ve 5. sınıf ders programlarının **sizce**;

1. Güçlü Yönleri Nedir?

- a) *Canlılar ve Hayat b) Madde ve Değişim c) Fiziksel Olaylar d) Dünya ve Evren boyutunda güçlü yönleri nedir?*
- *Fen-Teknoloji-Toplum-Çevre ilişkileri (Fen ve Teknolojinin Doğası, Fen ve Teknoloji İlişkisi, Fen ve Teknolojinin sosyal ve çevresel bağlamı) boyutunda güçlü yönleri nelerdir?*
- *Bilimsel Süreç Becerileri (BSB) boyutunda güçlü yönleri nelerdir?*
- *Tutum ve Değerler (Algılama, Tepkide Bulunma, Değer Verme, Örgütleme, Yaşam Tarzı Geliştirme) boyutunda güçlü yönleri nelerdir?*

2. Zayıf Yönleri Nedir?

- a) *Canlılar ve Hayat b) Madde ve Değişim c) Fiziksel Olaylar d) Dünya ve Evren boyutunda zayıf yönleri nedir?*
- *Fen-Teknoloji-Toplum-Çevre ilişkileri (Fen ve Teknolojinin Doğası, Fen ve Teknoloji İlişkisi, Fen ve Teknolojinin sosyal ve çevresel bağlamı) boyutunda zayıf yönleri nelerdir?*
- *Bilimsel Süreç Becerileri (BSB) boyutunda zayıf yönleri nelerdir?*
- *Tutum ve Değerler (Algılama, Tepkide Bulunma, Değer Verme, Örgütleme, Yaşam Tarzı Geliştirme) boyutunda zayıf yönleri nelerdir?*

3. Sunduğu Fırsatlar Nelerdir?

- a) *Canlılar ve Hayat b) Madde ve Değişim c) Fiziksel Olaylar d) Dünya ve Evren boyutunda sunduğu fırsatlar nedir?*
- *Fen-Teknoloji-Toplum-Çevre ilişkileri (Fen ve Teknolojinin Doğası, Fen ve Teknoloji İlişkisi, Fen ve Teknolojinin sosyal ve çevresel bağlamı) boyutunda sunduğu fırsatlar nelerdir?*
- *Bilimsel Süreç Becerileri (BSB) boyutunda sunduğu fırsatlar nelerdir?*
- *Tutum ve Değerler (Algılama, Tepkide Bulunma, Değer Verme, Örgütleme, Yaşam Tarzı Geliştirme) boyutunda sunduğu fırsatlar nelerdir?*

4. Oluşturduğu Tehditler Nelerdir?

- a) *Canlılar ve Hayat b) Madde ve Değişim c) Fiziksel Olaylar d) Dünya ve Evren boyutunda oluşturduğu tehditler nedir?*
- *Fen-Teknoloji-Toplum-Çevre ilişkileri (Fen ve Teknolojinin Doğası, Fen ve Teknoloji İlişkisi, Fen ve Teknolojinin sosyal ve çevresel bağlamı) boyutunda oluşturduğu tehditler nelerdir?*
- *Bilimsel Süreç Becerileri (BSB) boyutunda oluşturduğu tehditler nelerdir?*

- *Tutum ve Değerler (Algılama, Tepkide Bulunma, Değer Verme, Örgütlenme, Yaşam Tarzı Geliştirme) boyutunda oluşturduğu tehditler nelerdir?*

(Yarı Yapılandırılmış Görüşme Soruları 2)

İlkokul Fen bilimleri 3. ve 4. sınıf ders programlarının **size**;

1. Güçlü Yönleri Nelerdir?

- *Bilgi (a) Canlılar ve Hayat b) Madde ve Değişim c) Fiziksel Olaylar ç) Dünya ve Evren) boyutunun güçlü yönleri nelerdir?*
- *FTTÇ (a.Sosyo-Bilimsel Konular b. Bilimin Doğası c. Bilim ve Teknoloji İlişkisi ç. Bilimin Toplumsal Katkısı d. Sürdürülebilir Kalkınma Bilinci E. Fen ve Kariyer Bilinci) boyutunda ön plana çıkan güçlü noktalar nelerdir?*
- *Duyuş (a. Tutum b. Motivasyon c. Değerler ç. Sorumluluk) boyutunda sağlanan avantajlar nelerdir?*
- *Beceri (a. Bilimsel Süreç Becerileri b. Yaşam Becerileri – Analitik Düşünme – Karar Verme – Yaratıcı Düşünme – Girişimcilik – iletişim- Takım Çalışması) boyutunun güçlü yönleri nelerdir?*

2. Zayıf Yönleri Nelerdir?

- *Bilgi (a) Canlılar ve Hayat b) Madde ve Değişim c) Fiziksel Olaylar ç) Dünya ve Evren) boyutunun zayıf yönleri nelerdir?*
- *FTTÇ (a.Sosyo-Bilimsel Konular b. Bilimin Doğası c. Bilim ve Teknoloji İlişkisi ç. Bilimin Toplumsal Katkısı d. Sürdürülebilir Kalkınma Bilinci E. Fen ve Kariyer Bilinci) boyutunda ön plana çıkan geliştirilmesi gereken noktalar nelerdir?*
- *Duyuş (a. Tutum b. Motivasyon c. Değerler ç. Sorumluluk) boyutunda doldurulması gereken boşluklar nelerdir?*
- *Beceri (a. Bilimsel Süreç Becerileri b. Yaşam Becerileri – Analitik Düşünme – Karar Verme – Yaratıcı Düşünme – Girişimcilik – iletişim- Takım Çalışması) boyutunun dezavantajlı noktalar nelerdir?*

3. Sunduğu Fırsatlar Nelerdir?

- *Bilgi (a) Canlılar ve Hayat b) Madde ve Değişim c) Fiziksel Olaylar ç) Dünya ve Evren) boyutunda sunulan fırsatlar nelerdir?*
- *FTTÇ (a.Sosyo-Bilimsel Konular b. Bilimin Doğası c. Bilim ve Teknoloji İlişkisi ç. Bilimin Toplumsal Katkısı d. Sürdürülebilir Kalkınma Bilinci E. Fen ve Kariyer Bilinci) boyutunda sunulan fırsatlar nelerdir?*
- *Duyuş (a. Tutum b. Motivasyon c. Değerler ç. Sorumluluk) boyutunda sunulan fırsatlar nelerdir?*
- *Beceri (a. Bilimsel Süreç Becerileri b. Yaşam Becerileri – Analitik Düşünme – Karar Verme – Yaratıcı Düşünme – Girişimcilik – iletişim- Takım Çalışması) boyutunda sunulan fırsatlar nelerdir?*

4. Oluşturduğu Tehditler Nelerdir?

- *Bilgi (a) Canlılar ve Hayat b) Madde ve Değişim c) Fiziksel Olaylar ç) Dünya ve Evren) boyutunu tehdit eden hususlar nelerdir?*

- *FTTÇ (a.Sosyo-Bilimsel Konular b. Bilimin Doğası c. Bilim ve Teknoloji İlişkisi ç. Bilimin Toplumsal Katkısı d. Sürdürülebilir Kalkınma Bilinci E. Fen ve Kariyer Bilinci) boyutunu tehdit eden hususlar nelerdir?*
- *Duyuş (a. Tutum b. Motivasyon c. Değerler ç. Sorumluluk) boyutunu tehdit eden hususlar nelerdir?*
- *Beceri (a. Bilimsel Süreç Becerileri b. Yaşam Becerileri – Analitik Düşünme – Karar Verme – Yaratıcı Düşünme – Girişimcilik – iletişim- Takım Çalışması) boyutunu tehdit eden hususlar nelerdir?*

EK 3:
BEYİN FIRTINASI FORMLARI

(Beyin Fırtınası Formu 1)

İlkokul Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programlarının;

BİLGİ Boyutunda (Canlılar ve Hayat, Madde ve Değişim, Fiziksel Olaylar, Dünya Evren) ...

GÜÇLÜ YANLAR	ZAYIF YANLAR
SUNULAN FIRSATLAR	TEHDİTLER

(Beyin Fırtınası Formu 2)

İlkokul Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programlarının;

FEN-TEKNOLOJİ-TOPLUM-ÇEVRE (FTTÇ) Boyutunda (Fen ve Teknolojinin Doğası, Fen ve Teknoloji İlişkisi, Fen ve Teknolojinin Sosyal ve Çevresel Bağlamı) ...

GÜÇLÜ YANLAR	ZAYIF YANLAR
SUNULAN FIRSATLAR	TEHDİTLER

(Beyin Fırtınası Formu 3)

İlkokul Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programlarının;

BİLİMSEL SÜREÇ BECERİLERİ Boyutunda (Gözlem Yapma, Sınıflama, Ölçme, Sayıları Kullanma, Önceden Kestirme, Tahminde Bulunma, Hipotez Kurma, Model Oluşturma, Değişkenleri Belirleme, Karar Verme gibi) ...

GÜÇLÜ YANLAR	ZAYIF YANLAR
SUNULAN FIRSATLAR	TEHDİTLER

(Beyin Fırtınası Formu 4)

İlkokul Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programlarının;

TUTUM ve DEĞERLER Boyutunda (Algılama, Tepkide Bulunma, Değer Verme, Örgütlenme, Yaşam Tarzı Geliştirme) ...

GÜÇLÜ YANLAR	ZAYIF YANLAR
SUNULAN FIRSATLAR	TEHDİTLER